

Økonomiske analyser

1/2024

Økonomisk utsyn over året 2023

- Konjunkturtendensene 2024–2027
- Foreløpig nasjonalregnskap for 2023

Innhold

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt	3
2. Konjunkturutviklingen i Norge.....	10
2.1. Økt satsing på forsvar vil prege finanspolitikken	15
2.2. Norges Bank avventer Fed og ESB før rentekutt.....	17
2.3. Spareraten mot normale nivåer	18
2.4. Fortsatt sviktende boliginvesteringer	20
2.5. Veksten i petroleumsinvesteringene fortsetter i år.....	22
2.6. Næringsinvesteringene rekordhøye, men lavere vekst i 2024.....	23
2.7. Stort, men avtakende handelsoverskudd	24
2.8. Myk landing i vente	26
2.9. Arbeidsledigheten vil stige noe	28
2.10. Reallønnsvekst i år.....	32
2.11. Prisveksten avtar	33
2.12. Usikkerhet i anslagene.....	39
2.13. Hvor godt traff Statistisk sentralbyrås prognoser for 2023?	44
Temabokser i Konjunkturtendensene. 2019-2023	46
3. Foreløpig nasjonalregnskap for 2023.....	48
3.1. Overblikk.....	48
3.2. Tjenestenæringene	51
3.3. Industri og bergverk.....	53
3.4. Annen vareproduksjon	54
3.5. Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart	55
3.6. Offentlig forvaltning	56
3.7. Arbeidsmarkedet.....	58
3.8. Husholdningene	60
3.9. Utenrikshandel	62
3.10. Faktorinntekt og funksjonell inntektsfordeling	63
3.11. Revisjoner	64
Bokser	
1.1. Utviklingen i olje- og gassmarkedet.....	8
2.1. Aldersgrenser i Folketrygden.....	16
2.2. Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs.....	18
2.3. Importandeler	25
2.4. Arbeidsledighet og strømmer i arbeidsmarkedet.....	30
2.5. Blir det høy inflasjon av ett prosentpoengs høyere lønnsvekst?	34
3.1. Virkedagseffekter i nasjonalregnskapet	52
3.2. Donasjoner av militært materiell til Ukraina.....	57
3.3. Svak produktivitetsutvikling de siste årene	59
3.4. Nasjonalregnskapet revideres i 2024	65
Tabeller	
1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent	7
2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent.....	10
2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter. Prosentpoeng, årlig rate ...	12
2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2023–2027. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår	13
2.4. Konsumprisindeksen – varer og tjenester etter konsumgruppe	39
2.5. Konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), etter leveringssektor.....	39
2.6. Prognoser for 2023 gitt på ulike tidspunkt og foreløpige nasjonalregnskapstall for 2023. Prosentvis vekst der annet ikke framgår.....	45
3.1. Bruttonasjonalprodukt og næringsaggregater. Millioner kroner og prosentvis vekst.....	50
3.2. Revisjoner i makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert og ujustert. Faste 2021-priser. Prosentvis endring fra foregående periode (sesongjustert) og prosentvis endring fra samme periode året før (ujustert)	65
Vedleggstabeller	
1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2021-priser. Millioner kroner	66
2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2021-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal.....	67
3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2021=100.....	68
4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal.....	68
5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Måned. Faste 2021-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode.....	69
6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2015–2027. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår.....	70

Spørsmål om konjunkturtendensene i

- Norge: Thomas von Brasch, thomas.vonbrasch@ssb.no, tlf. 93 89 85 24
- Utlandet: Roger Hammersland, roger.hammersland@ssb.no, tlf. 47 29 32 89
- Nasjonalregnskap: Pål Sletten, pal.sletten@ssb.no, tlf. 99 29 06 84

Redaksjonen ble avsluttet onsdag 13. mars 2024

Endelig versjon av Økonomisk utsyn over året 2023 publiseres 19. mars 2024

© Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt

Så langt har verden unngått et større økonomisk tilbakeslag, men det er store forskjeller mellom de ulike landområdene. Mens veksten i USA var sterkere enn ventet, var den makroøkonomiske utviklingen i Europa svakere enn ventet. I våre prognoser ser vi fortsatt for oss et svakt internasjonalt konjunkturforløp i årene som kommer. Som følge av den seneste tids utvikling og den svært ekspansive finanspolitikken som for tiden føres i USA, har vi imidlertid justert opp vekstforløpet hos våre handelspartnere for inneværende år sammenliknet med vår forrige rapport.

Krigen i Ukraina virker fastlåst og usikkerheten rundt den videre utviklingen er stor. De vestlige landenes evne og vilje til å støtte Ukraina synes å være noe svekket og det kommende presidentvalget i USA representerer et spesielt stort usikkerhetsmoment. Til tross for krigene i Ukraina og på Gaza har prisen på olje vært relativt stabil siden desember i fjor. Prisen på naturgass har falt tilbake til sitt laveste nivå på over 3 år (se boks 1.1 for en nærmere utdyping av utviklingen i de internasjonale olje- og gassmarkedene). På den annen side har fallet i skipstrafikken gjennom Panama- og Suezkanalene, sistnevnte som følge av den pågående konflikten i Midtøsten, ført til en kraftig økning i fraktratene.

Økonomien i euroområdet som helhet har ikke vokst på over ett år. Utviklingen innad i euroområdet har imidlertid vært varierende. Den tyske økonomien fortsatte å krympe 0,3 prosent i 4. kvartal i fjor, og det var nær stagnasjon i Frankrike i samme periode. Samtidig tok veksten i Spania seg opp fra 0,4 prosent i 3. kvartal til 0,6 prosent i 4. kvartal. Også den italienske økonomien fortsatte å vokse i 4. kvartal, med 0,2 prosent.

Den svake veksten i Tyskland i 4. kvartal i fjor ble drevet av negativ eksport- og investeringsvekst, mens det private konsumet hentet seg inn etter et fall kvartalet før. Stagnasjonen i Frankrike var mer bredt anlagt, med fall eller stagnasjon i samtlige av anvendelseskomponentene utenom offentlig konsum. Den relativt sterke oppgangen i Spania var hovedsakelig drevet av høy eksportvekst og fortsatt høy offentlig konsumvekst. I Italia var veksten dessuten understøttet av høy investeringsvekst.

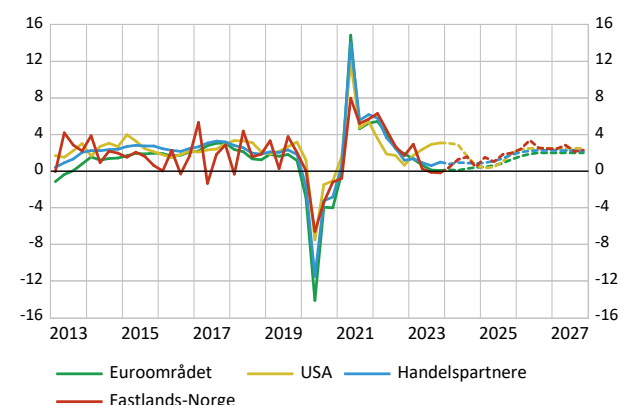
Situasjonen har også vært varierende blant landene i Europa som ikke inngår i euroområdet. Mens både den svenske og britiske økonomien fortsatte å krympe med henholdsvis 0,1 og 0,3 prosent i 4. kvartal i fjor, vokste den danske økonomien i samme kvartal med hele 2 prosent. Veksten var godt understøttet av kraftig vekst i både eksporten og det private konsumet. Det er imidlertid verdt å merke seg at investeringene i Danmark falt med hele 6,3 prosent i 4. kvartal i fjor, samt at Sverige for tiden opplever en kraftig økning i antallet konkurser.

Utviklingen i Europa forventes fortsatt å bli svak i tiden framover. Sammenliknet med anslagene fra vår forrige rapport er det imidlertid nå enkelte tegn til at situasjonen er i ferd med å stabilisere seg. Selv om industriproduksjonen i euroområdet har falt nærmest sammenhengende siden august 2022 og fram til oktober i fjor, steg den med hele 2,6 prosent i fjorårets siste måned. I januar, etter en nedgang på hele 1,4 prosent i måneden før, tok også industriproduksjonen til å vokse igjen i Tyskland, med 1 prosent. På den annen side falt detaljhandelen i euroområdet med 1,1 prosent i desember i fjor, etter to sammenhengende måneder med oppgang.

For de store økonomiene utenfor Europa var bildet blandet i 4. kvartal i 2023. Mens BNP-veksten i USA på 0,8 prosent var bredt anlagt, var veksten lavere enn forventet i Kina og Japan. Riktignok vokste den kinesiske økonomien med 4 prosent i 4. kvartal i

Figur 1.1. BNP-vekst med prognoser. Utvalgte land

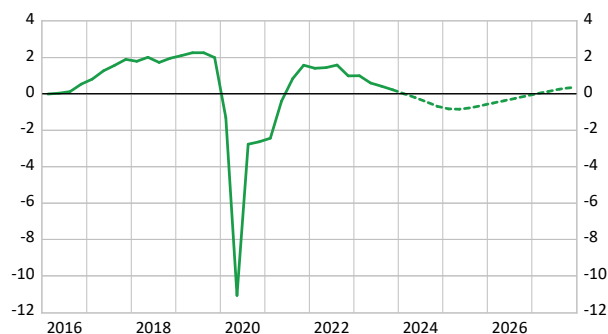
Endring fra samme kvartal året før i prosent

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

Figur 1.2. BNP, handelspartnere

Avvik fra beregnet trend i prosent, kvartalsfrekvens

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

Figur 1.4. Oljepris. Brent Blend

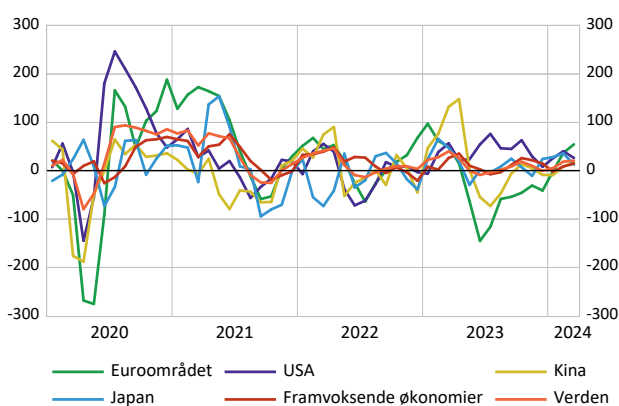
USD per fat

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

Figur 1.3. City Banks overraskelsesindeks. Utvalgte land

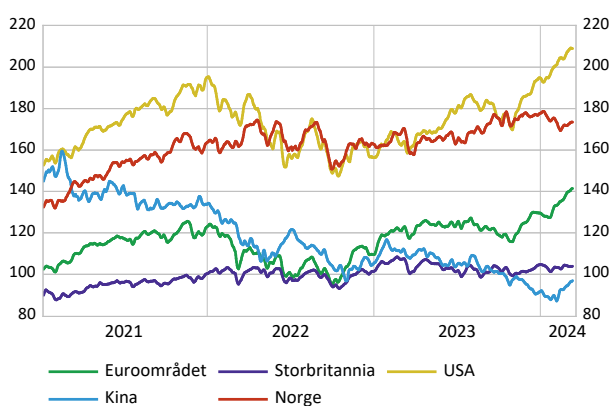
Aggregat av flere prognoseavvik, måned

Kilde: Macrobond

Figur 1.5. Aksjekurser. Utvalgte land

Indeks, 2017 = 100

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

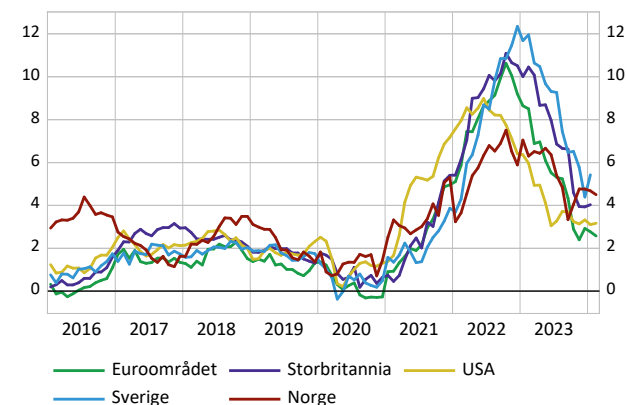
fjor regnet som årlig rate. Med et oppgitt mål på 5 prosent, og etter en periode der veksten har vært avtakende, tyder dette på at problemene i eiendomssektoren er i ferd med å gripe stadig mer om seg. Dette understøttes av at 12-månedersveksten i konsumprisene var på -0,8 prosent i januar i år, som er den laveste på 15 år. Det er dessuten fortsatt lite som tyder på at stemningen blant konsumentene er i ferd med å bedre seg nevneverdig. I 2023 falt dessuten de utenlandske direkteinvesteringene i Kina til sitt laveste nivå på mer enn 30 år og problemene i eiendomssektoren ser ut til å spre seg til skyggebankmarkedet. Med utsikter til et fravær av finanspolitiske stimulanser og nye vekststimulerende tiltak, har vi derfor i stor grad valgt å opprettholde våre tidligere prognoser for Kina. BNP-veksten blir dermed 4,5 prosent i år og vel 4 prosent mot slutten av prognoseperioden. Japan sliter med krympende arbeidsstyrke som følge av en aldrende befolkning og svak produktivitetsutvikling, noe som har gitt seg utslag i en periode med svak vekst. Veksten i 4. kvartal i år, nylig revidert

opp til 0,1 prosent, var imidlertid betydelig sterkere enn i kvartalet før da økonomien krympet med 0,8 prosent. Ifølge overraskelsesindeksene til City Bank har utviklingen i det siste også vært sterkere enn ventet. I tillegg har det inntil nylig vært sterk oppgang i det japanske aksjemarkedet der Nikkei-indeksen nylig satte noteringsrekord. Denne har i det siste imidlertid falt kraftig tilbake igjen, noe som i tillegg til problemene i markedet for amerikanske næringslivslån kan være relatert til muligheten for en omlegging av pengepolitikken i mindre ekspansiv retning.

Den overraskende høye økonomiske aktiviteten i USA bør ses i sammenheng med at USA for tiden fører en svært ekspansiv finanspolitikk med historisk sett store underskudd både på statsbudsjettet og handelsbalansen overfor utlandet. I tillegg har et stadig mer gjeldsfinansiert konsum vært med på å holde den realøkonomiske utviklingen oppe. Selv om det amerikanske arbeidsmarkedet, med en ledighetsrate på 3,9 prosent i februar, fortsatt

Figur 1.6. Inflasjon. Utvalgte land

Endring i KPI fra samme måned året før i prosent

Kilde: Macrobond

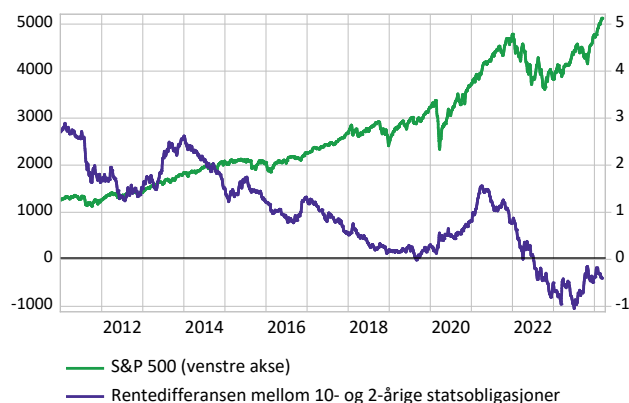
må karakteriseres som stramt, er det nå tegn til at ledigheten kan være på vei opp. Antallet permitteringsvarsler var i januar det nest høyeste siden finanskrisen og antallet ledige stillinger fortsatte å falle. Det er fortsatt nedgang i den gjennomsnittlige arbeidstiden og de jobbene som skapes er i stor grad midlertidige. I uken fram til og med 16. februar ble dessuten antallet amerikanere som fortsetter å motta dagpenger registrert til 1 905 000, det nest høyeste tallet som er registrert siden høsten 2021. En stor del av den fallende arbeidsledigheten skyldes en kraftig oppgang i antallet som går av med pensjon.

Den amerikanske sentralbankens filial i New York (New York Fed) advarte nylig om muligheten for massemislighold etter hvert som husholdningenes gjeld øker. Selv om husholdningene er mindre belånt enn før boligboblen tidlig på 2000-tallet, hindrer høye renter forbrukere fra å øke belåningen. Forbrukerkreditten har som følge av dette falt tilbake, samtidig som det er registrert en oppgang i mislighold av ulike typer gjeld. Dette gjelder hovedsakelig forbrukergjeld knyttet til kredittkort og billån, men også knyttet til utestående boliglåns-gjeld. Stemningsindeksen til Conference Board falt dessuten i februar. I januar falt detaljhandelen med hele 1,1 prosent fra måneden før.

I markedet for kommersielle eiendoms lån i USA øker nå misligholdene. Igangsettingen av boliger falt med nesten 15 prosent i januar, den største nedgangen siden april 2020. For tiden overstiger den totale misligholdte gjelden sågar tapsreserverne hos de største amerikanske bankene. Økte renter og fallende priser på næringseiendom har ført til at flere lån blir misligholdt. Mange regionale

Figur 1.7. USA. Aksjekurs og rentedifferanse

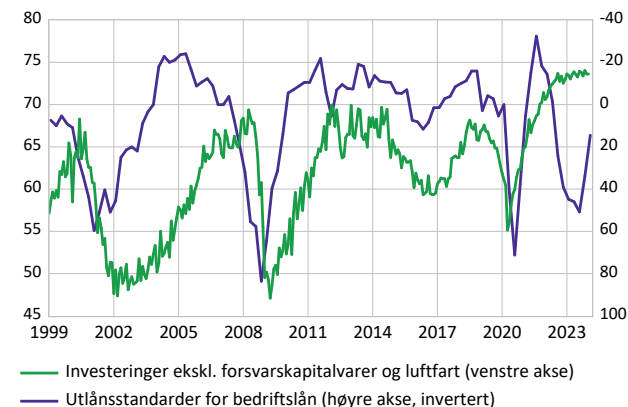
Venstre akse: indeks. Høyre akse: prosentpoeng

Kilde: Macrobond

Figur 1.8. USA. Bedriftslån og investeringer

Venstre akse: mrd dollar Høyre akse: prosent

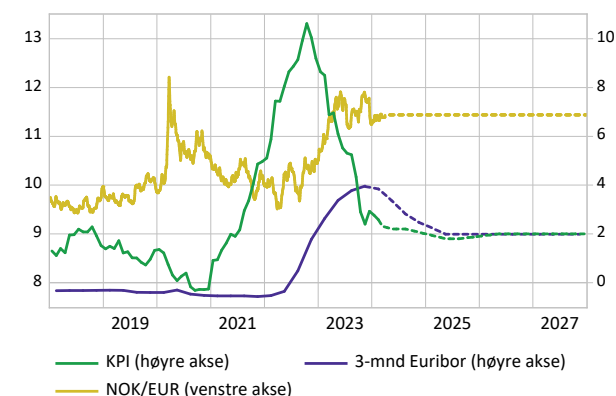
Kilde: Macrobond

banker befinner seg derfor i en svært vanskelig situasjon, og Feds planlagte avslutning av bankutlånsprogrammet BTFP i mars i år vil kunne forverre situasjonen ytterligere. Utviklingen i forbindelse med problemene som nylig har oppstått i New York Community Bank, en av de største regionale bankene, illustrerer dette. Etter at aksjen hadde falt kraftig ble banken nylig tilført ny kapital fra en gruppe av amerikanske private fond. Dette skjer i en periode da de finansielle forholdene kan karakteriseres som en av de gunstigste siden begynnelsen av 80-tallet. Utsikter til en ytterligere økning i statsgjelden med dertil høyere renter, vil også kunne by på utfordringer i finansmarkedene framover.

Til tross for problemene i bankvesenet har det amerikanske aksjemarkedet satt stadig nye noteringsrekorder. Samtidig har prisene på risikofylte private obligasjoner steget mer enn på de mer sikre, slik at rentedifferansene har krympet. Dette

Figur 1.9. Euroområdet. Inflasjon, rente og valutakurs

Venstre akse: kroner. Høyre akse: prosent

Kilde: Macrobond

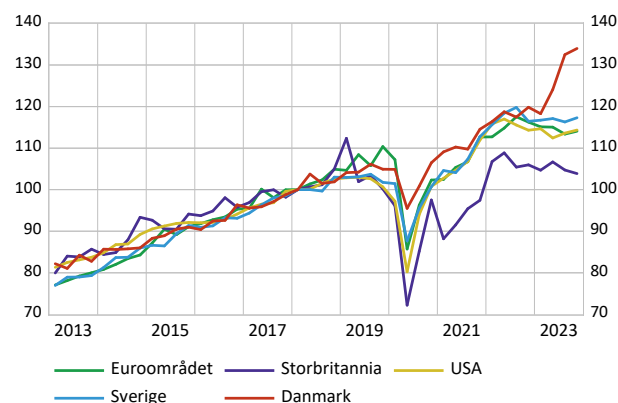
er forhold som samlet sett tyder på stor risikovillighet blant amerikanske investorer. Det amerikanske aksjemarkedet er dessuten for tiden svært konsentrert. Verdien av de 10 prosent mest verdifulle selskapene utgjør for tiden om lag 75 prosent av den totale verdien av selskaper på det amerikanske aksjemarkedet, som er en historisk høy prosentandel.

Også i Europa er situasjonen i deler av bankvesenet utfordrende. Enkelte banker er eksponert for det amerikanske markedet for næringseiendom. Bekymring for tilstanden til det europeiske bankvesenet har derfor begynt å bre om seg, nesten ett år etter at den europeiske storbanken Credit Suisse gikk konkurs. Europas økonomier er langt mer avhengige av bankfinansiering enn den amerikanske. En forverring i deler av bankvesenet i Europa kan derfor få store realøkonomiske konsekvenser.

Siden pandemien og Russlands invasjon av Ukraina utløste den kraftigste prisstigningen på over en generasjon, har inflasjonen falt raskt tilbake fra sine toppnivåer på henholdsvis 9 og 10,6 prosent i USA og eurosonen. I februar 2024 hadde 12-månedersvekstratene i konsumprisene i de to landområdene falt til henholdsvis 3,2 og 2,6 prosent. Forventningen er nå at sentralbankene etter hvert vil begynne å senke rentene igjen etter en sammenhengende periode med kraftig renteoppgang. Det er imidlertid tegn til at inflasjonen er mer gjenstridig enn mange hadde forestilt seg. Prisveksten i USA tok seg noe uventet opp med en tidel i februar. Fallet i inflasjonen i euroområdet i februar var dessuten mindre enn ventet og det er tegn til at lønnsveksten bidrar til å presse opp prisene i

Figur 1.10. Import. Utvalgte handelspartnere

Sesongjustert. Indeks, 2018K1 = 100

Kilde: Macrobond

den arbeidsintensive tjenestesektoren hvor inflasjonen kun falt fra 4 prosent i januar til 3,9 prosent i februar. Kjerneinflasjonen, som utelukker energi- og matvareprisene, falt også mindre enn ventet, fra 3,3 prosent i januar til 3,1 prosent i februar. Med en arbeidsledighetsrate i euroområdet som falt fra 6,5 i desember til 6,4 prosent i januar, er sannsynligheten for et rentekutt allerede i mars i år trolig liten, til tross for den svake realøkonomiske utviklingen. Vi legger til grunn at pengemarkedsrenta i euroområdet gradvis reduseres til drøyt 2 prosent i 2025 og blir liggende på dette nivået ut prognoseperioden.

Mange av våre handelspartnere er fortsatt i en nedgangskonjunktur. Inflasjonsforløpet kombinert med finansielle forhold og stor geopolitisk usikkerhet vil prege den økonomiske aktiviteten og de finansielle markedene framover. Våre anslag innebærer at den eksportvektede BNP-veksten hos våre handelspartnere, som i gjennomsnitt har vokst med knappe 2 prosent årlig siden 2005, blir 0,9 prosent i år, økende til 1,3 prosent neste år for deretter å ta seg gradvis opp til rundt 2 prosent i 2027. Inflasjonen er på vei ned. I euroområdet ventes den å ligge på 2,2 prosent i 2024, ned fra 5,4 prosent i 2023, for deretter å ligge rundt 2 prosent fram til 2027.

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent

	BNP-vekst											Prognoser			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Euroområdet															
SSB	-0,2	1,4	1,9	1,9	2,8	1,8	1,6	-6,2	5,9	3,5	0,5	0,2	0,8	1,9	2,0
IMF												0,9	1,7		
USA															
SSB	2,1	2,5	2,9	1,8	2,5	3,0	2,5	-2,2	5,8	1,9	2,5	2,0	0,9	2,5	2,5
IMF												2,1	1,7		
Sverige															
SSB	1,2	2,8	4,2	1,8	2,8	2,0	2,0	-2,3	5,9	2,7	0,0	0,0	1,3	2,2	2,2
IMF												0,6	2,4	2,2	2,1
Storbritannia															
SSB	1,8	3,2	2,2	1,9	2,7	1,4	1,6	-10,4	8,7	4,3	0,1	-0,2	0,9	1,9	2,0
IMF												0,6	1,6		
Kina															
SSB	7,8	7,4	7,2	6,9	6,8	6,6	6,0	1,8	8,8	3,0	5,5	4,5	4,4	4,3	4,1
IMF												4,6	4,1		
Handelspartnere¹															
SSB	1,2	2,3	2,8	2,3	3,1	2,3	2,1	-4,8	6,4	3,3	1,0	0,8	1,3	2,2	2,2
IMF															
Prisvekst															
Euroområdet															
SSB	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	2,6	8,4	5,4	2,2	1,8	2,0	2,0
IMF												3,3	2,2	2,0	1,9

¹ Euroområdet, Sverige, USA, Storbritannia, Danmark, Kina, Sør-Korea, Polen, Russland og Japan.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og World Economic Outlook (januar 2024), IMF

Boks 1.1. Utviklingen i olje- og gassmarkedet

Prisen på Brent Blend falt rundt 96 dollar per fat i slutten av september til om lag 75 dollar per fat i midten av desember i fjor. Fallet i høst syntes å være etterspørselsdrevet, og kom i lys av dårlige økonomiske utsikter med mulighet for resesjon i flere land. Prisen ble siden trukket oppover av angrep på fraktskip i Rødehavet, produksjonstap i Nord-Amerika og at OPEC+ kuttet i produksjonen. Prisen lå på 84 dollar per fat i midten av februar.

Ifølge Det internasjonale energibyråets (IEA) Oil Market Report var global oljeetterspørsel i 2023 101,8 millioner fat per dag, som er en økning på 2,3 prosent fra året før. Kina, som utgjør rundt 16 prosent av verdens oljeetterspørsel, sto for over 70 prosent av veksten, mens resten av økningen i hovedsak stammet fra Brasil og India. IEA anslår at verdens oljeetterspørsel i 2024 vil øke med 1,2 millioner fat per dag, og det er ventet at de ovennevnte landene også vil drive årets vekst.¹ Veksten i Kina vil trolig, i likhet med i 2023, komme fra økte leveranser til den petrokjemiske industrien. Veksten i global etterspørsel anslås å bli 1,1 millioner fat mindre i 2024 enn veksten i 2023, hovedsakelig grunnet effektene av økt energieffektivisering og elektrifisering av transportsektoren i mange OECD-land. I Russland forventes etterspørselen å være på noenlunde samme nivå i 2024 som i 2023, til tross for vestlige sanksjoner.

I publikasjonen Oil 2023 fra juni i fjor, forventer IEA at etterspørselsveksten vil bli lavere i årene framover enn det vi har sett de siste årene, og at global etterspørsel vil øke med 2,2 millioner fat per dag fra 2024 til 2027. Mens det antas at OECD-etterspørselen vil falle med 1,1 millioner fat per dag, vil etterspørselen i Asia øke med over 2,2 millioner fat per dag. Produksjonen utenfor OPEC+ er ventet å øke med 1,8 millioner fat daglig over den samme perioden. Dette gir rom for en økning i OPEC+ produksjonen på bare 0,4 millioner fat per dag fra 2024 til 2027.

¹ Anslaget er oppjustert sammenliknet med tidligere anslag for 2024. Årsaken er at de internasjonale økonomiske utsiktene er vurdert å ha bedret seg den siste tiden.

Tilbud og etterspørsel av olje. Millioner fat per dag inkl. NGL

	2020	2021	2022	2023	Prognose 2024	23:1	23:2	23:3	23:4	Prognose 24:1	24:2	24:3	24:4
Etterspørsel	91,9	97,5	99,5	101,8	103,0	100,2	101,8	102,9	102,1	101,7	102,8	103,8	103,7
OECD	42,1	44,8	45,7	45,8	45,7	45,4	45,7	46,0	46,0	45,4	45,6	45,7	45,9
Europa	12,4	13,2	13,5	13,4	13,3	13,1	13,5	13,6	13,3	13,1	13,4	13,4	13,2
Amerika	22,5	24,3	24,8	25,0	25,0	24,5	25,2	25,3	25,2	24,6	25,1	25,3	25,1
Asia Oseania	7,2	7,3	7,4	7,3	7,4	7,8	7,0	7,1	7,5	7,7	7,0	7,1	7,6
Tidligere Sovjetunionen	4,6	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	5,0	4,9	4,8	4,8	5,0	5,0
Resten av verden	45,2	47,8	48,9	51,1	52,4	50,0	51,3	51,8	51,1	51,5	52,4	53,0	52,8
Tilbud	94,1	95,5	100,1	102,1	103,7	101,8	101,8	101,9	102,8	101,9	103,8	104,6	104,8
OPEC ¹	29,7	30,6	33,3	33,0	32,4	33,8	33,2	32,4	32,5	32,2	32,2	32,7	32,7
OECD	28,0	28,4	29,4	31,1	32,0	30,4	30,6	31,2	32,0	31,6	31,8	32,0	32,5
Tidligere Sovjetunionen	13,5	13,8	13,9	13,8	13,7	14,2	13,8	13,6	13,8	13,7	13,8	13,7	13,7
Resten av verden	-5,1	-5,4	-6,0	-6,8	-7,1	23,4	24,2	24,7	24,5	24,4	25,1	25,3	24,9
Lagerendring m.m.	2,2	-2,0	0,6	0,3	-0,2	1,6	-0,1	-1,0	0,8	0,5	0,3	-0,4	-1,3
Etterspørsel rettet mot OPEC	27,5	32,6	32,7	32,6	32,4	32,2	33,3	33,3	31,7	33,2	33,3	34,2	35,0
Gjennomsnittlig oljepris i USD ²	43,3	70,7	98,8	82,0		82,0	77,7	85,6	82,7				
	2024	2025	2026	2027									
Oljepris i USD, prognoser SSB	77	74	72	70									

¹ Prognosen for produksjonen i OPEC fra og med februar 2024 er gjort av Statistisk sentralbyrå. Produksjonen i OPEC er basert på vedtatte produksjonsendringer og at Saudi-Arabia forlenger sine selvpålagte kutt ut 2024. Produksjonen i Iran og Libya er satt lik siste kvartals produksjonen gjennom 2024.

² Brent Blend.

Kilde: IEA Oil Market Report februar 2024 og Statistisk sentralbyrå

Globalt tilbud av olje er ifølge Oil Market Report ventet å stige med 1,7 millioner fat per dag i 2024, til 103,8 millioner fat per dag. IEA anslår at USA, Brasil, Guyana og Canada øker produksjonen med 1,4 millioner fat per dag, og at land utenfor OPEC+ samlet sett vil stå for 95 prosent av den globale økningen. USA alene utgjør 45 prosent av veksten. Produksjonsnedgang i Nord-Amerika i januar som følge av ekstremvær, drar ned produksjonstallene noe i første kvartal.

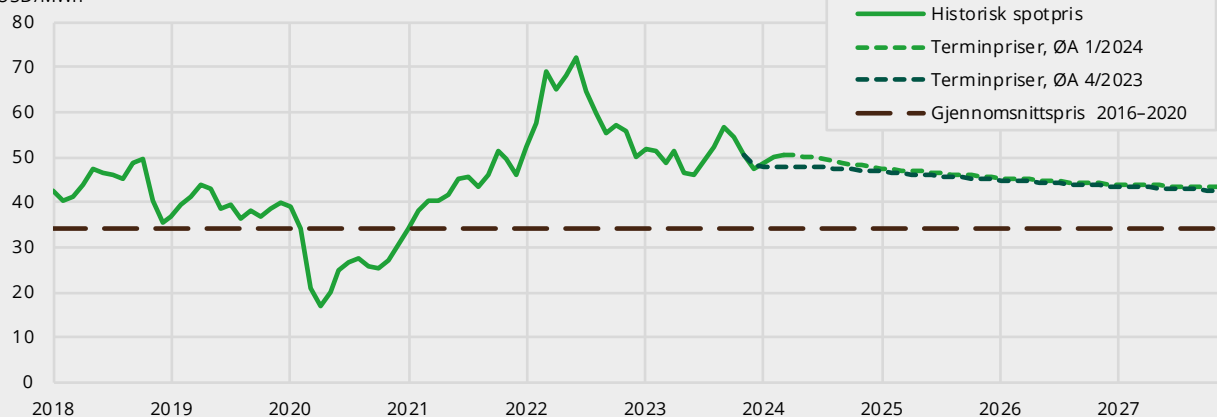
OPEC+ annonserte i april i fjor frivillige produksjonskutt på 1,66 millioner fat per dag gjeldende fra mai 2023 og ut 2024. Flere av landene i OPEC+ varslet om ytterligere 2,2 millioner fat per dag i frivillige kutt som vil vare ut 1. kvartal 2024. 3. mars i år ble produksjonskuttene forlenget til å vare ut 2. kvartal, men tall for januar viser at de frivillige kuttene ikke har vært så store som IEA forventet. Russland har også signalisert at de vil kutte 0,5 millioner fat per dag i 1. kvartal.

Iran, Libya og Venezuela er fritatt fra kvoteavtalen til OPEC+, og i 2023 hadde samtlige land økning i produksjonen. I Venezuela har amerikanske Chevron reetablert seg. Iran har fortsatt å øke sin produksjon av olje, som hovedsakelig selges til Kina. I Libya har produksjonen økt i 2023, men i januar i år brøt det ut protester som stengte ned deres største oljefelt som står for om lag en tredjedel av landets produksjon. IEA anslår en total økning på 0,2 millioner fat per dag fra disse landene i 2024. Med denne økningen vil OPEC+ ha om lag uendret råoljeproduksjon, gitt at de frivillige kuttene gjennomføres.

Russlands oljeeksport lå på 7,2 millioner fat per dag før sanksjonene. Eksporten er nå om lag 0,5 millioner fat per dag høyere enn dette nivået. Reduksjonen i eksporten til mange vestlige land har blitt mer enn oppveid av økt eksport først og fremst til Kina, India, Sør-Korea og Tyrkia. EU importerer nå verken råolje eller oljeprodukter direkte fra Russland. Ukrainske angrep på russiske raffineri virker så langt ikke å ha hatt nevneverdig effekt på Russlands eksport. IEA forventer at produksjonen bare vil falle med rundt 0,1 millioner fat per dag i inneværende år, som er noe mindre enn fallet i fjor på like under 0,2 millioner per dag. EU, G7-landene og Australia har innført et pristak på russisk råolje, noe som innebærer at sjøbasert transport av russisk olje

Oljepris (Brent Blend)

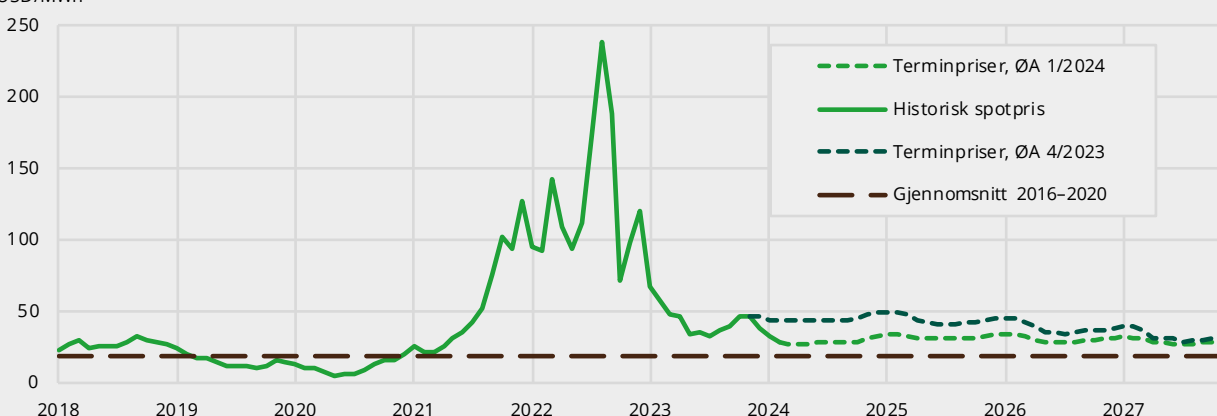
USD/MWh

Kilde: Intercontinental Exchange. International Monetary Fund. World Bank

Gasspris, Europa

USD/MWh

Kilde: Intercontinental Exchange. International Monetary Fund. World Bank og ICE Dutch TTF Gas Base Load

tillates til tredjeland kun dersom prisen holder seg under 60 dollar per fat. Selges oljen for mer, forbyr tjenester som forsikring, finansiering og teknisk assistanse levert av de sanksjonerende landene. Det siste halvåret har nær all råolje fra Russland likevel blitt priset til over denne prisen. De samme landene har også innført et pristak på russiske olje-produkter, og de fleste produktene har siden november vært innenfor grensen.

De samlede kommersielle lagrene av råolje og oljeprodukter i OECD i 4. kvartal 2023 var på om lag 2 761 millioner fat eller om lag 3 prosent lavere enn gjennomsnittsnivået de siste 5 årene. Dersom OPEC+ sine produksjonskutt opprettholdes eller forlenges ytterligere, vil de samlede globale lagrene av råolje sannsynligvis fortsette å falle i 2024. Dette kan, isolert sett, legge et visst press oppover på oljeprisen.

Den ledige produksjonskapasiteten i oljemarkedet, utenom Russland og Iran, utgjorde om lag 5,7 millioner fat per dag i januar, og over 70 prosent av denne fantes i Saudi-Arabia og i De forente arabiske emirater. Dette tallet kan variere avhengig av hvorvidt OPEC+ landene imøtekommer eller forlenger sine frivillige produksjonskutt. Dermed er det rom for at et produksjonsbortfall, for eksempel i Russland, kan bli møtt med økt OPEC-produksjon.

Framtidsprisen på Brent Blend er utgangspunktet for vårt anslag for utviklingen i oljeprisen. Framtidsprisene på olje har vist seg å være godt egnet til å anslå utviklingen i de faktiske prisene.² Nå indikerer denne at prisen vil falle til om lag 70 dollar per fat i 2027.

² Forskning viser at informasjonsinnholdet i terminpriser til prognoseformål har økt markant siden midten av 2000-tallet, se Ellwanger R. og S. Snudden (2023). Futures prices are useful predictors of the spot price of crude oil, *The Energy Journal* 44(4), 65–82.

Gass

Gassprisen i EU steg noe gjennom høsten i fjor, blant annet som følge av kaldt høstvær og ødeleggelsen av gassrørledningen mellom Finland og Estland. Framtidsprisene i november viste at markedet forventet at prisen ville holde seg høy gjennom vinteren 2023/24, og at gjennomsnittsprisene i 2024 vil være noe over gjennomsnittsprisen i 2023. Siden da har markedet nedjustert prisforventningene betydelig, trolig som følge av en mild vinter i Europa og god fyllingsgrad på gasslagrene.

2020 importerte EU rundt 40 prosent av sitt totale forbruk av naturgass fra Russland. Siden Russlands invasjon av Ukraina har gassimporten fra Russland blitt betydelig redusert, hovedsakelig som følge av bortfallet av gass transportert via Nord-Stream-rørledningene. Som gjennomsnitt i 2023 hadde Russlands andel av EUs gassimport falt til om lag 14 prosent.³ Dette har i hovedsak blitt kompensert av en kraftig økning i importen av flytende naturgass (LNG) spesielt fra USA, men også fra Russland- og til dels fra Qatar og Nigeria. De to største leverandørene av gass via rørledninger til EU er Norge og Algerie. Regnet som gjennomsnitt over året sto Norge og Algerie for henholdsvis 28 prosent og 11 prosent av importen til EU. LNG utgjorde hele 42 prosent av den samlede importen av gass til EU i samme periode.

Gass brukes i kraftproduksjon, i prosessindustri og til oppvarming. Over 30 prosent av husholdningene i EU bruker gass til oppvarming. En relativt mild vinter med lavere etterspørsel og økt LNG-import har ført til at gasslagrene inneholder 40 TWh mer enn på samme tid i fjor. Siden har prisen fortsatt å falle, og i januar var den i Europa på sitt laveste nivå siden mai 2021. Gassprisen er nå bare snaut dobbelt så høy som gjennomsnittsprisen fra 2016 til 2020.

³ Kilde: Bruegel (2023): [EU27 Natural Gas Imports](#).

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Renteøkninger, stagnasjon i aktivitetsutviklingen og avtakende inflasjon preget norsk økonomi i fjor. 2023 ble også året med nær bråstopp i boligbyggingen. Det høye presset i arbeidsmarkedet avtok noe gjennom fjoråret og arbeidsledigheten har nå kommet opp på et nivå som er på linje med gjennomsnittet på 2010-tallet. Styringsrenta ble satt

opp med hele 1,75 prosentpoeng i fjor, og er for tiden 4,5 prosent. Framover ventes aktiviteten i norsk økonomi å ta seg litt opp, men ikke mer enn at veksten gjennom 2024 blir litt lavere enn det vi anser som trendveksten i fastlandsøkonomien, på 1,6 prosent. Inflasjonen ventes å komme ned mot 3 prosent ved inngangen til 2025. Det er langt under

Tabell 2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2021	2022	Sesongjustert			
			23:1	23:2	23:3	23:4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mm.	6,2	-0,7	-4,8	0,7	-0,1	0,7
Konsum i offentlig forvaltning	1,1	3,6	0,8	1,1	1,2	1,0
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	5,2	0,3	-0,9	0,4	0,1	1,8
Utvinning og rørtransport	-7,1	10,5	-2,0	6,7	7,7	7,8
Fastlands-Norge	7,6	-0,8	1,4	-0,6	-2,1	-0,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge¹	5,1	0,5	-1,8	0,5	-0,2	0,5
Eksport	4,5	1,4	0,0	1,0	-1,3	3,3
Tradisjonelle varer	-2,5	6,1	1,7	2,6	-1,7	3,7
Råolje og naturgass	1,3	-1,1	-1,0	0,5	-0,4	3,7
Import	12,5	0,7	-2,5	2,5	-4,0	-0,7
Tradisjonelle varer	3,4	-3,7	-4,7	1,3	-3,9	-2,6
Bruttonasjonalprodukt	3,0	0,5	0,3	-0,3	-0,4	1,5
Fastlands-Norge	3,7	0,7	0,2	0,0	0,1	0,2
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	3,9	0,8	0,4	0,1	0,2	0,4
Sysselsatte personer	3,9	1,3	0,4	0,0	0,1	0,1
Arbeidsstyrke²	1,4	1,3	0,7	0,5	0,5	-0,1
Arbeidsledighetsrate, nivå²	3,2	3,6	3,7	3,4	3,6	3,7
Priser og lønninger						
Årslønn	4,3	5,2	..	..	..	..
Konsumprisindeksen (KPI)³	5,8	5,5	1,2	1,6	0,3	1,3
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE)³	3,9	6,2	1,6	1,7	1,1	1,2
Eksportpriser tradisjonelle varer	30,2	-0,4	0,8	-2,0	-3,5	2,1
Importpriser tradisjonelle varer	15,6	5,8	3,0	0,4	-2,0	4,4
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner⁴	1 722	909	305	176	193	235
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Norges Banks styringsrente (nivå)	1,3	3,5	2,8	3,2	3,9	4,3
Utlånsrente, rammelån med pant i bolig⁵	0,7	1,3	4,4	4,8	5,3	5,7
Råoljepris i kroner⁶	951	867	840	832	897	897
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	110,0	119,4	116,8	122,3	117,7	121,0
NOK per euro	10,10	11,42	10,99	11,66	11,40	11,66

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Ifølge AKU.

³ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁴ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁵ Gjennomsnitt for perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

toppen på 7,5 prosent i oktober 2022, men fremdeles et godt stykke over inflasjonsmålet til Norges Bank på 2 prosent. Høy rente, lav vekst blant mange av våre handelspartnere samt at ukrainere i økende grad melder seg på i arbeidsmarkedet, bidrar til at arbeidsledigheten trolig vil fortsette å øke litt de nærmeste årene.

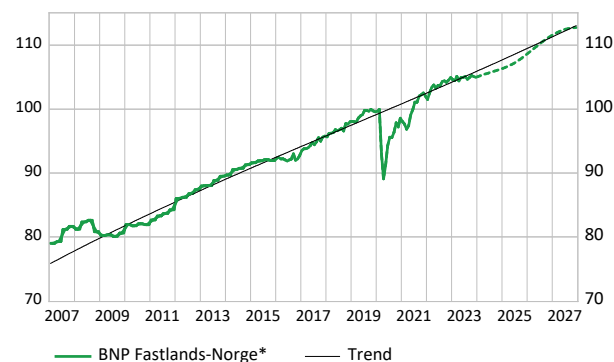
Krona er fremdeles svak i et historisk perspektiv, selv om den har styrket seg litt siden publiseringen av vår forrige konjunkturrapport. Den svake krona har gjort importerte varer dyrere. I 2022 kostet én euro i gjennomsnitt 10,10 kroner. I 2023 var prisen på én euro økt til 11,40 kroner, noe som er en økning på nærmere 13 prosent. I midten av mars 2024 er prisen for én euro 11,40, etter at prisen var over 11,80 i forkant av renteøkningen i desember. Det er stor usikkerhet rundt valutakursens bevegelser. Forskning har vist at uendret kurs representerer en god prognose og vi legger til grunn at kursen holder seg på nivået fra midten av mars i årene framover.

Inflasjonen er på vei ned. Konsumprisveksten de siste årene har vært høy i et historisk perspektiv, og vi må tilbake til 1980-tallet for å finne like høy prisvekst. Den underliggende prisstigningen, målt ved veksten i KPI-JAE, var spesielt stor i første halvår i fjor, og nådde en topp på 7,0 prosent i juni. Deretter avtok veksttakten gradvis til 5,3 prosent i januar 2024, før den gikk ytterligere ned til 4,9 prosent i februar. Veksten i KPI-JAE anslås til 4,3 prosent fra 2023 til 2024, noe som er betydelig ned fra fjorårets prisvekst på 6,2 prosent. Deretter ventes veksttakten gradvis å avta til 2 prosent i 2027. Svekkelsen av krona gjennom 2023 gjør at det tar litt lenger tid før inflasjonen kommer ned her hjemme enn hos mange av våre handelspartnere. Energiprisene faller samlet sett i år og bidrar til at veksten i konsumprisindeksen (KPI) ventes å bli 4 prosent. Prisene på energivarer forventes å øke litt mindre enn veksten i KPI-JAE i årene framover, noe som fører til at KPI-veksten blir litt lavere enn veksten i KPI-JAE i årene 2025–2027.

Styringsrenta har blitt satt opp fra 0 prosent i september 2021 til 4,5 prosent i desember i fjor. Vi må tilbake til 2008 for å finne et like høyt nivå på styringsrenta. Realrenta, det vil si renta justert for den generelle prisstigningen, er imidlertid fremdeles på et meget lavt nivå. Norges Bank setter styringsrenta i hovedsak for å stabilisere inflasjo-

Figur 2.1. BNP Fastlands-Norge og beregnet trend

Sesongjustert, indeks, 2021 = 100

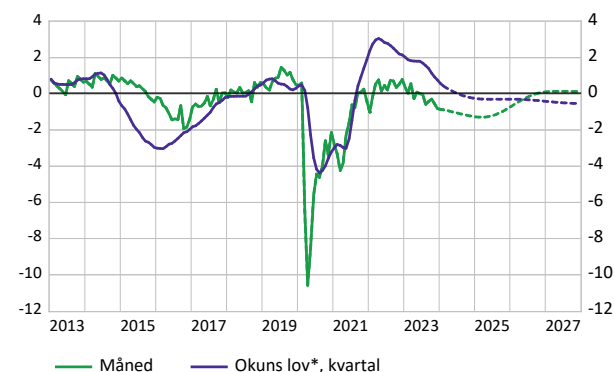

* Kvartalstall før 2016, månedstall deretter. Trenden er beregnet med et HP-filter (lambda = 40 000 på kvartal), men slik at trenden ikke påvirkes direkte av aktivitetsutviklingen i 2020 og 2021.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2. BNP Fastlands-Norge

Avvik fra beregnet trend-BNP i prosent, måneds- og kvartalsfrekvens

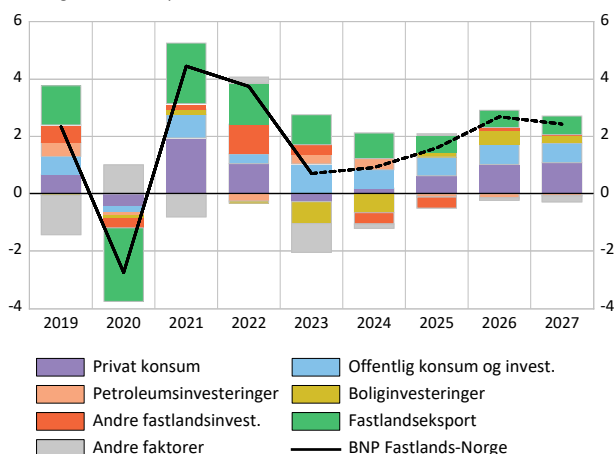

* Serien basert på «Okuns lov» tar utgangspunkt i en én-til-én sammenheng mellom arbeidsledigheten og produksjonsgapet, se boks 2.1 i ØA 4/2022. Arbeidsledighetsraten er målt i forhold til det historiske gjennomsnittet på 2010-tallet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.3. Bidrag til vekst i BNP Fastlands-Norge, importjustert

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Etterspørselsbidragene er regnet ut ved å finne endringen i hver variabel, trekke ut den direkte og indirekte importandelen, og deretter dele på nivået til BNP Fastlands-Norge i perioden før. Importandelene er beregnet i boks 2.3. Alle tall er sesongjusterte og i faste priser.

Fastlandseksport er definert som samlet eksport minus eksport av råolje, naturgass og frakttjenester i utenriks sjøfart.

Andre faktorer inkluderer lagerendring og statistiske avvik.

Tabell 2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter.¹ Prosentpoeng, årlig rate

	KNR-tall				Prognose			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP Fastlands-Norge	-2,8	4,5	3,7	0,7	0,9	1,6	2,7	2,4
hvorav bidrag fra:								
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,0	2,6	0,5	-0,9	0,2	0,9	1,5	1,5
Konsum og investeringer i offentlig forvaltning	-0,2	0,8	0,4	1,1	0,7	0,7	0,7	0,7
Oljeinvesteringer	-0,1	0,0	-0,3	0,3	0,4	-0,1	-0,1	-0,1
Boliginvesteringer	-0,1	0,2	-0,1	-0,8	-0,7	0,2	0,5	0,3
Andre fastlandsinvesteringer	-0,4	0,2	1,1	0,4	-0,4	-0,4	0,1	0,0
Fastlandseksport ¹	-3,4	2,8	1,9	1,4	1,2	0,7	0,8	0,9
Andre faktorer ¹	1,4	-2,1	0,2	-0,7	-0,3	-0,4	-0,8	-0,9

¹ Se forklaring under figur 2.3.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

nen rundt 2 prosent og for å sikre finansiell stabilitet. Sentralbanken tar også hensyn til at en høyere rente påvirker aktiviteten i norsk økonomi. Norges Bank har signalisert at de vil holde styringsrenta på dagens nivå en god stund framover. Vi venter at styringsrenta blir liggende på 4,5 prosent til andre halvår i år før den gradvis reduseres, men litt senere enn hos våre handelspartnere. I 2027 ventes styringsrenta å komme ned mot 3 prosent.

Nasjonalbudsjettet 2024 (NB 24) anslo bruken av oljepenger i 2024, målt ved det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet, til 409,8 milliarder kroner. Beregninger i NB 24 viser at den foreslåtte finanspolitikken virker nær nøytralt på aktiviteten i økonomien. I forliket med SV ble bevilgningene over statsbudsjettet økt med om lag 11 milliarder kroner. Økningen ble finansiert med midler fra et tapsavsetningsfond, samt med mindre justeringer i skatter og andre bevilgninger. Framover venter vi at satsinger på forsvar vil innebære omfattende investeringer. Oljepengebruken ventes likevel å ligge godt under handlingsregelens krittstrek på 3 prosent. Markedsverdien av Oljefondet har økt fra 15 800 milliarder kroner ved årsskiftet til 17 000 milliarder kroner i midten av mars. Vi har antatt at oljepengebruken holdes under 3-prosentmålet i de kommende årene som følge av usikkerhet forbundet med aksje- og valutakurser og et økende inndekningsbehov på litt lengre sikt.¹

Husholdningenes konsum, som utgjør rundt halvparten av BNP Fastlands-Norge, falt litt fra 2022 til 2023, etter å ha vokst vel 6 prosent i 2022. Utviklingen fra 2022 til 2023 var preget av en normalise-

ring av handlemønsteret etter koronapandemien. Den svake konsumutviklingen gjennom 2023 var dominert av lav vekst i kjøp av møbler, hvitevarer og biler som bør ses i sammenheng med de høye kjøpene av disse varene under pandemien, samt økte levekostnader og høyere renter. Ifølge våre beregninger vil samlet konsum vokse rundt 0,5 prosent i 2024. I løpet av prognoseperioden vil konsumveksten gradvis ta seg opp og nå rundt 3,5 prosent i både 2026 og 2027. Oppsvinget i samlet konsum drives av tiltakende vekst i disponibel realinntekt, men dempes av en nokså svak utvikling i realboligpriser og økte realrenter.

Det var et særdeles kraftig fall i boliginvesteringene i fjor. Gjennom 2023 falt investeringene 21 prosent. Et så stort fall over en så kort tidsperiode har ikke tidligere vært registrert i det kvartalsvise nasjonalregnskapet, som går tilbake til 1978. Boliginvesteringene utgjør om lag 20 prosent av investeringene på fastlandet og det kraftige fallet bidrar til å trekke ned aktiviteten i norsk økonomi som helhet. Fallet i boliginvesteringene er trolig ikke over med det første. Tallene for igangsetting, som er den ledende indikatoren for boliginvesteringene, viser at det i fjor var en reduksjon i antallet kvadratmeter bolig påbegynt på nesten 30 prosent sammenliknet med året før. Reduksjonen i boligbyggingen vil etter hvert bidra til å legge et press oppover på boligprisene. Etter å ha falt litt gjennom andre halvdel av 2023 har boligprisene steget en god del i begynnelsen av 2024 ifølge boligprisstatistikken til Eiendom Norge. Det er stor usikkerhet rundt den videre utviklingen i boligmarkedet. Usikkerheten er blant annet knyttet til flyttestrømmer blant ukrainske flyktninger samt i hvilken grad det høye rentenivået vil påvirke prisene. Ifølge våre beregninger vil boligprisene nominelt stige drøyt 2,5 prosent per år i

¹ Inndekningsbehovet er nærmere beskrevet i kapittel 4 i rapporten *Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi*. Utredning for Frontfagsmodellutvalget, red. av G. H. M. Bjertnæs, P. Boug, T. v. Brasch og T. C. Vigtel. Rapporter 2023/47, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2023–2027. Regnskap og prognoser.
Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regn- skap 2023	Prognoser										
		2024			2025			2026			2027	
		SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB
Realøkonomi												
Konsum i husholdninger mm.	-0,7	0,6	0,2	1,1	2,2	1,8	2,0	3,4	2,7	..	3,3	..
Konsum i offentlig forvaltning	3,6	2,1	1,2	1,8	1,8	1,4	..	2,0	1,1	..	2,3	..
Bruttoinvestering i fast realkapital	0,3	-1,2	..	-1,9	-1,3	..	-0,4	3,0	..	..	1,3	..
Utvinning og rørtransport	10,5	11,0	7,0	7,2	-3,0	-1,0	-1,0	-4,0	-2,0	..	-2,1	..
Næringer	4,9	-5,5	-3,2	-2,5	-5,7	2,2	-3,8	1,5	1,0	..	0,3	..
Bolig	-15,6	-16,1	-6,4	-13,2	5,2	5,0	14,1	13,4	6,9	..	6,9	..
Offentlig forvaltning	2,8	2,5	..	0,6	3,9	..	..	4,2	..	..	1,7	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	0,5	-0,5	-0,2	0,1	1,4	1,8	1,3	3,3	2,2	..	2,8	..
Eksport	1,4	3,1	..	2,4	4,2	..	3,8	1,3	..	..	1,0	..
Tradisjonelle varer ²	6,1	3,8	2,1	3,7	3,0	2,4	2,7	3,2	3,8	..	3,4	..
Råolje og naturgass	-1,1	1,6	..	0,1	4,2	..	4,3	-1,3	..	..	-2,2	..
Import	0,7	2,1	-0,3	1,9	2,0	2,2	1,8	3,5	2,4	..	3,3	..
Bruttonasjonalprodukt	0,5	1,1	0,8	0,8	2,2	1,2	2,1	1,9	0,7	..	1,5	..
Fastlands-Norge	0,7	0,9	0,1	0,9	1,6	1,2	1,6	2,7	1,5	..	2,4	..
Arbeidsmarked												
Sysselsatte personer	1,3	0,0	-0,1	0,5	-0,1	0,4	0,5	0,7	0,7	..	0,2	..
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,6	4,1	..	3,8	4,2	..	3,9	4,2	..	..	4,2	..
Priser og lønninger												
Årslønn	5,2	5,2	5,0	4,9	3,9	4,3	..	4,0	3,7	..	3,5	..
Konsumprisindeksen (KPI)	5,5	4,0	4,4	3,8	2,6	2,8	2,5	2,3	2,5	..	1,9	..
KPI-JAE ³	6,2	4,3	4,8	4,1	2,8	3,5	2,7	2,4	2,5	..	2,0	..
Boligpris ⁴	-0,5	2,0	1,0	..	1,9	5,1	..	3,3	6,5	..	2,9	..
Utenriksøkonomi												
Driftsbalansen, mrd. kroner ⁵	909	708	..	997	831	..	..	771	..	..	717	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	17,7	13,8	..	18,8	15,4	..	..	13,8	..	..	12,5	..
MEMO:												
Pengemarkedsrente (nivå)	4,2	4,6	..	4,8	3,7	..	4,3	3,3	..	..	3,2	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	867	814	..	845	785	..	..	757	..	..	736	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	8,5	-0,6	1,5	-1,8	0,1	-0,8	0,0	0,0	0,0	..	0,0	..

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Norges Bank gir anslag for tradisjonelle varer og tjenester fra Fastlands-Norge. Finansdepartementet gir anslag for varer utenom olje og gass.

³ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).

⁴ Norges Bank gir anslag på boligprisindeksen publisert av Eiendom Norge.

⁵ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.

⁷ Positivt tall innebærer svekket krone.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet. Nasjonalbudsjettet 2024 og anslag i forbindelse med marskonferansen for 2024, publisert 5. mars 2024, Norges Bank, Pengepolitisk rapport 4/2023 (NB)

gjennomsnitt fram til 2027, noe som innebærer om lag uendret realboligpris i disse årene.

Etter å ha vokst kraftig de siste tre årene har næringsinvesteringene falt gjennom siste halvdel av 2023. Samlet utgjør næringsinvesteringene om lag 13 prosent av BNP Fastlands-Norge, men etter som de er relativt volatile bidrar de normalt mer til konjunkturutviklingen enn det denne andelen skulle tilsa. Virksomhetene innen tjenesteyting og varehandel melder om noe lavere investeringer

i år, ifølge Norges Banks regionale nettverk fra desember. Virksomhetene i industrien melder om reduserte investeringer i år, ifølge Statistisk sentralbyrås kvartalsvise investeringstelling (KIS). Nedgangen skyldes at noen store prosjekter i metallindustri, dataindustri og elektrisk utstyrsindustri ble ferdigstilt i løpet av 2023 og at andre er i slutfasen i begynnelsen av 2024. Innen kraftforsyning rapporteres det om økte investeringer, særlig innenfor overføring og distribusjon av elektrisitet. Svakere etterspørsel og høyere realrenter bidrar til at inves-

teringene faller videre i årene framover. Selv med det ventede fallet vil investeringsnivået holde seg høyere gjennom hele prognosebanen sammenliknet med nivået før pandemien.

Petroleumsinvesteringene økte med hele 10,5 prosent i fjor. Aktivitetsveksten var drevet av investeringer særlig innen oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler, men også i produksjonshull og olje- og gassrørledninger. Høye investeringsanslag i den siste kvartalsvise investeringstillingen (KIS) gjør at vi justerer opp vårt vekstanslag for i år med 3 prosentpoeng til 11 prosent. Anslaget innebærer imidlertid at investeringsnivået topper ut i første halvår for deretter å falle litt gjennom resten av året. Basert på førstegangsanslaget for 2025 i KIS legger vi til grunn at investeringene vil falle gjennom de neste årene, men ikke mer enn at investeringene i 2027 blir om lag på nivået fra 2023. Selv om nær halvparten av leveransene av investeringsvarer i petroleumsnæringen importeres fra utlandet, innebærer leveransene også betydelig etterspørsel rettet mot Fastlands-Norge. Reduksjonen i petroleumsinvesteringene i de kommende årene vil dermed også bidra til å dempe veksten i fastlandsøkonomien.

Fra 2015 til 2023 har det knapt vært reallønnsvekst i Norge. I fjor ble den nominelle lønnsveksten 5,2 prosent, noe som innebærer en liten reduksjon i reallønna. Lønnsomheten i frontfaget står sentralt når partene skal framforhandle rammen i årets lønnsoppgjør. Lønnskostnadsandelen, som er et mål på hvor stor prosentandel av verdiskapingen i økonomien som tilfaller arbeidskraften, er ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall beregnet til 71,6 prosent for industrien i 2023. Det er betydelig lavere enn gjennomsnittet på 82,2 prosent i perioden 2009–2021. Isolert sett legger den lave lønnskostnadsandelen et press oppover på lønninger. Samtidig er det stor variasjon i lønnsomhet blant de ulike virksomhetene som utgjør frontfaget, noe som trolig bidrar til å dempe lønnsveksten. Vi anslår at årslønnsveksten i år blir 5,2 prosent, før den faller til noe under 4 prosent mot 2027. Med dette bildet vil lønnskostnadsandelen ta seg litt opp, men ikke mer enn at den vil ligge under 80 prosent i alle årene fram til 2027. Reallønnsveksten vil da være i overkant av 1 prosent årlig i gjennomsnitt for årene 2024–2027.

Arbeidsledigheten er på vei opp. For ett år siden var arbeidsledigheten målt ved Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) rett i overkant av 3 prosent. Gjennom 2023 økte ledigheten og i januar 2024 var den 3,9 prosent, som er på linje med gjennomsnittet på 2010-tallet. Ledigheten blant unge mellom 15 og 24 år er imidlertid ned mot det laveste som er blitt observert etter finanskrisen. I 2022 og 2023 innvandret rundt 65 000 ukrainske statsborgere til Norge. NAV melder om at ukrainere utgjorde 40 prosent av økningen i helt ledige og arbeidsøkere på arbeidsmarkedstiltak det siste året. I mellomscenariotet til UDI fra 6. mars i år er det anslått at ytterligere 20 000 til 40 000 ukrainere kan ankomme i 2024. Vi forventer at innvandringen av asylsøkere fra Ukraina vil øke både arbeidsstyrken og ledigheten framover, men det er usikkert hvor stor økningen blir, både med tanke på hvor mange som kommer og hvor mange som etter hvert reiser tilbake. Bråstoppen i boligbyggingen innebærer dessuten at flere blir arbeidsledige innen bygg- og anleggsnæringen. Våre anslag viser at arbeidsledigheten øker til 4,1 prosent i år for deretter å stige videre til rundt 4,2 prosent i 2025.

Prisfallet på olje- og gasseksporten i 2023 medførte at handelsoverskuddet ble mer enn halvert fra rekordåret 2022. Det var likevel det nest høyeste handelsoverskuddet noensinne. Med forventet reduksjon i olje- og gassprisene de neste årene venter vi at handelsoverskuddet reduseres, men at det likevel holder seg på et høyt nivå. Tillagt et økende overskudd på rente- og stønadsbalansen som følge av økende verdi på Oljefondet, anslås driftsbalansen overfor utlandet som andel av BNP å ligge i området 12–16 prosent for årene 2024–2027.

Norsk økonomi har vært preget av stagnasjon det siste året og gjennom 2023 har det ikke vært vekst i den økonomiske aktiviteten på fastlandet samlet sett. Selv om inflasjonen er fallende, er den fremdeles på et høyt nivå. Rentehevinger og økte byggekostnader har medført en bråstopp i boligbyggingen. Framover er det imidlertid flere faktorer som trekker i retning av at den økonomiske aktiviteten vil ta seg opp. Etterspørselen hos våre handelspartnere ventes å øke, renta vil trolig gradvis reduseres fra i høst og økt reallønn vil stimulere husholdningenes etterspørsel. I tillegg ventes høy vekst i offentlig konsum og investeringer, blant annet som følge av satsing på forsvaret. Oppgangen blir imidlertid ikke veldig sterk og aktiviteten i norsk

økonomi ventes å komme nær det vi anser som en konjunkturnøytral situasjon fra 2026.

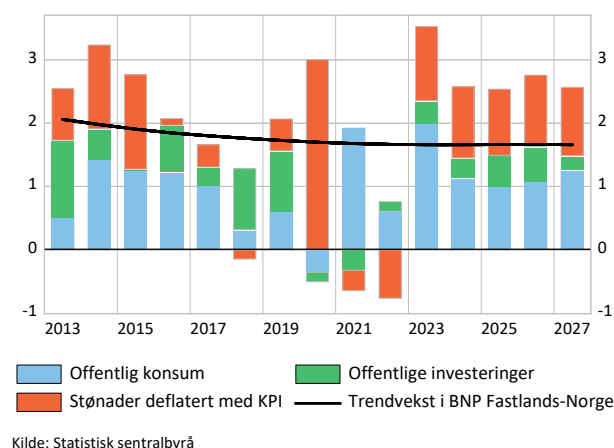
2.1. Økt satsing på forsvar vil prege finanspolitikken

Konsum og investeringer i offentlig forvaltning vokste klart i 4. kvartal 2023. Konsumet i offentlig forvaltning vokste 1,0 prosent i 4. kvartal 2023, mens veksten fra 2022 til 2023 utgjorde 3,6 prosent. Konsumet i statsforvaltningen vokste 3,2 prosent, mens konsumet i kommuneforvaltningen vokste 4,1 prosent. Det var konsum innen administrasjon, kollektivtransport, brannvesen, veier og liknende som sto for mesteparten av oppgangen. I forrige konjunkturrapport anslo vi at konsumet i offentlig forvaltning ville vokse 2,6 prosent i 2023. Bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning vokste hele 7,5 prosent i 4. kvartal 2023, mens veksten fra 2022 til 2023 var 2,8 prosent. Donasjoner av forsvarsmateriell til Ukraina trakk investeringene ned, mens vekst i øvrige investeringer i statsforvaltningen trakk investeringene opp. I kommuneforvaltningen falt investeringene 1,8 prosent, mye grunnet lavere investeringer i undervisningsnæringen. I forrige konjunkturrapport anslo vi at investeringer i offentlig forvaltning ville vokse 0,2 prosent i 2023. Avviket mellom vår prognose og realisert vekst skyldes primært den uforutsette høye veksten i 4. kvartal. Investeringsnivået i offentlig forvaltning er høyt i et historisk perspektiv.

Nasjonalbudsjettet 2024 (NB 24) anslo bruken av oljepenger i 2024, målt ved det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet, til 409,8 milliarder kroner. I forliket med SV ble bevilgningene over statsbudsjettet økt med om lag 11 milliarder kroner. Økningen ble finansiert med midler fra et tapsavsetningsfond, samt med mindre justeringer i skatter og andre bevilgninger. Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland (SPU) ved inngangen til 2024 var ifølge Norges Bank Investment Management (NBIM) på 15 765 milliarder kroner. Med dette budsjettforslaget anslås dermed fondsutaket til 2,6 prosent av SPU ved inngangen til 2024, altså godt innenfor handlingsregelens rammer. Målt i prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge har bruken av fondsmidler økt de siste årene, og anslås til 10,3 prosent i 2024. Modellberegninger presentert i NB 24 gjort med KVARTS og NORA tilsier at budsjettforslaget for 2024 isolert virker om lag nøytralt på aktivitetsnivået i fastlandsøkonomien neste år. Ser man budsjettene for årene

Figur 2.4. Bidrag til vekst i offentlig forvaltning

Endring fra året før i prosent

2022–2024 samlet, blir virkningen på aktiviteten i norsk økonomi moderat ekspansiv ifølge beregningene.

Støre-regjeringen har i etterkant av budsjettforslaget varslet en kraftig satsing på forsvaret fra og med 2025 for å møte den sikkerhetspolitiske trusselen samt for å innfri NATO-målet om å bruke minst 2 prosent av BNP på forsvar. Vi forventer at satsinger innen hæren, marinen og luftforsvaret vil innebære omfattende investeringer i prognosebanelen. Økt import av forsvarsmateriell, som kampfly, vil i liten grad påvirke aktiviteten i norsk økonomi. Kjøp av norskprodusert forsvarsmateriell, samt investeringer og oppgraderinger av forsvarsinfrastruktur i Norge, vil imidlertid stimulere den økonomiske aktiviteten. Vi forventer at stimulansen demper nedgangen i bygg- og anlegg. Det forventes dessuten et økende behov for helse- og omsorgsarbeidere i tiden framover.

SPU hadde ifølge NBIM en verdi på 12 429 milliarder kroner ved inngangen til 2023. Netto tilførsel av kapital i 2023, innskutt kapital fra petroleumsvirksomheten minus uttak av kapital og forvaltningsgodtgjøring, var 704 milliarder kroner ifølge NBIM. Fondets verdi ved utgangen av 2023 var 15 765 milliarder kroner, noe som betyr at den totale avkastningen var 2 632 milliarder kroner. Av denne avkastningen har svekkelser i kronekursen økt fondets verdi med litt over 409 milliarder kroner. Rente- og utbytteinntekter pluss kursgevinster og -tap som ikke kan relateres til valutakursendringer blir dermed om lag 2 222 milliarder kroner. NB 24 anslår netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 2024 til 832 milliarder kroner. Fondsverdien

Boks 2.1. Aldersgrenser i Folketrygden

Med pensjonsreformen i 2011 ble det innført levealdersjustering av pensjon. Dette innebærer at når forventet levealder øker, vil utbetaling av opparbeidet pensjon måtte fordeles på flere år. Da vil også det årlige pensjonsnivået bli lavere, gitt samme opptjente pensjonsbeholdning. Dette ga et finansielt insentiv til den enkelte til å utsette uttaket av pensjon og avgang fra arbeidsmarkedet, for å sikre at man får en rimelig pensjon.

Reformen i 2011 etterlot seg imidlertid noen ubesvarte spørsmål. Spørsmålene var spesielt knyttet til hva som skjer når denne levealdersjusteringen tilsier at man bør jobbe vesentlig lenger enn nedre aldersgrense for å få en rimelig pensjon, samt hvordan man kan sørge for at tidligere uføretrygdete alderspensjonister får en rimelig pensjon når disse selv ikke kan kompensere ved å jobbe lenger.

Pensjonsutvalget sin rapport, NOU 2022:7, vurderte mulige tilpasninger av pensjonssystemet for å ivareta den økonomiske og sosiale bærekraften. Støre-regjeringen fulgte opp utvalgets hovedkonklusjoner i Meld. St. 6 (2023–2024). Denne stortingsmeldingen foreslo at aldersgrensene i Folketrygden skal øke i takt med utviklingen i forventet levealder. Samtidig ville regjeringen gi de tidligere uføretrygdete alderspensjonistene en viss skjerming for effekten av levealdersjusteringen, samt å styrke reguleringen av minstenivåene i Folketrygden.

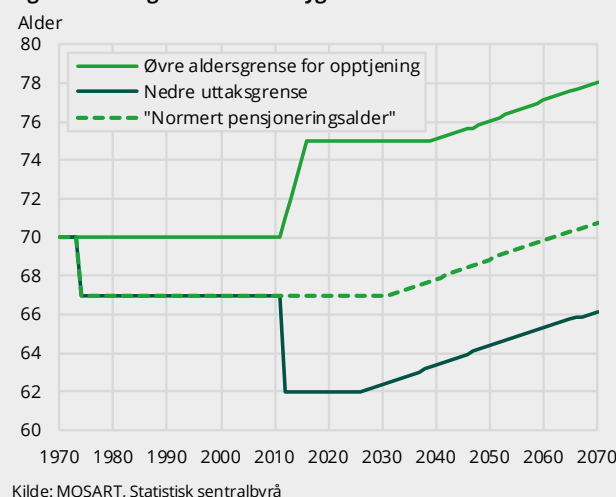
Den 29. februar 2024 ble det inngått et bredt politisk forlik på Stortinget hvor syv partier samlet seg om å støtte regjeringens forslag med noen mindre justeringer. Forliket innebærer at aldersgrensene i Folketrygden øker fra 2026, og vil omfatte årskull født i 1964 og senere. I figur 1 har vi gjengitt en skisse for hvordan aldersgrensene vil kunne øke, basert på framskrivninger av delingstallet i MOSART og befolkningsframskrivingenes middelalternativ.

I våre prognoser for offentlige stønader har vi nå lagt til grunn at regelverket vil utformes slik som skissert i Meld. St. 6 (2023–2024). Vi har ikke tatt med den delen av forliket som omhandler slittertillegget da dette ikke er ferdig utredet. Forliket satte rammen for slittertillegget til 0,25 G per individ (om lag 30 000 kroner i 2023) og at ordningen skal utformes etter modell for slittertillegget i privat sektor. Forliket legger dessuten opp til at den alminnelige aldersgrensen for stillingsvernet i offentlig sektor øker fra 70 til 72 år og blir dermed lik som aldersgrensen i privat sektor. Regelverket for økende aldersgrenser har flere innvirkninger på prognosene. En heving av nedre aldersgrense for uttak av pensjon har en utsettelseeffekt på utgiftene til alderspensjon, som reduserer utgiftene på kort sikt. På noe lenger sikt, forbi vår prognoseperiode, vil effekten av at flere får lenger opptjening oppveie dette. I tillegg vil skjermingen av de uføres alderspensjon og gunstigere regulering av minsteytelsene ha konsekvenser for utgiftene på lengre sikt.

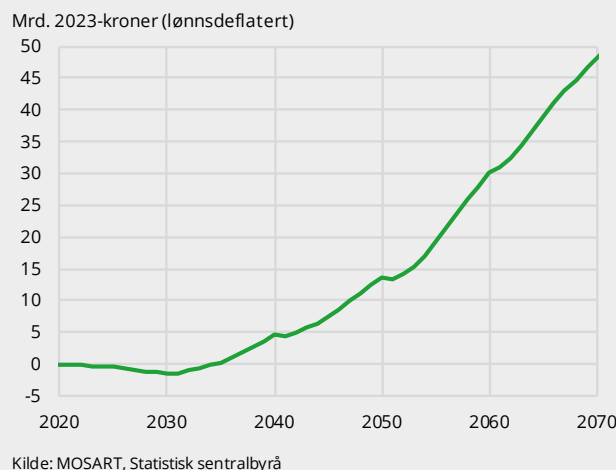
I figur 2 har vi ved hjelp av mikrosimuleringsmodellen MOSART beregnet utgiftsveksten med regjeringens forslag. Utgiftsveksten knytter seg til flere av de offentlige stønadene, og en fullstendig dekomponering er gitt i Meld. St. 6 (2023–2024). Det er særlig gunstigere regulering av minsteytelsene og skjermingen av de tidligere uføretrygdete som trekker opp utgiftsveksten utover i banen.

I tillegg til økte utgifter til stønader, vil også reformen trolig ha positiv virkning på skatteinngangen fra arbeidstilbudet til de eldre. Når særlig nedre aldersgrense øker, vil dette på kort sikt føre til at flere må utsette avgangen fra arbeidsmarkedet noe. Det første årskullet vil oppleve en økning i mulig avgangsalder på om lag 1 måned. Per tiende årskull vil aldersgrensene ha økt om lag ett år. Dette gir en økning i utførte timeverk på bakgrunn av at flere eldre vil måtte utsette avgangen. Noe av denne økningen kan dempes av at senere avgang fortrenger arbeidstilbud fra de yngre, men det er lite empirisk belegg for dette. Pensjonsutvalget la imidlertid også til grunn at de økende aldersgrensene vil ha en «normdannende» effekt, som tilsier at arbeidstilbudet kan øke mer enn den rent mekaniske effekten av at noen må utsette avgangen. Hvor stor denne effekten blir er usikkert.

Figur 1. Aldersgrenser i Folketrygden. Etter år

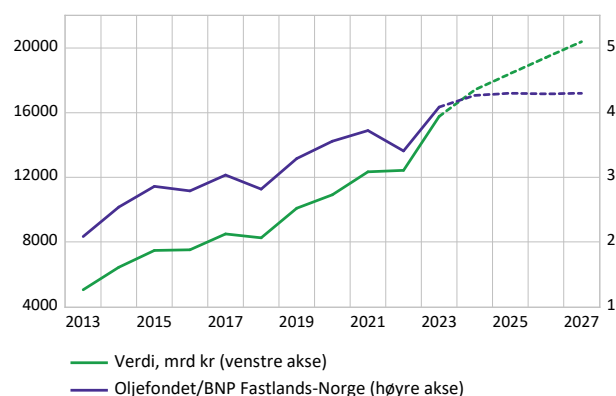

Figur 2. Utgiftsvekst til alderspensjon fra Folketrygden og merutgifter til uføretrygd, AAP, etterlattepensjon og korttidsytelser, sammenliknet med en videreføring av dagens regelverk. Etter år

Figur 2.5. Oljefondet / Statens pensjonsfond utland

Verdi, målt i mrd kr og som andel av BNP Fastlands-Norge, årstall

Kilde: NBIM og Statistisk sentralbyrå

ved inngangen til 2025 anslås til 16 581 milliarder kroner. Vi forutsetter at realavkastningen av fondet blir 3 prosent og at innskuddene baseres på olje- og gasspriser som følger terminprisene. Dette gir en utvikling i SPU utover i prognosebanen som skaper et økt handlingsrom for finanspolitikken. Vi har antatt at oljepengebruken holdes under 3-prosent-målet på tross av den økte satsingen på forsvaret i tiden framover.

I forrige konjunkturrapport anslo vi en vekst i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning for 2024 på henholdsvis 2,1 og 2,8 prosent. NB 24 anslo en vekst i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning på henholdsvis 1,4 og -0,5 prosent. I denne prognosen anslås veksten i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning i 2024 til henholdsvis 2,1 og 2,5 prosent. Veksten i bruttoinvesteringer er oppjustert fra og med 2025 i prognosebanen som følge av økte investeringer innen forsvaret. Nye tall fra nasjonalregnskapet viser at nivået på offentlig konsum har vært høyere enn tidligere lagt til grunn. Vi anslår om lag samme vekst i årene framover som i forrige konjunkturrapport. Veksten holdes oppe av blant annet en aktiv motkonjunkturpolitikk. Offentlig konsum vokser årlig med om lag 2 prosent utover i prognosebanen. Realverdien av stønader, målt med konsumprisindeksen, forventes å vokse 3,5 prosent i 2024. Stønadene anslås å vokse med om lag 3,5 prosent de påfølgende årene.

2.2. Norges Bank avventer Fed og ESB før rentekutt

I desember 2023 satte Norges Bank opp styringsrenta til 4,5 prosent. Norges Bank signaliserte samtidig at de forventet å holde styringsrenta «på

dette nivået en god stund fremover». Det signalet opprettholdt de på rentemøtet i januar i år. Rente-banen publisert i Pengepolitisk rapport fra desember i fjor indikerer at første rentekutt vil komme tidligst i annet halvår i år.

Pengemarkedsrenta følger normalt styringsrenta med et påslag. I forbindelse med økningen i styringsrenta i desember økte imidlertid ikke pengemarkedsrenta. Det kan skyldes at noe av økningen i styringsrenta allerede var priset inn i pengemarkedsrenta. Dessuten kan påslaget ha blitt mindre. Tremåneders pengemarkedsrente har ligget nærmest uendret rundt 4,7 prosent fra begynnelsen av august i fjor. Sommeren 2021 var 3-måneders pengemarkedsrente på 0,2 prosent.

Innskudds- og utlånsrenter fra banker og finansinstitusjoner har økt fra rekordlave nivåer i 2. og 3. kvartal 2021. Gjennomsnittlig rammelånsrente har i løpet av drøyt 2 år økt med nær 4 prosentpoeng, fra 2,0 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2021 til 5,9 prosent ved utgangen av 4. kvartal 2023. Gjennomsnittlig innskuddsrente har i samme periode økt med i underkant av 3 prosentpoeng til 3,2 prosent. Rentedifferansen mellom disse utlåns- og innskuddsrentene er dermed på omtrent 2,8 prosentpoeng, den høyeste siden Statistisk sentralbyrå begynte å publisere separate rentesatser for rammelån med sikkerhet i bolig i 2006. Hvis vi måler rentedifferansen mellom banker og kredittforetaks gjennomsnittlige utlåns- og innskuddsrenter av alle typer, er rentedifferansen den høyeste siden 2004.

Norges Bank setter renta i hovedsak for å stabilisere inflasjonen rundt 2 prosent og for å sikre finansiell stabilitet. Sentralbanken tar også hensyn til at rentesettingen påvirker kronekursen og derigjennom importert inflasjon. Videre tar sentralbanken hensyn til at rentenivået påvirker aktiviteten i norsk økonomi.

Inflasjonen målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) var i februar i år 4,5 prosent. 12-månedersveksten i KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var i februar 4,9 prosent, ned fra 6 prosent i oktober 2023. Inflasjonen er dermed langt over inflasjonsmålet, men den ser ut til å være fallende.

Kronekursen har svekket seg kraftig de siste årene. Dermed har importerte varer blitt dyrere, noe som

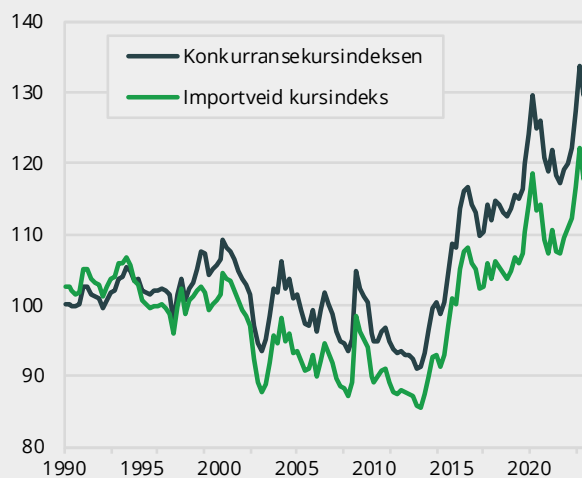
Boks 2.2. Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs

Om lag to tredjedeler av Norges utenrikshandel i tradisjonelle varer skjer med land som ikke er med i EUs pengeunion. Tradisjonelle varer består av varer unntatt olje, gass, skip og plattformer. Det er derfor viktig å supplere kronekursen målt mot euro med alternative valutakursindikatorer som i større grad gjenspeiler bredden i vårt handelsmønster. Eksempler på slike er industriens effektive kronekurs, også kjent som konkurransekursindeksen (KKI), og importveid kronekurs (I44).

Industriens effektive kronekurs er beregnet på grunnlag av kursene på norske kroner mot valutaene for Norges 25 viktigste handelspartnere basert på både import og eksport. Den beregnes som et geometrisk gjennomsnitt basert på OECDs løpende konkurransevekter. Vektene i den importveide kronekursen er beregnet med utgangspunkt i sammensetningen av importen av tradisjonelle varer fra Norges 44 viktigste handelspartnere. Begge indeksene er konstruert slik at høye verdier betyr en svak krone, og lave verdier en sterk krone.

I figuren viser begge indeksene at krona gjennomgående var svakere på 1990-tallet enn fra tidlig på 2000-tallet og fram til 2013. Tidlig i 2013 var krona rekordsterk, men svekket seg deretter markert, blant annet som følge av nedgangen i oljenæringen. Forløpet til de to indeksene er imidlertid ikke helt sammenfallende. For eksempel var krona i januar 2013 rundt 20 prosent sterkere enn gjennomsnittet for 1990-tallet målt ved den importveide kronekursen, mens den ifølge industriens effektive kronekurs bare var 13 prosent sterkere. Dette gjenspeiler at de to indeksene er konstruert for noe ulike formål. Vektene i konkurransekursindeksen skal gjenspeile norsk industris konkurranseflate både på eksport- og hjemmemarkedet og ikke bare være relevant for hjemmemarkedet og norske priser. Den ulike utviklingen skyldes at krona

Valutakurser

Kilde: Statistisk sentralbyrå

samlet sett styrket seg mer mot land Norge importerer mye fra enn mot land Norge eksporterer mye til. Kronas internasjonale kjøpekraft ble dermed styrket mer enn industriens internasjonale konkurranseevne isolert sett ble svekket av valutakursene. Denne utviklingen var særlig markert fra 1993 til 2004.

De siste årene har de to indeksene gitt et noenlunde likt bilde på utviklingen i krona. Fra januar 2013 til februar 2024 styrket den importerte valutakursindeksen seg med 39 prosent, noe som tilsvarer en svekking av krona på 28 prosent. Målt ved industriens effektive kronekurs svekket krona seg litt mer i samme periode, med 31 prosent.

har bidratt til den høye inflasjonen i Norge. I 2022 kostet én euro i gjennomsnitt 10,10 kroner. I 2023 var prisen på én euro økt til 11,40 kroner, noe som er en økning på nærmere 13 prosent. I midten av mars 2024 er prisen for én euro 11,40 kroner, etter at den var priset til 11,80 kroner i forkant av rentebeslutningen i desember. Den amerikanske dollaren ble nesten 10 prosent dyrere fra 2022 til 2023, og kursen er nå om lag som i 2023. Dermed har kronekursen alene bidratt til at utenlandske varer har blitt om lag 10 prosent dyrere fra 2022 til nå. Vi legger til grunn uendrete valutakurser framover.

Norges Bank vil sannsynligvis prøve å unngå at krona svekker seg på ny. Det innebærer at de ikke vil begynne med rentekutt før rentene er kuttet i andre land. Ifølge våre prognoser regner vi med at det første rentekuttet i Europa kommer før sommeren, mens i USA regner vi med at rentekuttene begynner i annet halvår. Dermed er det ikke duket for det første rentekuttet i Norge før på slutten

av 2024. Rentekuttene fortsetter i 2025, og i 2026 kommer pengemarkedsrenta ned på 3,2 prosent, 1,5 prosentpoeng lavere enn nå. Dette tilsvarer 5–6 kutt i styringsrenta, hvis hvert kutt er på 0,25 prosentpoeng. Rammelånsrenta, som i år er anslått til 6,0 prosent, vil da falle med nær 1,5 prosentpoeng fram til 2027.

2.3. Spareraten mot normale nivåer

Ifølge foreløpig inntekts- og kapitalregnskap falt disponibel realinntekt for husholdninger og ideelle organisasjoner, både med og uten aksjeutbytte, vel 1,5 prosent i 2023. Dette er om lag som anslått ved forrige publisering. Siden forrige publisering er riktignok netto renteutgifter nedrevidert med vel 20 milliarder kroner på årsbasis i fjor som følge av ny informasjon fra inntekts- og formuesstatistikken for husholdningene. Samtidig er veksten i prisindeksen for privat konsum oppjustert med i underkant av 0,5 prosentpoeng i nasjonalregnskapet. Utviklingen i disponibel realinntekt i 2023 var

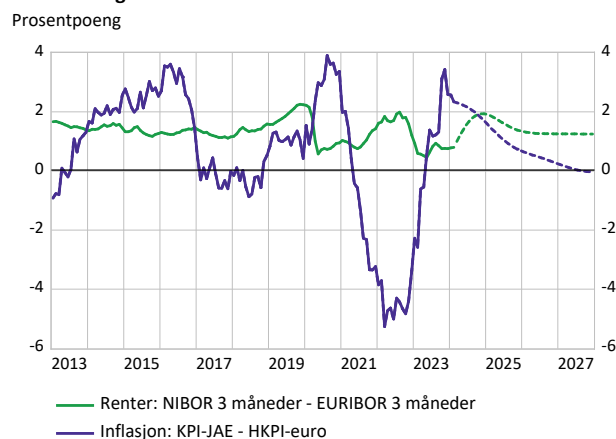
drevet av økte lønnsinntekter som følge av lønns- og sysselsettingsvekst, økte offentlige stønader som følge av blant annet høyere alderspensjoner, økte netto renteutgifter som følge av høyere utlånsrenter, samt prisøkninger på en rekke varer og tjenester.

Ifølge foreløpig nasjonalregnskap falt samlet konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner vel 0,5 prosent i 2023 etter å ha vokst vel 6 prosent i 2022. Utviklingen fra 2022 til 2023 var preget av en normalisering av handlemønsteret etter koronapandemien der de største endringene kom gjennom 2022. Mens varekonsumet ble trukket ned av varegrupper (møbler, hvitevarer og biler) med unormalt høye kjøp under pandemiårene, ble tjenestekonsumet trukket opp av tjenestegrupper (hotell-, restaurant-, fritids- og transporttjenester) med unormalt lave kjøp som tidligere var begrenset av smitteverntiltak. I løpet av 2022 kom dermed forholdet mellom vare- og tjenestekonsumet, når vi ser bort fra rekordhøye bilkjøp i forkant av innføringen av avgifter på elbiler i januar 2023, tilbake til forholdet i 2019, året før koronapandemien. Også nordmenns konsum i utlandet vokste kraftig i samme periode, slik at nivået på samlet konsum var rundt 4,5 prosent høyere i 2022 enn i 2019.

Den svake konsumutviklingen gjennom 2023 var på sin side dominert av lave kjøp av møbler, hvitevarer og biler som bør ses i sammenheng med de høye kjøpene av disse varene under koronapandemien samt økte levekostnader og høyere renter. Det klart største positive bidraget til konsumutviklingen i fjor kom fra nordmenns konsum i utlandet som, til tross for svak kronekurs, tok seg videre opp fra 2022 til 2023 til nær samme nivå som før koronapandemien.² Varekonsumindeksen for januar 2024 viser et sesongjustert fall på 1,4 prosent og tyder på fortsatt svak utvikling i samlet konsum i 1. kvartal i år. Særlig bilkjøpene, som gikk ned hele 9 prosent, bidro til dette fallet.

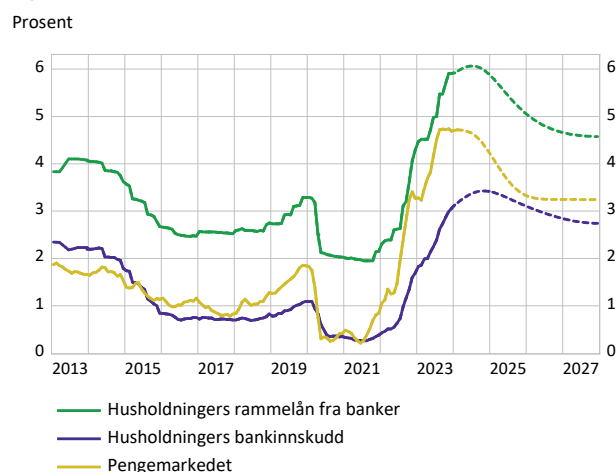
Konsumet i løpende priser var i annet halvår 2022 og i store deler av 2023 høyere enn disponibel inntekt. Spareraten, målt som sparing som andel av disponibel inntekt, falt dermed fra et rekordhøyt nivå på rundt 14 prosent i 2021 til rundt 5 prosent i 2022. Spareraten justert for aksjeutbytte falt fra rundt 5,5 prosent til rundt 0,5 prosent i samme pe-

Figur 2.6. Rente- og inflasjonsforskjell mellom Norge og euroområdet

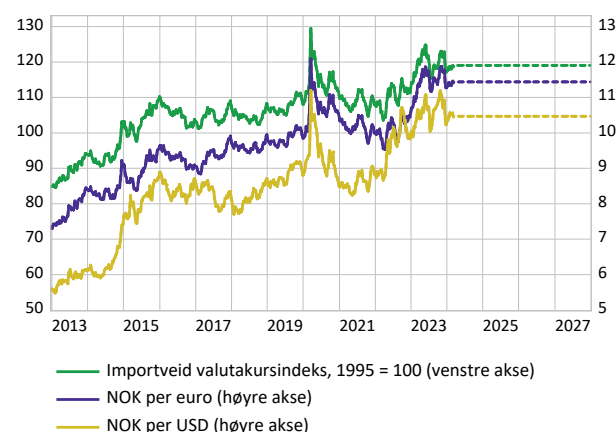
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.7. Norske renter

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.8. Valutakurser

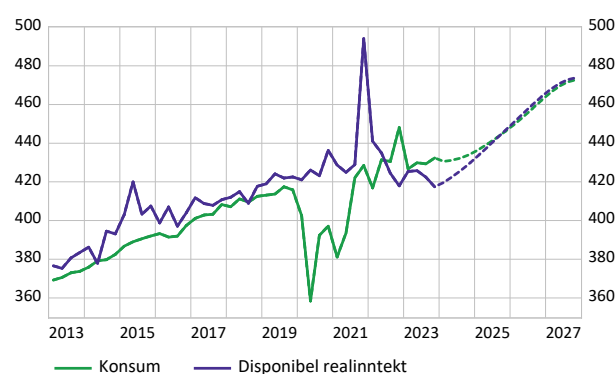

Kilde: Norges Bank

² Se nærmere omtale av utviklingen i samlet konsum fra 2022 til 2023 i avsnitt 3.8.

Figur 2.9. Inntekt og konsum i husholdninger mv.

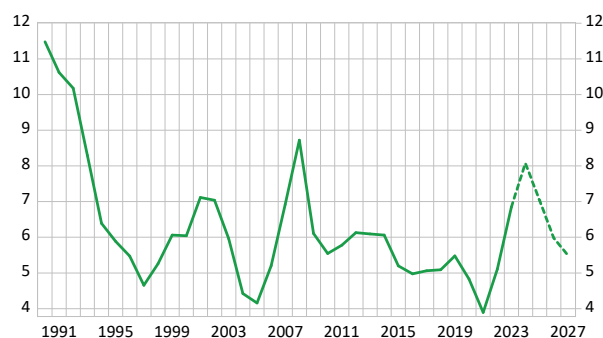
Sesongjustert, mrd 2021-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.10. Rentebelastning for husholdningene

Totale renteutgifter etter skatt som andel av disponibel inntekt i prosent, år

Kilde: Statistisk sentralbyrå

riode. Fra 2022 til 2023 falt spareren, både med og uten aksjeutbytte, ytterligere rundt ett halvt prosentpoeng til nivåer på henholdsvis rundt 4,5 og null prosent.

Vi anslår nå at disponibel realinntekt, både med og uten aksjeutbytte, vil vokse litt i år og rundt 3,5 prosent som årsgjennomsnitt for årene 2025–2027. Både lønnsinntekter og offentlige stønader vil reelt sett ta seg opp i takt med vesentlig lavere prisvekst i hele prognoseperioden enn i 2023. Fall i netto renteutgifter vil også bidra til inntektsvekst etter hvert som lånerentene reduseres som følge av kutt i styringsrenta. Nivået på rentebelastningen til husholdningene, målt som renteutgifter etter skatt som andel av disponibel inntekt, anslås å stige fra rundt 7 prosent i 2023 til rundt 8 prosent i år. Dette anslaget er om lag 1,5 prosentpoeng lavere enn ved forrige publisering og må ses i sammenheng med nedrevideringen av netto renteutgifter på vel 20 milliarder kroner i fjor i inntekts- og kapitalregnskapet. Fra 2024 til 2027 vil rentebelastningen falle gradvis til rundt 5,5 prosent. Til sammenlikning var gjennomsnittlig årlig rentebelastning 5,5 prosent i tiårsperioden 2010–2019. Vi må tilbake til finanskrisen i 2008 for å finne en noe høyere rentebelastning enn lagt til grunn for 2024.

Vi ser for oss at samlet konsum vil vokse rundt 0,5 prosent i 2024, om lag ett halvt prosentpoeng høyere enn ved forrige publisering. Oppjusteringen skyldes i hovedsak at konsumet trolig blir noe rimeligere i år enn tidligere anslått. I løpet av prognoseperioden vil konsumveksten gradvis ta seg opp og nå rundt 3,5 prosent i både 2026 og 2027. Oppsvinget i samlet konsum i årene 2024–2027 drives av tiltakende vekst i disponibel realinntekt,

men dempes av nokså svak utvikling i realboligpriser og økte realrenter.

Med våre anslag på inntekts- og konsumutviklingen samt anslag på sparing i kollektive pensjonsfond vil spareren med og uten aksjeutbytte ta seg opp fra rundt 5 og 0,5 prosent i år til rundt 6,5 og 2 prosent som årsgjennomsnitt for årene 2025–2027. Våre anslag innebærer at spareren, både med og uten aksjeutbytte, da vil være nokså nær sitt gjennomsnittlig årlig nivå i tiårsperioden 2010–2019.

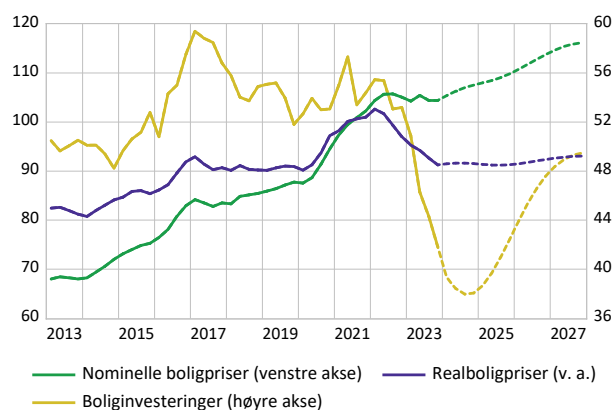
2.4. Fortsatt sviktende boliginvesteringer

Ifølge [Statistisk sentralbyrås prisindeks for brukte boliger](#) var bruktboligprisene uendrete fra 3. til 4. kvartal 2023. Dette resulterte i en negativ boligprisvekst på 0,5 prosent fra 2022 til 2023. Fallet i realboligprisene endte på omtrent 7 prosent over samme periode. Om vi regner fra toppnoteringen i 2. kvartal 2022, har realboligprisene falt med drøye 14 prosent og er omtrent tilbake på realprisnivået ved inngangen til 2020. De nominelle prisene har falt med 6,4 prosent i samme tidsperiode. Fraværet av et kraftigere boligprisfall gjennom høsten oppsto til tross for en stadig økende rentebelastning for husholdningene. At bruktboligprisene ikke har falt mer må ses i sammenheng med at omsetningen av annonserte brukte boliger var svakere mot slutten av året, samt at de er relativt mer ettertraktet enn nye boliger som har økt i pris.

Tallene for januar 2024 fra Eiendom Norge viser at den negative utviklingen i høst ikke har fortsatt inn i det nye året. Samtidig som at tilgangen på nye objekter stagnerer, er omsetningsvolumet av allerede annonserte boliger god. Med andre ord er omsetningen på et normalnivå for januar, mens tilgangen

Figur 2.11. Boligmarkedet

Sesongjustert. Venstre akse: indeks, 2021 = 100
Høyre akse: mrd 2021-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

er unormalt lav. Tilgangen ligger nå på samme lave nivå observert i januar 2022 da endringer i avhendingslova skapte flaskehalser for meglerbransjen. Dette kan være noe av forklaringen på at Eiendom Norge registrerte en boligprisvekst på hele 0,7 prosent i januar i år. I forrige rapport viste vi til positiv prisvekst i oktober og november, samt drøftet utfordringene knyttet til sesongjusteringer av boligprisstatistikk etter pandemien (se boks 2.3 i [ØA 4/2023](#)). Eiendom Norge har i ettertid tatt i bruk ny metode for sesongjustering og revidert sin historiske boligprisstatistikk som nå viser negativ eller nullvekst i hele andre halvår av 2023. Dermed er januar første måned med positiv boligprisvekst siden mai i fjor. Fjoråret endte med en svak negativ vekst på 0,1 prosent i desember. Boligprisveksten holdt fram også i februar med en vekst på 0,7 prosent. Volumet av usolgte boliger falt gjennom måneden og er nå mer på nivå med det omsatte volumet.

Gjennom 2023 har boliginvesteringene falt kraftig. Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet falt de med 15,6 prosent i 2023. Vi må tilbake til bankkrisen på 90-tallet for å finne tilsvarende fall i boliginvesteringene. Det er lite som tilsier at fallet som begynte i fjor er over med det første. Tallene for igangsetting viser at det i fjor var en reduksjon i antallet kvadratmeter bolig påbegynt på nesten 30 prosent sammenliknet med året før. Reduksjonen i igangsettinger vil påvirke boliginvesteringene målt i nasjonalregnskapet flere år fram i tid. Ifølge de samme tallene lå igangsettingen i 3. kvartal 2023 omtrent på samme nivå som på bunnpunktet under finanskrisa. Det er imidlertid klare ulikheter mellom situasjonen etter finanskrisa og dagens makroøkonomiske bilde. Det er for eksempel ikke

sannsynlig med avbøtende tiltak gjennom penge- eller finanspolitikken slik som sist.

Boligprodusentenes forening sin månedlige statistikk publisert i februar viser også nedgang i igangsetting, da det i fjorårets siste tre måneder ble igangsatt 31 prosent færre boenheter sammenliknet med samme periode året før. Sammenlikner vi antallet igangsatte leilighetsprosjekter de siste 12 månedene ligger dette 50 prosent under samme periode året før. Igangsettingen i januar i år er den svakeste som er registrert siden 2010 og ligger 17 prosent under januar 2023. Nyboligsalget, en indikator for framtidig igangsetting, lå i januar 12 prosent over salget registrert samme måned i 2023. Imidlertid ligger salget de siste 12 måneder 27 prosent under samme tidsperiode året før. Det kan være flere underliggende årsaker til denne utviklingen. Usikkerheten rundt den økonomiske situasjonen, høy rentebelastning for husholdningene, samt relativt billigere sammenliknbare bruktboliger kan ha bidratt til svikten i nyboligsalget. Ifølge [Statistisk sentralbyrås prisindeks for nye boliger](#) har prisveksten for nye boliger vært langt høyere enn for bruktboliger de siste årene. Prisveksten på nye boliger har sannsynligvis blitt drevet opp av en høy prisvekst på byggematerialer. [Statistisk sentralbyrås byggekostnadsindeks for bustader](#) viser at prisveksten på byggematerialer har kommet ned fra toppen i 2021 og nådde en vekst på 3,7 prosent i januar. Byggebransjen er avhengig av kreditttilgang for å sette i gang boligprosjekter og bankene stiller krav til salgsgrad ved bevilgning av byggelån. Sviktende nyboligsalg har derfor sannsynligvis fått betydning for igangsettingen. På bakgrunn av dette holder vi fast ved anslaget for boliginvesteringene i 2024 med en reduksjon på om lag 16 prosent. I vår prognosebane anslår vi at boliginvesteringene vil ta seg opp fra sitt lave nivå allerede neste år. I tillegg ser vi for oss at igangsettingsraten vil ta seg opp i årene som kommer i forventning om bedring i nyboligsalget i år.

I boligprisprognosene tar vi spesielt hensyn til den forventete utviklingen i rentenivået, husholdningenes kreditttilgang og disponible realinntekt. Vi ser for oss en svak utvikling i husholdningenes disponible realinntekt i tillegg til at gjeldsveksten er justert noe ned sammenliknet med forrige rapport. Realrenta etter skatt er nå forventet å komme opp raskere enn i forrige rapport. Samlet sett taler dette for svakere boligprisutvikling i år. På

den annen side er rentebelastningen for husholdningene justert ned sammenliknet med tidligere rapport. [Forventningsbarometeret publisert av Finans Norge \(finansnorge.no\)](#) i februar viser også at norske husholdninger er langt mer optimistiske rundt egen økonomi det neste året sammenliknet med det de var i forrige kvartal. Forventningen om at rentetoppen er nådd kan være en grunn til at husholdningene er mer optimistiske. Samtidig vil de lave boliginvesteringene gi underdekning av boliger i tiden som kommer, spesielt på det sentrale østlandsområdet. Dette gir et press oppover for boligprisene på kort til mellomlang sikt. Basert på dette ser vi for oss at boligprisene vil vokse med om lag 2 prosent i år, før veksten tiltar noe fra neste år, men forblir moderat ut prognoseperioden. Realboligprisene vil trolig nå bunnpunktet i år med et fall på omtrent 2 prosent før vi får svak vekst ut prognoseperioden i tråd med at konsumprisveksten reduseres. Våre anslag for boligprisene er imidlertid usikre da viktige faktorer som påvirker boligmarkedet, slik som for eksempel flyttestrømmer inn og ut av landet og forventninger, er heftet med usikkerhet.

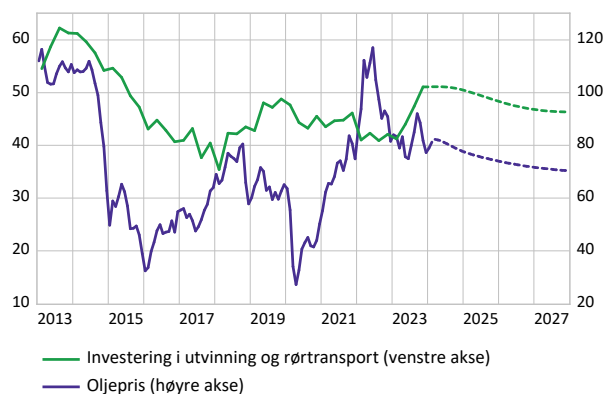
2.5. Veksten i petroleumsinvesteringene fortsetter i år

Etter en vekst i petroleumsinvesteringene på 14,3 prosent i 2019 falt petroleumsinvesteringene samlet 11 prosent de neste tre årene. Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet økte investeringene med 10,5 prosent i 2023, som er 1,5 prosentpoeng høyere enn vi anslo i forrige konjunkturrapport. Veksten ble drevet av høyere investeringer særlig innen oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler, men også i produksjonshull og olje- og gassrørledninger. Leting etter olje og gass hadde lavere investeringer i 2023 enn i 2022, og bidro dermed til å dempe veksten i samlede petroleumsinvesteringer i fjor. Investeringene i 2023 er nesten oppe igjen på nivået fra 2019. Men det er fortsatt et stykke opp til rekordåret 2013, da investeringsnivået var 29 prosent høyere enn i 2023.

Et sesongjustert fall på 2 prosent i 1. kvartal 2023 ble snudd til en vekst på 6,7 prosent i 2. kvartal. I 3. og 4. kvartal økte veksttakten til knappe 8 prosent i begge kvartaler. Den kraftige investeringsveksten gjennom fjoråret har klar sammenheng med at det ble levert plan for utbygging og drift (PUD) på svært mange nye utbyggingsprosjekter i desember 2022. Bakgrunnen for at det ble levert så mange PUD-er

Figur 2.12. Petroleumsinvesteringer og oljepris

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2021-kr, kvartal
Høyre akse: USD per fat

Kilde: Statistisk sentralbyrå

på samme tid er at det i Stortingets skattetilbudsplan, som ble vedtatt i juni 2020 for å avhjelpe næringen i forbindelse med det kraftige oljeprisfallet tidlig i koronapandemien, ble gitt gunstig beskatning for alle utbyggingsprosjekter det ble levert PUD på før utgangen av 2022.

Statistisk sentralbyrå kartlegger oljeselskaperens investeringsplaner i [den kvartalsvise investeringsstillingen \(KIS\)](#) for det inneværende og det neste året. Det nominelle anslaget for 2024 i siste investeringsstilling fra februar er på 244 milliarder kroner. Det er en økning på 5 prosent fra tellingen i november.

Vi legger til grunn at det vil komme til beskjedne investeringer i 2024 fra prosjekter som det ennå ikke er levert PUD på, og som derfor ennå ikke er inkludert i investeringsstillingen. Basert på erfaringer med tidligere utbygginger er det risiko for at også noen av de pågående utbyggingene kan få noe høyere kostnader enn det som ligger inne i de nåværende investeringsplanene. På den annen side er det også risiko for at man ikke får gjennomført alle investeringene som er planlagt gjennomført i år, slik at de må utsettes til neste år. I en del av de andre investeringskategoriene, særlig felt i drift, antas investeringene i 2024 også å bli noe høyere enn det som ligger inne i den siste tellingen.

Vi regner med at den kraftige investeringsveksten gjennom fjoråret vil fortsette inn i starten av 2024 før investeringene deretter begynner å falle noe tilbake. Overhenget fra i fjor vil likevel gi en betydelig årsvekst i år.

Vi hever vår prognose for investeringsveksten til 11 prosent, mot 8 prosent i forrige konjunkturrapport, hovedsakelig som følge av den siste tellingens sterke investeringsanslag for 2024. Siden også veksten for 2023 ble noe høyere enn vi anslo sist, innebærer dette at vi har hevet vårt anslag på investeringsnivået i 2024 med 4,2 prosent.

I førstegangsanslaget for 2025 anslås de totale investeringene i næringene rørtransport og utvinning av olje og gass til 205 milliarder kroner, som er 15 prosent høyere enn tilsvarende anslag gitt for 2024 for ett år siden. Siden da har anslaget for 2024 riktignok økt med hele 36 prosent, som er uvanlig mye. Det er lite trolig at anslagene for 2025 kommer til å øke tilsvarende mye i de kommende tellingene. Basert på erfaringer med tidligere utbygginger er det likevel sannsynlig at også noen av de nye, pågående utbyggingene kan få høyere kostnader enn det som ligger inne i de nåværende investeringsplanene. Det kan dreie seg om investeringspriser som blir høyere enn forventet, og at oppbyggingen av realkapitalen krever større investeringsaktivitet enn tidligere forventet.

Noen eldre utbygginger og de minste av de nye pågående utbyggingene blir ferdigstilt eller fases ned i løpet av i år eller tidlig neste år. Disse vil ha klart lavere investeringer i 2025 enn i år, og investeringene blir bare delvis erstattet av nye utbygginger. De andre investeringskategoriene vil etter våre beregninger ha noe høyere investeringer til neste år enn i 2024, men vil trolig ikke hindre nedgang i totalinvesteringene. Vi anslår at realinvesteringene vil falle med 3 prosent i 2025.

I løpet av 2026 og 2027 vil de resterende, pågående utbyggingene bli ferdigstilt. For å få den gunstige beskatningen knyttet til Stortingets oljeskattepakke, hadde operatørene på norsk sokkel planer om å levere PUD på flere utbygginger enn de faktisk gjorde innen fristen ut 2022. Noen av prosjektplanene ble ikke ferdigstilt innen fristen, andre prosjekter valgte en å utsette for å unngå stramme leverandørmarkeder som ville presse opp kostnadene på utbyggingene. Mange av disse prosjektene vil sannsynligvis komme de neste årene. Wisting er det største av disse. Det er også planer om to nye samleutbygginger av en rekke funn rundt feltet Fram. Det er i tillegg mange investeringsplaner på eksisterende felt og utbygginger av andre funn. Disse prosjektene vil dempe nedgangen i 2026 og

2027. Vi anslår et fall i investeringene på henholdsvis 4 og 2 prosent disse årene.

Petroleumsutvinningen i 2023 endte 0,1 prosent høyere enn i 2022. Væskeproduksjonen økte med 6,1 prosent, mens gassproduksjonen falt med 5,3 prosent. Redusert tilbud av russisk gass i 2022, og derigjennom svært høye gasspriser, bidro til at norsk gassproduksjon økte med 8,3 prosent dette året. Den høye produksjonen nødvendiggjorde utsetting av planlagt vedlikehold som krever stans i produksjonen. Et mindre stramt gassmarked i 2023 kombinert med oppdemmet behov for vedlikehold førte til fall i gassproduksjonen i fjor. Oljedirektoratet anslår nå en nær flat produksjonsutvikling i år, mens veksten til neste år anslås til 4,2 prosent. Petroleumsproduksjonen ventes videre å falle med henholdsvis 2,2 og 2,6 prosent i 2026 og 2027.

2.6. Næringsinvesteringene rekordhøye, men lavere vekst i 2024

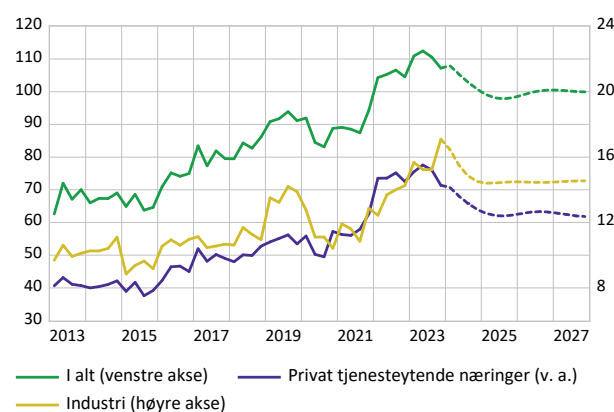
Oppgangen i næringsinvesteringene fortsatte i 2023, med en vekst på 4,9 prosent ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Dette kommer etter en rekordhøy vekst i 2022 på hele 17,1 prosent. Det er særlig veksten innen industri og bergverk som har vært drivende for at næringsinvesteringene samlet sett nå er på et historisk høyt nivå. Investeringene i industri og bergverk økte med 12,2 prosent i 4. kvartal etter en utflåting i de to foregående kvartalene. Samlet var veksten innen industri og bergverk hele 16,3 prosent i 2023, etter en allerede høy vekst i 2022 på 15,2 prosent. Etter en oppgang i første halvdel av 2023 ble investeringer i tjenesteytende næringer og annen vareproduksjon svak i siste halvdel, med spesielt svak utvikling i 4. kvartal.

Virksomhetene innen industri og bergverk, kraftforsyning og olje og gass rapporterer jevnlig til [Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse om planlagte og utførte investeringer](#). De endelige tallene fra investeringstillingen viser at samlede investeringer innen industrien ble 45,3 milliarder kroner, målt i løpende verdi. Flere av investeringsprosjektene som bidro til vekst i 2023 var rettet mot omstillingsprosesser som skal gi lavere utslipp og energieffektivisering. Disse prosjektene har også i noen grad investeringstilskudd fra det offentlige.

Anslaget på investeringene innen industrien for 2024 indikerer en nedgang. Dette henger sammen med at en del prosjekter ble ferdigstilt mot slutten

Figur 2.13. Investeringer i fastlandsnæringer

Sesongjustert, mrd 2021-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

av 2023 eller er i slutfasen i begynnelsen av 2024 uten at nye har kommet til. Eventuelle nye store enkeltprosjekter kan likevel bidra til å snu dette anslaget.

Investeringer innen kraftforsyning økte også i 2023. Samlet ble de utførte investeringene i 2023 på 26,9 milliarder kroner, målt i løpende verdi. Det er særlig distribusjon av elektrisitet som har trukket opp veksten, men også fjernvarme og annen kraftforsyning hadde god vekst. Investeringer i produksjon falt noe, som særlig kan tilskrives lavere investeringer i vindkraft. De nyeste anslagene for 2024 indikerer at veksten vil fortsette, særlig innenfor overføring og distribusjon, men også innenfor produksjon av elektrisitet. Store prosjekter med statlig støtte, som Sørlege Nordsjø II, kan bidra til å øke veksten ytterligere. Det er grunn til å vente flere slike prosjekter, gitt at Norge har et mål om å redusere sine klimautslipp med 55 prosent innen 2030, sammenliknet med 1990-nivået.

Norges Banks undersøkelse av virksomhetenes framtidsutsikter, [Regionalt nettverk \(norges-bank.no\)](https://norges-bank.no/regionalt-nettverk) for 4. kvartal 2023, viser at virksomhetenes investeringer ventes å falle noe i 2024. Tjenesteyterne og varehandelen melder om reduserte investeringer som følge av svakere etterspørsel, økte renter samt en forventning om reduserte priser på investeringsvarene. Samtidig er det en del investeringer som allerede er igangsatt, og dette demper fallet noe. Virksomhetene investerer særlig i automatisering, energieffektivisering og omstilling mot lavere utslipp. Det er ikke like stort fokus på usikkerhet rundt den økonomiske utviklingen framover, som det var ved forrige rapport.

I våre prognoser vil næringsinvesteringene samlet reduseres betydelig i 2024, men fra et historisk høyt nivå. Investeringsvolumet er derfor likevel svært høyt, og fremdeles høyere enn nivået før pandemien. Nedgangen er bredt basert, men dempes noe av økte investeringer innen kraftforsyning. Det er særlig ettervirkningene av renteøkningene, svake vekstutsikter, lavere etterspørsel og internasjonal nedgangskonjunktur som demper investeringsveksten.

2.7. Stort, men avtakende handelsoverskudd

Eksport av tradisjonelle varer, råolje og naturgass samt tjenester økte i 4. kvartal i fjor, etter en nedgang i 3. kvartal. Økt eksport av verkstedprodukter og metaller, samt kjemikalier, kjemiske og mineraliske produkter bidro mest til veksten i eksporten av tradisjonelle varer i 4. kvartal, mens eksporten av elektrisk kraft trakk mest ned. Eksporten av tjenester fikk betydelige vekstbidrag fra finans- og forretningstjenester, utlendingers konsum i Norge og bruttofrakter i sjøfart. Oljeeksporten gikk litt ned, men økt gasseksport trakk opp samlet eksport av råolje og naturgass i 4. kvartal etter en relativt flat utvikling gjennom de tre første kvartalene i 2023.

Prisene på eksporten av tradisjonelle varer, olje og gass, samt tjenester økte i 4. kvartal 2023. Nærings- og nytelsesmidler samt elektrisk kraft bidro mest til prisveksten for tradisjonelle eksportvarer. Eksportprisen på gass økte mye mer enn eksportprisen på olje. Prishoppet for gass kom etter en stor prisnedgang gjennom de fire foregående kvartalene. Prisveksten for tjenesteeksporten var bredt basert.

Redusert import av tradisjonelle varer i 4. kvartal i fjor trakk ned samlet import, slik det også gjorde i 3. kvartal. Nedgangen i 4. kvartal ble mindre enn i kvartalet før fordi importen av tjenester økte. Redusert import av biler og av skip, plattformer og fly sto for det meste av nedgangen i vareimporten. En økning i tjenesteimporten i 4. kvartal var bredt basert.

Eksport av tradisjonelle varer vokste mye fra 2022 til 2023, men bare halvparten av veksten skjedde gjennom 2023. Resten skyldes vekst i siste halvdel av 2022 som løftet nivået inn i 2023. Verkstedprodukter, inkludert donert militærutstyr til Ukraina, bidro mye til veksten. Redusert gasseksport i første halvår i fjor og redusert oljeeksport i andre halvår

Boks 2.3. Importandeler

Bruken av varer og tjenester kan deles inn i sluttleveringer – det vil si konsum, investeringer og eksport – og produktinnsats, som er en produksjonsfaktor. Deler av sluttleveringene kommer direkte fra import. Resten leveres fra norske produsenter, som i ulik grad benytter seg av importert produktinnsats.

Vi har tidligere beregnet importandeler for norsk økonomi ved hjelp av en statisk kryssløpsmodell med vare- og næringsinndelingen som benyttes i den makroøkonomiske modellen KVARTS, sist i boks 2.3 i [ØA 1/2023](#). Kryssløpsmodellen som har vært benyttet i disse beregningene har vært basert på kryssløpsmodellen i nasjonalregnskapet. Siden vi har delt økonomien inn i langt færre varer og næringer i KVARTS, vil de beregnede importandelene avvike noe fra de man vil finne ved å benytte vare- og næringsinndelingen i nasjonalregnskapet. I kapittel 4.4 i [ØA 4/2023](#) er importandelene for 2021 beregnet basert på vare- og næringsinndelingen som benyttes i nasjonalregnskapet. Beregningene tar hensyn til importert produktinnsats, også fra underleverandører, i tillegg til direkte import av sluttleveringer. Det statiske kryssløpet tar imidlertid ikke hensyn til endringer i relative priser, ringvirkninger fra endringer i inntekstoppptjening, behov for endret produksjonskapasitet (investeringer) og endringer i renter og valutakurs.

Konsum står for litt over halvparten av sluttleveringene. Husholdningenes konsum hadde i 2021 en importandel på 29,3 prosent. Det er en nedgang på over 3 prosentpoeng fra 2019. Nedgangen skyldes i hovedsak en kraftig reduksjon i husholdningenes konsum i utlandet som følge av koronapandemien. Husholdningenes konsum i utlandet regnes i sin helhet som import. Varekonsumet har en langt høyere importandel enn tjenestekonsumet. Transportmidler – som er en underkategori av varekonsum – har et betydelig innslag av import siden det produseres få biler i Norge. Bakgrunnen for at importandelen ikke er enda høyere enn 59,6 prosent er at avanse og avgifter utgjør en stor andel av utgiftene ved bilkjøp. Offentlig konsum, som i stor grad består av lønnskostnader, har en lav importandel.

Investeringene er den sluttleveringskategorien som har høyest importandel. I gjennomsnitt ble 35,5 prosent av investeringene i 2021 dekket ved import. Blant næringene har invester-

inger i utenriks sjøfart den klart høyeste importandelen, mens boliginvesteringer har den laveste importandelen.

Sluttleveringer til eksport er også delvis levert ved import. I 2021 ble 22,0 prosent av sluttleveringene dekket av import. Dette er en klar nedgang fra 2019, året før koronapandemien. Mye av nedgangen i importandel kan tilskrives at nordmenns konsum i utlandet ble redusert med om lag 100 milliarder kroner.

Importandeler i sluttforbruket 2019 og 2021. Løpende priser. Prosent

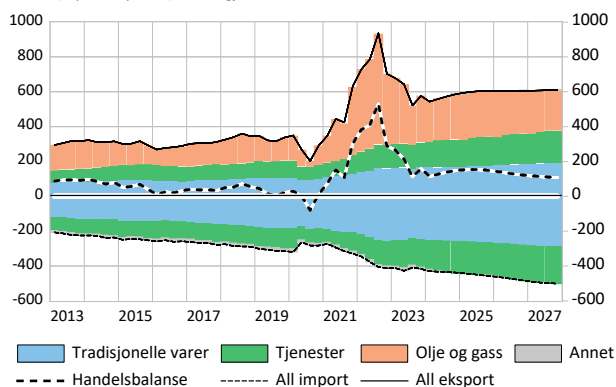
	2020	2021
Konsum		
Husholdninger	32,5	29,3
Varer	38,8	40,4
Mat- og drikkevarer	32,2	33,3
Energivarer	7,9	7,0
Egne transportmidler	55,2	59,6
Tjenester	14,1	13,2
Nordmenns konsum i utlandet	100,0	100,0
Utlendingers konsum i Norge	15,3	15,9
Ideelle organisasjoner	14,4	13,7
Offentlig forvaltning	8,9	9,6
Investeringer		
Fast realkapital	35,2	35,5
Oljeutvinning og rørtransport	41,7	39,3
Utenriks sjøfart	69,0	90,6
Fast realkapital, Fastlands-Norge	32,6	33,8
Industri og bergverk	46,7	45,6
Annen vareproduksjon	47,8	46,9
Annen tjenesteyting	41,9	45,9
Offentlig forvaltning	26,9	28,5
Boliger	18,5	18,6
Eksport		
Eksport samlet	23,4	17,4
Utlendingers konsum i Norge	15,3	15,9
Sluttanvendelse samlet	25,5	22,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå

senket samlet eksport av olje og gass noe i forhold til 2022. Utlendingers konsum i Norge samt finans- og forretningstjenester bidro mest til en økning i tjenesteeksporten i 2023. Om lag halvparten av reduksjonen i importen av varer i fjor kan tilskrives fall i importen av biler. Også i 2023 bar importen av tjenester preg av innhenting etter pandemien, om enn i mindre grad enn i 2022. Det var høy vekst i både volum og pris, og det gjaldt ikke minst nordmenns reiser i utlandet.

En halvering av gassprisen og en stor reduksjon i oljeprisen senket verdien av olje- og gasseksporten

med vel 40 prosent eller 820 milliarder kroner fra 2022 til 2023. En svakere krone økte prisene på eksportvarer priset i norske kroner, inkludert olje og gass. Kronesvekkelsen dempet dermed reduksjonen i eksportverdien av olje- og gass, men bidro samtidig til at importen ble dyrere. På den annen side kan redusert kroneverdi ha styrket konkurranseevnen til differensierte eksportprodukter. Prisfallet på olje- og gasseksporten i 2023 sørget for at handelsoverskuddet ble mer enn halvert fra rekordåret 2022. Det var likevel det nest høyeste handelsoverskuddet noensinne. De store endringene i olje- og gassprisene i årene 2021–2023

Figur 2.14. UtenriksøkonomiEksport (positiv akse), import (negativ akse) og handelsbalanse
Verdi (løpende priser), sesongjustert, mrd kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

tydeliggjorde hvor avgjørende disse prisene er for handelsbalansen. Utenom olje og gass fortsetter handelen med utlandet å gå med økende underskudd. I 2023 økte importprisene på tradisjonelle varer og tjenester mer enn de tilsvarende eksportprisene. Dermed fikk Fastlands-Norge et bytteforholdstap overfor våre handelspartnere. På den annen side økte samlet eksport utenom olje og gass mer enn samlet import i volum, slik at Fastlands-Norges eksportunderskudd ble redusert.

Med antakelse om konstant og svak valutakurs i prognoseperioden 2024–2027, venter vi lavere prisvekst for fastlandseksporten enn for importen. Det styrker konkurranseevnen. For de neste fire årene anslår vi at samlet eksport av varer og tjenester fra Fastlands-Norge vil vokse litt raskere enn etterspørselen fra våre handelspartnere. Det betyr at Norge vil vinne markedsandeler. Produksjon og eksport av olje og gass vil øke de første to årene og ligger deretter an til å avta noe.

Med forventet reduksjon i olje- og gassprisene gjennom prognoseperioden (se boks 1.1), anslår vi følgelig en reduksjon i handelsoverskuddet, som likevel holder seg på et høyt nivå. Tillagt et økende overskudd på rente- og stønadsbalansen som følge av økende verdi på oljefondet, anslås summen – driftsbalansen overfor utlandet – som andel av BNP å ligge i området 12–16 prosent de neste fire årene.

2.8. Myk landing i vente

Siste publisering av kvartalsvis nasjonalregnskap viste en vekst i BNP Fastlands-Norge på 0,2 prosent i 4. kvartal 2023. Dermed viser foreløpige tall en

årsvekst i fastlandsøkonomien på 0,7 prosent fra 2022 til 2023, som også var anslaget i vår forrige rapport.

Normalisering av prisene på petroleumsprodukter etter prisrekorden i 2022 førte til at samlet BNP falt hele 10,2 prosent i 2023, målt i løpende priser. Samtidig var det høy pris- og verdivekst på bruttoproduktet i de fleste fastlandsnæringene, og verdien av BNP Fastlands-Norge vokste 5,8 prosent.

Norsk økonomi er i en moderat lavkonjunktur. Pris- og renteøkninger har bidratt til denne nedbremsingen av økonomien. Gjennom 2023 var det lite volumvekst i BNP Fastlands-Norge, men situasjonen i næringslivet er sammensatt. Det er spesielt utfordrende tider for bygge- og anleggsvirksomheten, samt store bransjevis forskjeller i industrinæringene. De fleste tjenestenæringene vokste gjennom 2023.

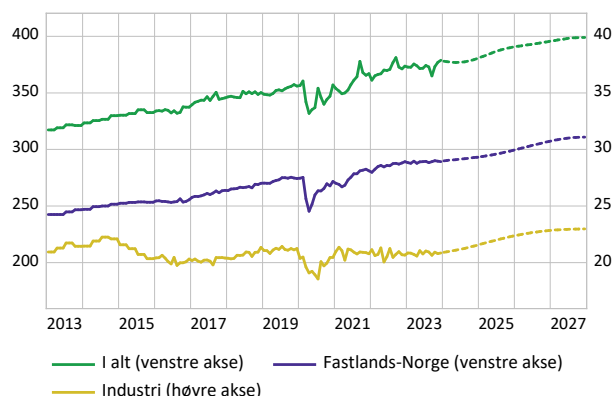
Vedlikehold av gassinfrastrukturen på norsk sokkel førte til redusert produksjon i utvinningsnæringen i 2. og 3. kvartal 2023, men produksjonen var tilbake på normale nivåer mot slutten av fjoråret. Samtidig er investeringsaktiviteten på sokkelen høy. Gunstige skattevilkår og store olje- og gassinntekter førte til at mange nye søknader om feltutbyggingsprosjekter ble levert sent i 2022. Det har gitt oljerelatert industri og tjenesteyting mange nye oppdrag.

Leverandørindustrien, herunder bygging av oljeplattformer og skip, vokste betydelig gjennom 2023. I [konjunkturbarometeret for industri og bergverk](#) i 4. kvartal 2023 melder imidlertid industrilederne at ordrebeholdningen blant oljeleverandørene er fallende og at aktiviteten tilknyttet feltutbyggingsprosjektene vil nå en topp i 2024. Forventningen er dermed at produksjonen vil vokse videre i 1. kvartal, men mer dempet enn tidligere.

Blant øvrige industrinæringene viser foreløpige nasjonalregnskapstall en generell nedgang i 2023, og industrilederne i konjunkturbarometeret melder om svak utvikling i produksjonen og etterspørselen. I hele 2023 lå diffusjonsindeksene for total produksjon og ordretilgang fra hjemme- og eksportmarkedet under vendepunktetsverdien på 50 som skiller fall fra vekst. Utsiktene for 1. kvartal 2024 er i hovedsak pessimistiske.

Figur 2.15. Bruttonasjonalprodukt

Sesongjustert, mrd 2021-kr, måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Normalisering av husholdningenes konsum etter pandemien, i kombinasjon med økte konsumpriser og rentekostnader, har bidratt til nedgang i husholdningsrettede industrinæringer som møbel- og næringsmiddelindustri i 2023. Samtidig har fallende boligbygging redusert etterspørselen etter byggematerialer og trukket ned aktiviteten i trelast- og trevareindustri, samt i gummi-, plast-, og mineralproduktindustri.

Nasjonalregnskapstall for 2023 viser at også eksportrettede industrinæringer som metallindustri og produksjon av kjemiske råvarer har utviklet seg negativt. Industrilederne i konjunkturbarometeret melder imidlertid at ordretilgangen fra eksportmarkedet ventes å bedre seg noe i 1. kvartal 2024.

Innen andre vareproduserende næringer var utviklingen også svak det siste året. Noe av denne utviklingen knytter seg imidlertid til ikke-konjunktuelle forhold: Fisket ble trukket ned i 2023 av reduserte kvoter på flere viktige fiskearter, og jordbruket ble rammet av tørke tidlig på sommeren, etterfulgt av ekstremvær og høy nedbør på sensommeren. Samtidig førte nedbøren til høy vekst i vannkraftproduksjonen. Vindkraftproduksjon var derimot lavere i 2023 enn året før. Lite utbygging av ny vindkraftproduksjon etter investeringstoppen i 2019 og 2020 gjør at variasjon i vær- og vindforhold nå spiller en større rolle for utviklingen i vindkraftproduksjonen.

Med en nedgang på 2,1 prosent var bygge- og anleggsvirksomheten blant næringene som bidro mest til å trekke ned veksten i BNP Fastlands-Norge i 2023. Bruttoproduktet i næringen har falt

sammenhengende hvert kvartal siden 1. kvartal i fjor. I stor grad knytter det seg til redusert etterspørsel etter nybygg forårsaket av de siste årenes renteøkninger. Så langt er nedgangen i bygge- og anleggsvirksomheten imidlertid forholdsvis beskjeden sett i forhold til fallet i oppdragsmengden og husholdningsetterspørselen. Ifølge [Statistisk sentralbyrås byggearealstatistikk](#) falt antallet igangsettingstillatelser for nybygg 23,4 prosent i 2023, mens nasjonalregnskapstall viser et fall i husholdningenes boliginvesteringer på 15,6 prosent. I siste publisering av [Norges Banks regionale nettverk](#) (norges-bank.no) melder bedriftene at det er god aktivitet innen infrastrukturprosjekter og rehabilitering, noe som bidrar til å holde aktiviteten i bygg og anlegg oppe. Byggenæringen varsler imidlertid om permitteringer fra etter påske, og vi venter at fallet i næringen vil tilta i år.

I de fleste tjenesteytende næringene økte aktiviteten fra 2022 til 2023. Noe av dette skyldtes innhentning etter pandemien blant husholdningsrettede tjenestenæringer som overnatting og servering, kultur og passasjertransport. Veksten i disse næringene har avtatt gjennom 2023, men den holdt seg positiv ut året. Dette både fordi nordmenns tjenestekonsum har holdt seg oppe i større grad enn varekonsumet, og at utlendingers konsum i Norge vokste, godt hjulpet av den svake krona. I tillegg har det vært høy aktivitet og jevn vekst gjennom 2023 innen finans- og forsikringsvirksomhet, og næringsrettet tjenesteyting som faglig, vitenskape- og teknisk tjenesteyting og informasjonstjenester. Bedriftene i Regionalt nettverk melder riktignok at også aktivitetsveksten i flere av disse næringene har avtatt noe i det siste.

Bruttoproduktet i varehandelsnæringen har på sin side falt de siste to årene, ettersom redusert husholdningsetterspørsel har trukket ned detalj- og bilhandelen. Deler av nedgangen i varehandelen knytter seg til normalisering av varekonsumet som var høyt under koronapandemien, mens konsumet av enkelte varegrupper, som biler og møbler nå er lavere enn før pandemien.

Innføringen av strammere regler for innleie av arbeidskraft har redusert aktiviteten i bemanningsbyråene. Nasjonalregnskapstall viser at bruttoproduktet i aggregatet forretningsmessig tjenesteyting, som inkluderer bemanningsbyråene, falt kraftig og sammenhengende hvert kvartal i fjor.

I våre prognoser er BNP Fastlands-Norge anslått å vokse 0,9 prosent i år, om lag samme som i forrige publisering. Det svake vekstanslaget skyldes i stor grad, som i forrige rapport, at fallet i bygge- og anleggsvirksomheten vil tilta. Vi venter imidlertid en myk landing, og en oppgang i årene framover, slik at økonomien er nær en konjunktturnøytral situasjon fra 2026.

2.9. Arbeidsledigheten vil stige noe

Arbeidsledigheten er fremdeles lav mens yrkesdeltakingen er noe synkende. Framover forventer vi at lav økonomisk vekst vil medføre en stigende arbeidsledighet som etter hvert vil bli noe høyere enn det historiske gjennomsnittet. Arbeidsstyrken som andel av befolkningen faller noe framover, men vil fremdeles være på et høyt nivå. Høy innvandring av flyktninger fra Ukraina vil øke både arbeidsstyrken og ledigheten.

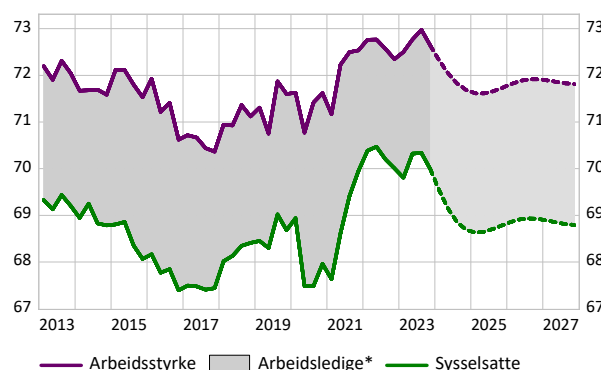
Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU), økte den sesongjusterte arbeidsledigheten fra 3,6 prosent i 3. kvartal 2023 til 3,7 prosent i 4. kvartal etter å ha ligget på mellom 3,2 og 3,3 prosent gjennom hele 2022. Dette er likevel noe lavere enn den gjennomsnittlige ledighetsraten på 2010-tallet på 3,9 prosent. Månedstall for januar viser en svakt stigende ledighet. Ifølge trendtallene fra AKU har ledigheten økt fra 3,4 prosent ved begynnelsen av 2023 til 3,8 prosent i desember og 3,9 prosent i januar 2024. Det sesongjusterte 3-måneders glidende gjennomsnittet for desember til januar viste en tilsvarende økning til 3,9 prosent fra 3,6 prosent i den foregående 3-månedersperioden. Trendtallene representerer den langsiktige tendensen i månedstallene.

AKU-ledigheten blant personer i alderen 15–24 år steg fra 11,1 prosent i 3. kvartal 2023 til 11,4 prosent i 4. kvartal. Ledigheten i denne aldersgruppa ligger fremdeles ned mot det laveste som er blitt observert etter finanskrisen, mens yrkesdeltakingen og sysselsettingsandelen ligger på historisk høye nivåer ifølge kvartalstallene.

Den sesongjusterte registrerte arbeidsledigheten publisert av NAV nådde en bunn i perioden fra juli til september 2022 på 1,6 prosent. Siden da økte den jevnt til 1,9 prosent i august 2023 og har så ligget på dette nivået i 7 måneder til og med februar 2024. Antallet helt ledige permitterte er fremdeles lavt og ligger på 0,2 prosent av arbeidsstyrken i februar 2024.

Figur 2.16. Arbeidsmarkedsstatus

Prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder, AKU

* Arbeidsledigheten er målt som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Etter å ha steget gjennom mesteparten av 2023 falt den sesongjusterte sysselsettingen ifølge AKU med 0,1 prosent fra 3. kvartal til 4. kvartal 2023. Veksten i forhold til samme kvartal året før var 1,2 prosent. I 4. kvartal 2023 var 69,9 prosent av befolkningen i alderen 15–74 år sysselsatt, ned fra 70,7 prosent i 3. kvartal. Dette er likevel høyere enn gjennomsnittet på 68,8 prosent i 10-årsperioden 2010–2019.

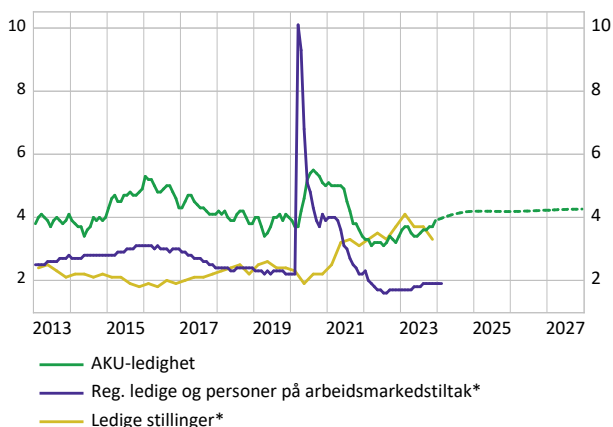
Yrkesdeltakingen blant de i aldersgruppa 15–24 år har holdt seg høy. Månedstallene for sysselsettingsandelen blant disse var 57,6 prosent i desember 2023 etter å ha nådd en topp i mai 2023 på 59,3 prosent, målt som et 3-måneders glidende gjennomsnitt. Til sammenlikning var den i gjennomsnitt 52,3 prosent i perioden 2010–2019.

Sysselsettingen har økt blant innvandrere de siste årene, det vil si bosatte født i utlandet med utenlandske foreldre og besteforeldre. I 4. kvartal 2023 var antall lønnstakere som klassifiseres som innvandrere høyere enn noensinne, med en vekst på 1,1 prosent fra 3. kvartal og 4,3 prosent fra samme kvartal året før.

I 2022 og 2023 innvandret henholdsvis 32 500 og 33 100 ukrainske statsborgere til Norge. Det forventes at innvandringen blir omtrent like stor i 2024, men det er stor usikkerhet rundt anslagene. Omtrent en tredjedel av flytningene fra Ukraina var under 20 år. Det var ifølge tall fra [Statistisk sentralbyrås statistikk over antall arbeidsforhold og lønn](#) 11 000 innvandrere fra Ukraina som var i arbeid og mottok lønn i januar 2024. Av disse var det 6 600 som hadde innvandret etter at krigen begynte i

Figur 2.17. Arbeidsledige personer og ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken og av summen av besatte og ledige stillinger, sesongjustert og glattet

* På grunn av brudd i statistikken er tallene ikke sammenliknbare før/etter januar 2013
Kilde: Arbeids- og velferdsetaten og Statistisk sentralbyrå

2022. Det utgjorde om lag 18 prosent av ukrainere mellom 20 og 66 år som har innvandret etter krigsutbruddet. Den lave yrkesandelen skyldes blant annet at mange deltar i introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger før de søker arbeid. NAV melder om at ukrainere utgjorde 40 prosent av økningen i helt ledige og arbeidssøkere på arbeidstiltak det siste året. Det vil ta tid før innvandringen fra Ukraina viser seg i tallene fra AKU, hovedsakelig fordi flyktninger som bor på mottak eller andre former for ikke-private kosthusholdninger ikke er med i tellingen og fordi utvalget undersøkelsen er basert på byttes sakte ut (1/8 av utvalget byttes ut hvert kvartal).

Nasjonalregnskapet viser svak vekst i både sysselsetting og i utførte timeverk. Sysselsettingen vokste 0,1 prosent fra 3. til 4. kvartal 2023, mens utførte timeverk vokste 0,3 prosent. Veksten i sysselsettingen de siste tre kvartalene er den svakeste siden slutten av 2021. I forhold til 4. kvartal 2022 var sysselsettingen i 4. kvartal 2023 0,7 prosent høyere og utførte timeverk 1,0 prosent høyere.

Timeverkene i forretningsmessig tjenesteyting falt 7,3 prosent fra 4. kvartal 2022 til 4. kvartal 2023. Timeverkene i bygge- og anleggsvirksomhet falt med 0,2 prosent i samme periode og er fremdeles på et klart høyere nivå enn i 2019. Mens boligbyggingen har falt, har andre typer bygge- og anleggsvirksomhet holdt seg godt. Forretningsmessig tjenesteyting består blant annet av utleie av arbeidskraft til andre næringer som bygg og anlegg. 1. april 2023 ble

reglene for innleie av arbeidskraft strammet inn, men det er uklart hvor mye det har betydd. Det er likevel klart at dette har rammet utleie av arbeidskraft innen kontor- og håndverksyrker. Dette kan ha gitt en overgang av arbeidere fra forretningsmessig tjenesteyting til bygge- og anleggsvirksomhet i statistikken.

Antallet utenlandske pendlere (ikke-bosatte lønns-takere) falt fra 3. kvartal til 4. kvartal 2023 med 8,7 prosent til 88 000 personer. Dette er likevel omtrent på gjennomsnittet for 4. kvartal i perioden 2016–2019, men et fall på 4,7 prosent fra 4. kvartal 2022.

Arbeidsstyrken falt noe fra 3. kvartal til 4. kvartal 2023, men er likevel på et historisk høyt nivå, 1,2 prosent høyere enn i samme kvartal året før. Yrkesfrekvensen, det vil si arbeidsstyrken som andel av befolkningen, var 72,7 prosent i desember 2023, beregnet som et sesongjustert 3-måneders glidende gjennomsnitt. Dette er i nærheten av det høyeste observerte nivået siden 2010.

Etterspørselen etter arbeidskraft var høy i 2021 og 2022, men falt gjennom 2023. Ifølge NAV økte tilgangen på ledige stillinger betydelig i januar 2024 til 63 000, nær den historisk høye tilgangen i 2022. Tilgangen på ledige stillinger lå da 2,1 prosent høyere enn i januar 2023.

Statistisk sentralbyrå publiserer tall for beholdningen av ledige stillinger i forhold til det totale antall stillinger basert på en spørreundersøkelse blant virksomhetene.³ Denne undersøkelsen inkluderer flere typer utlysninger enn NAVs tall. Ifølge undersøkelsen var antall ledige stillinger i 1. kvartal 2023 på det høyeste nivået som er registrert siden undersøkelsen ble startet i 2010. Andelen ledige stillinger lå da på 4,3 prosent. Gjennom 2023 har andelen sunket og var 3,3 prosent i 4. kvartal, som fremdeles er et høyt antall ledige stillinger.

Arbeidsmarkedet har vært stramt gjennom 2022 og 2023. Vi venter omtrent ingen vekst i sysselsettingen i 2024 og 2025. Deretter venter vi lav vekst i resten av prognoseperioden fram til 2027. Vi forventer at innvandringen av asylsøkere fra Ukraina vil øke både arbeidsstyrken og ledigheten

³ Se Rothe, J. S. og Gading, R. (2023): [Stabilt tal på ledige stillinger](#), Statistisk sentralbyrå.

Boks 2.4. Arbeidsledighet og strømmer i arbeidsmarkedet

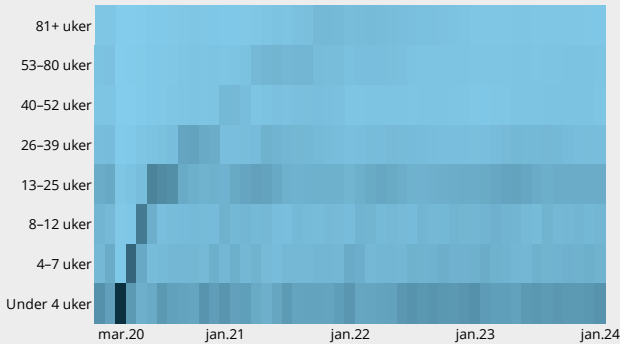
Gjennom konjunkturforløpet pleier arbeidsledigheten å variere, med en økning i nedgangskonjunkturer og en reduksjon i oppgangskonjunkturer. Over en konjunktursyklus er det mange som mister jobbene sine og mange som finner nye jobber. Dette skaper forandringer i antallet personer som er arbeidsledige. I denne boksen forsøker vi å kvantifisere hvorvidt det er innstrømmingen inn i arbeidsledighet eller utstrømmingen ut av arbeidsledighet som betyr mest for endringen i arbeidsledighetsraten.

Hvis man ser bort fra bevegelser inn og ut av arbeidsstyrken, er endringen i antall arbeidsledige definert som summen av sysselsatte som går fra å være sysselsatte til å være arbeidsledige (som skjer med en rate s) minus arbeidsledige som går fra arbeidsledighet til sysselsetting (som skjer med en rate f).¹ Overgangsratene (s og f) er ikke direkte observerbare fra makrotall, men kan utledes ved å bruke metoden beskrevet i Elsby m.fl. (2013) samt data for arbeidsledighetsraten og arbeidsledighetens varighet. Vi bruker tall fra NAV om antall personer registrert som helt ledige (målt som andel av arbeidsstyrken), samt fordelingen av varighetsforløpet blant de som er registrert som helt ledige (målt i antall uker).

Vi kan identifisere utstrømmingen fra arbeidsledighet med utgangspunkt i endringen i arbeidsledighetsraten og informasjon om fordelingen av varighet blant de som er registrert som helt ledige. Som eksempel viser figur 1 hvordan fordelingen av varigheten blant de som er registrert som helt ledige hos NAV endret seg i perioden januar 2020–januar 2024. I mars 2020 var i overkant av 300 000 personer registrerte som helt ledige som følge av nedstengingen i forbindelse med koronapandemien, og om lag 83 prosent av disse hadde da en varighet på mindre enn 4 uker. I mars 2021 hadde antallet registrert som helt ledige falt til litt over 119 000 personer, og om lag 25 prosent av disse hadde da vært ledige i mindre enn 4 uker. Andelen blant de som var registrert som helt ledige som hadde en varighet på 40–52 uker hadde i samme periode steget fra 1 prosent til 9 prosent, noe som indikerer at mange fortsatt var registrert som helt ledige ett år etter den første nedstengingen.

Siden den faktiske arbeidsledigheten kan tilnærmes med den impliserte arbeidsledigheten i fravær av nettostrømmer i arbeidsmarkedet, kan vi dekomponere endringen i arbeidsledighet (målt i prosentpoeng) i bidrag fra strømmer inn og ut av arbeidsledighet.² Denne dekomponeringen, gjort for hvert år i perioden 1986–2022, er vist i figur 2. Vi ser at endringen i arbeidsledighetsraten i stor grad er drevet av innstrømming til arbeidsledighet (blå søyler), men at bidraget har variert over tid. For eksempel bidro innstrømming til at arbeidsledigheten økte 3,4 prosentpoeng fra 2019 til 2020, mens utstrømming

Figur 1. Varighet som registrert helt ledig hos NAV. Antall uker. Januar 2020–januar 2024

¹ Mørkere blåfarge indikerer en større prosentandel av de registrert helt ledige innen varighetskategorien.
Kilde: NAV

bidro til at den ble redusert 0,7 prosentpoeng. Den store økningen i arbeidsledigheten i forbindelse med starten av pandemien ble med andre ord drevet av en markant økning, og deretter et stort fall, i innstrømmingen til arbeidsledighet snarere enn at innstrømmingen økte like mye som utstrømmingen falt.

Fra januar 2023 til februar 2024 har antall personer registrert som helt ledige, målt som sesongjustert andel av arbeidsstyrken, økt fra 1,7 prosent til 1,9 prosent. Figur 3 viser den samme dekomponering som i figur 2, men for perioden 1. kvartal 2023 til 1. kvartal 2024.³ Her er endringen uttrykt som endring relativt til samme kvartal året før, ettersom varighet som registrert helt ledig ikke publiseres som sesongjusterte tallserier.

Vi ser en markant endring i sammensetning av bidragsytterne til endringen i arbeidsledighetsraten. Fra 1. kvartal 2022 til 1. kvartal 2023 bidro lavere innstrømming til arbeidsledighet til å trekke ned endringen i arbeidsledighetsraten litt over 1 prosentpoeng. Fra 1. kvartal 2023 til 1. kvartal 2024 bidro innstrømmingen derimot til å trekke opp endringen i arbeidsledigheten 0,6 prosentpoeng. Sammenliknet med endring i helt ledige i 4. kvartal 2023, som var like stor som i 1. kvartal 2024, bidro innstrømmingen betydelig mer i 1. kvartal 2024.

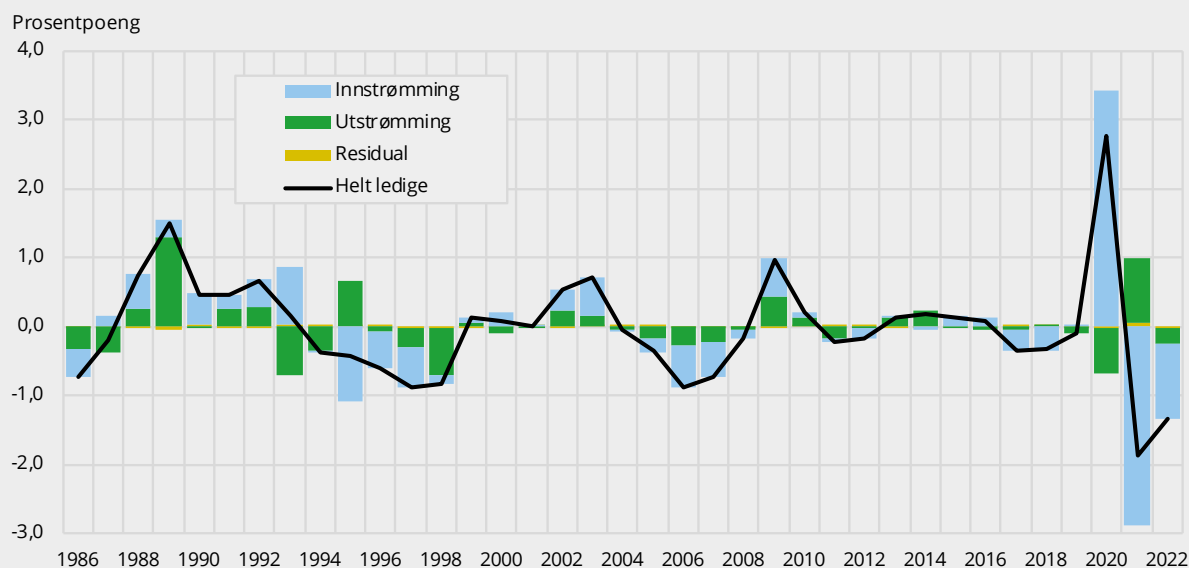
Referanser

Elsby, M., Hobijn, B. og Şahin, A. (2012): Unemployment Dynamics in the OECD, *The Review of Economics and Statistics*, 95(2), 530–548.

¹ Endringen i arbeidsledighetsraten (u), målt som andel av arbeidsstyrken, kan uttrykkes som: $\dot{u}_t = s_t(1 - u_t) - f_t u_t$. Vi skiller ikke mellom forskjellige tilstander utenfor arbeidsledighet (sysselsetting og utenfor arbeidsstyrken), og antar dermed implisitt at det ikke er noe vekst i arbeidsstyrken fra en periode til den neste.

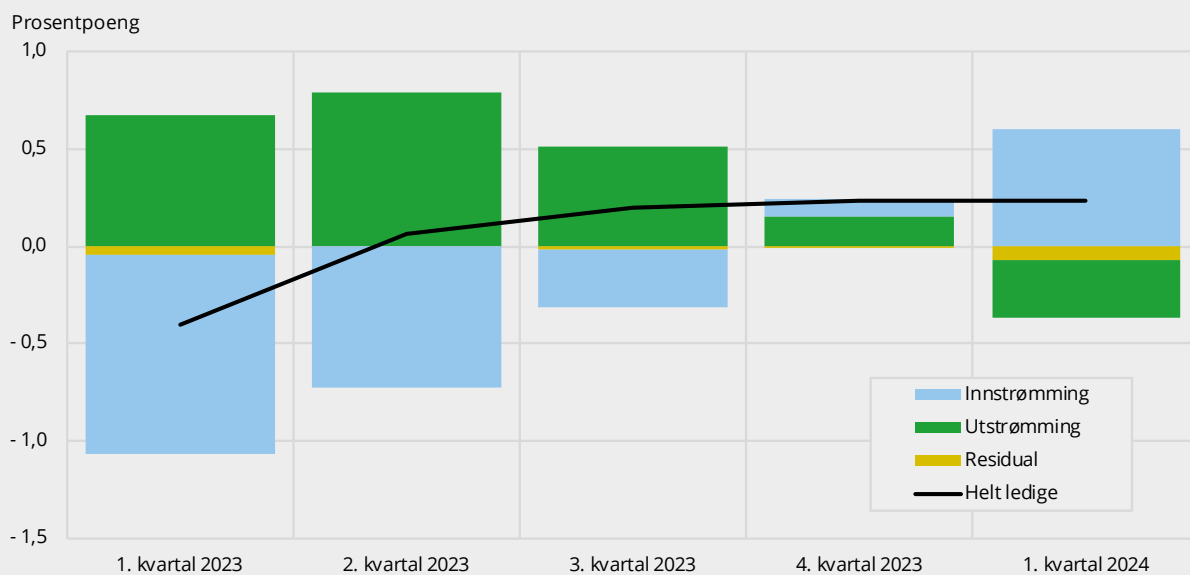
² Den impliserte arbeidsledigheten i fravær av nettostrømmer i arbeidsmarkedet, målt som andel av arbeidsstyrken, kan uttrykkes som: $u_t^* = s_t / (s_t + f_t)$. Merk at det kan fortsatt være store bruttostrømmer mellom tilstander i arbeidsmarkedet når den impliserte arbeidsledigheten beregnes. I data er korrelasjonen mellom den faktiske arbeidsledigheten (u) og den impliserte arbeidsledigheten i fravær av nettostrømmer (u^*) lik 0,999.

³ Kvartalstallene er basert på gjennomsnittet av månedstall (ujustert) for varighet som helt ledig. Kvartalstallet for 1. kvartal 2024 er basert på månedsobservasjoner for januar og februar 2024.

Figur 2. Dekomponering av endring i arbeidsledighetsratenHelt ledige som andel av arbeidsstyrken. Endring fra året før. Prosentpoeng. 1986–2022¹

¹ Residualen er forskjellen mellom endringen i arbeidsledigheten og endringen i den impliserte arbeidsledighetsraten i fravær av nettostrømmer i arbeidsmarkedet.

Kilder: NAV og Statistisk sentralbyrå

Figur 3. Dekomponering av endring i arbeidsledighetsratenHelt ledige som andel av arbeidsstyrken. Endring fra samme kvartal året før. Prosentpoeng. 1. kvartal 2023–1. kvartal 2024¹

¹ Residualen er forskjellen mellom endringen i arbeidsledigheten og endringen i den impliserte arbeidsledighetsraten i fravær av nettostrømmer i arbeidsmarkedet.

Kilder: NAV og Statistisk sentralbyrå

noe i prognoseperioden. Hvor sterk økningen blir er usikkert, både med tanke på hvor mange som kommer framover og hvor mange som etter hvert reiser tilbake. Sysselsettingen vil ikke holde tritt med økningen i befolkningen i arbeidsfør alder, slik at sysselsettingsandelen synker noe og ledigheten øker. Vi ser for oss en arbeidsledighet på 4,1 prosent i 2024 og så en liten stigning til rundt 4,2 prosent i perioden fram til 2027. Bråstoppen i boligbyggingen gjør at flere blir arbeidsledige innen bygg- og anleggsnæringen. Arbeidsstyrken vil vokse med 0,4 prosent i 2024, og deretter ha en svak vekst gjennom resten av prognoseperioden.

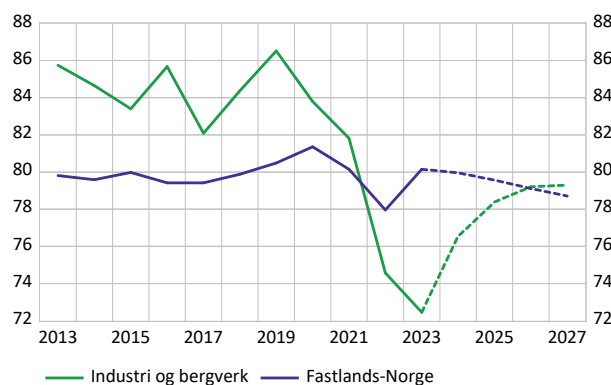
2.10. Reallønnsvekst i år

Tall fra nasjonalregnskapet viser en vekst i gjennomsnittlig årslønn på 5,2 prosent fra 2022 til 2023. Med en vekst i konsumprisindeksen (KPI) på 5,5 prosent i samme periode innebærer dette en reduksjon i gjennomsnittlig reallønn på 0,3 prosent i 2023. Dette var det tredje året på rad med enten null eller negativ vekst i gjennomsnittlig reallønn.

Lønnskostnadsandelen, som er et mål på hvor stor prosentandel av verdiskapingen i økonomien som tilfaller arbeidskraften, er ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall beregnet til 71,6 prosent for industrien i 2023. Dette er ned fra 73,8 prosent i 2022, og betydelig lavere enn gjennomsnittet på 82,2 prosent i perioden 2009–2021. Innenfor industrien trakk nærings-, drikkevarer- og tobakksindustrien, som står for 30,0 prosent av driftsresultatet og 19,4 prosent av lønnskostnadene totalt i industrien, ned den gjennomsnittlige lønnskostnadsandelen i 2023.⁴ Vi anslår at lønnskostnadsandelen i industrien vil ta seg opp til om lag 75 prosent i 2024 og videre opp til om lag 78 prosent i slutten av prognoseperioden, se figur 2.18.⁵ Dette drives i all hovedsak av lavere driftsresultater framover sammenliknet med de siste årene, men det er store variasjoner mellom industrinæringene. Se boks 2.5 for en diskusjon om hvordan utviklingen i inflasjon kan påvirkes om årslønnsveksten øker mer enn vårt anslag.

Figur 2.18. Lønnskostnadsandel

Beregninger basert på faktorinntekt, justert for selvstendiges arbeidsinntekt, prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) beregner en årslønnsvekst for de største forhandlingsområdene. Foreløpige beregninger fra TBU viser en årslønnsvekst for industriarbeidere i NHO-virksomheter på 5,0 prosent fra 2022 til 2023, mens tilsvarende vekstrate for industrifunksjonærer var 4,0 prosent. Samlet for NHO-virksomheter i industrien er veksten i årslønn fra 2022 til 2023 beregnet til 4,8 prosent. Dette er 0,4 prosentpoeng lavere enn frontfagsrammen på 5,2 prosent som NHO, i forståelse med LO, anslo for inntektsoppgjøret i 2023.

Veksten i gjennomsnittlig årslønn kan dekomponeres i bidrag fra overheng, tariff tillegg og lønns- glidning. Overhenget angir forskjellen mellom årslønnsnivået på slutten av fjoråret og fjorårets gjennomsnittlige årslønnsnivå, og bidrar med viktig informasjon om årslønnsveksten for det innværende året. Tariff tillegg omfatter lønnsøkning fra sentrale forhandlinger. Lønns- glidning er summen av alle andre faktorer som påvirker årslønna utover overhenget og tariff tillegg.

For industriarbeidere i NHO-virksomheter utgjorde overhenget 1,4 prosentpoeng, tariff tilleggene 1,9 prosentpoeng og lønns- glidningen 1,7 prosentpoeng i 2023. For industrifunksjonærer utgjorde lønns- glidningen 2,0 prosentpoeng, hvor lavere bonusutbetalinger foreløpig er beregnet til å trekke ned veksten med 0,5 prosentpoeng. Lønns- glidningen bidro mindre til årslønnsveksten i 2023 for denne gruppa sammenliknet med 2022.

For NHO-virksomheter i industrien samlet er overhenget inn i 2024 foreløpig beregnet til 1,7

⁴ Merk at tall for driftsresultat i 2023 er mer usikre enn normalt grunnet store bevegelser i priser på produksjon og innsatsvarer. Se Engum, J. og Slaatsveen, I. (2024): [Svak utvikling i norsk økonomi](#), Statistisk sentralbyrå.

⁵ Lønnskostnadsandelen for industrien som omtales i dette kapittelet samsvarer med nasjonalregnskapets definisjon av industrien og er ikke justert for selvstendige, mens lønnskostnadsandelen for industrien vist i figur 2.18 også inkluderer bergverksdrift og er justert for selvstendige.

prosentpoeng, herunder 1,6 prosentpoeng for industriarbeidere og 1,8 prosentpoeng for industri-funksjonærer. Overhenget fra 2023 til 2024 er 2,5 prosentpoeng for statsansatte, og 1,8 prosentpoeng for kommuneansatte. Anslaget for det samlede overhenget til 2024 er foreløpig beregnet til 1,9 prosentpoeng, som er noe over gjennomsnittet i perioden 2019–2023.

Ifølge våre prognoser vil årslønnsveksten bli 5,2 prosent i 2024, før den faller til litt i underkant av 4 prosent mot 2027. Med den anslåtte veksten i KPI for 2024 på 4,0 prosent vil anslagene tilsi en reallønnsvekst litt i overkant av 1 prosent i innværende år. I årene 2025–2027 tilsier våre anslag en reallønnsvekst på om lag 1,5 prosent.

2.11. Prisveksten avtar

Årsveksten i konsumprisindeksen (KPI) endte på 5,5 prosent i 2023, og prisveksten var dermed litt lavere enn i 2022 da KPI steg med 5,8 prosent. Konsumprisveksten de siste årene har vært høy i et historisk perspektiv, og man må tilbake til 1980-tallet for å finne like høy prisvekst. Årsveksten i den underliggende prisstigningen målt med konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var i 2022 den høyeste som er målt siden Statistisk sentralbyrå begynte å måle underliggende prisvekst på starten av 2000-tallet, og veksten tiltok ytterligere i 2023. Prisstigningen målt med KPI-JAE ble hele 6,2 prosent i 2023, en oppgang på 2,3 prosentpoeng fra 2022 da årsveksten var på 3,9 prosent. Forskjellen i veksttakten mellom KPI og KPI-JAE de siste årene skyldes i hovedsak bevegelser i energiprisene, mens avgiftsendringer i mindre grad har bidratt til veksten. I 2022 bidro høye priser på energivarer til å øke KPI-veksten med 1,7 prosentpoeng på årsbasis, mens i 2023 bidro lavere energipriser til å dempe årsveksten i KPI med 0,8 prosentpoeng. Strømstøtten til husholdninger, som ble introdusert i desember 2022, har dempet svingningene i KPI-veksten.

Den internasjonale prisveksten skjøt fart etter pandemien. Med lavere russisk gasseksport til Europa sensommeren og høsten 2021, steg kraftprisene i Europa og Sør-Norge kraftig. Prisveksten smittet over på andre energivarer og den internasjonale prisveksten på kraftintensive produkter som aluminium og kunstgjødsel steg ytterligere. Prisveksten på mange råvarer nådde en topp omkring krigsutbruddet i Ukraina i februar 2022. En

allerede anstrengt forsyningssituasjon i det europeiske gassmarkedet ble forsterket med krigen i Ukraina og medvirket til en eksplosiv økning i prisen på naturgass, noe som smittet over i økte priser på elektrisitet og andre energibærere både nasjonalt og internasjonalt. Med lavere økonomisk vekst internasjonalt begynte prisene på råvarer på verdensmarkedet å falle gjennom 2022. Sprengingen av gassrørledningene Nord Stream 1 og 2 i september 2022 medførte riktignok en ny sterk oppgang i prisene på naturgass som umiddelbart slo inn i kraftprisene både på det europeiske og det nordiske markedet. Ved inngangen til 2023 hadde Europa klart å erstatte bortfallet av russisk gass ved delvis å ta i bruk flytende terminaler for lagring av LNG. Kraftprisene falt både i Europa og i Norge med god hjelp av en mild vinter. Med fallet i kraftprisene var det våren 2023 utsikter til redusert prisvekst både i Europa og i Norge. Det var forholdsvis høy prisvekst ved inngangen til 2023, og med et tidsetterslep i prisoverveltingen fra innsatsvarer til ferdigvarer tar det tid før en reduksjon i produksjonskostnadene bringer inflasjonstakten ned. Den internasjonale konsumprisveksten falt da også i fjor, mens en markert kronesvekkelse på våren preget den norske inflasjonsutviklingen gjennom 2023.

Den importveide kronekursen svekket seg med 8,5 prosent fra 2022 til 2023. Norsk økonomi har et høyt importinnhold både i innsatsprodukter og konsum, og store deler av fjorårets konsumprisvekst kan tilbakeføres til en svekket krone. Lønnsveksten tok seg noe opp fra 2022 til 2023 og førte til økte kostnader for næringslivet. Produktivitetsveksten, som bidrar til å dempe effektene av økt lønnsvekst i bedriftenes kostnader, utviklet seg ifølge våre beregninger svakt i fjor. I økonomien er alle næringer sammenvevet gjennom kjøp og salg av produkter, som i sin tur brukes til produktinnsats i produksjonen av en vare eller tjeneste. Gjennom såkalte ringvirkninger slår kostnadsøkninger igjennom i hele økonomien og fører til økte priser både på varer og tjenester. Det ser ut til at næringslivet de siste årene i stor grad har klart å velte kostnadsveksten over i økte utsalgspriser. På grunn av tidsetterslep i fastsettingen av konsumentprisene synes lavere energipriser å være en medvirkende årsak til at prisstigningstakten målt ved 12-månedersveksten i KPI-JAE avtok gjennom fjoråret.

Boks 2.5. Blir det høy inflasjon av ett prosentpoengs høyere lønnsvekst?

Lønnskostnadsandelen i industrien, som er en sentral variabel i lønnsforhandlinger, har falt betydelig de siste årene og ligger nå godt under det som har vært gjennomsnittet så langt på 2000-tallet. God lønnsomhet i industrien gir rom for høy lønnsvekst. Imidlertid er prisveksten fortsatt på et høyt nivå, selv etter en betydelig nedgang gjennom fjoråret. Norske husholdninger har opplevd fallende reallønn to år på rad, til tross for at den nominelle lønnsveksten i 2023 ble den høyeste siden høykonjunkturen rundt 2008. Samtidig har rentenivået økt betydelig, noe som har redusert kjøpekraften ytterligere for husholdninger med gjeld. Arbeidsledigheten er også på vei opp.

Et av kravene fra arbeidstakerorganisasjonene i årets lønnsforhandlinger er reallønnsvekst som gir økt kjøpekraft. Samtidig vil en høy lønnsvekst, uten tilsvarende økning i produktivitet, legge ytterligere press på inflasjonen, noe som kan føre til flere rentehevinger.

I denne boksen ser vi på hvordan lønnsveksten påvirker inflasjonen målt med konsumprisindeksen (KPI). For å belyse dette, sammenlikner vi prognosebanen med en alternativbane hvor veksten i årslønnen er 1 prosentpoeng høyere i 2024 enn i prognosebanen, se figurene 1a og 1b. I alternativbanen forblir nivået på årslønnen 1 prosent høyere enn i prognosebanen gjennom hele prognoseperioden. For å tydeliggjøre hvordan lønnsveksten påvirker konsumpriser ser vi på en rekke varianter med ulike forutsetninger om kronekursen, importpriser og importandeler, samt hastighet i pristilpasninger. Analysen er gjennomført ved hjelp av den makroøkonomiske modellen KVARTS.¹ For å rendyrke virkningene av lønnsveksten på inflasjonen forutsetter vi at penge- og finanspolitikken, samt utviklingen i internasjonal økonomi, er som i prognosebanen.

Ifølge våre beregninger vil en oppgang i årslønnsvekst på 1 prosentpoeng i 2024 gi en økning i både prisnivået og inflasjonen på 0,2 prosentpoeng samme året. Forutsatt at kronekursen holder seg uendret vil prisnivået gradvis ta seg opp, og etter fire år vil KPI-nivået ligge 0,4 prosent høyere enn i prognosebanen. Inflasjonen vil dermed gradvis falle tilbake til prognosebanenivået, og fra 2026 vil forskjellen være under

0,1 prosentpoeng. Endring i kronekursen som følge av høyere innenlandsk prisvekst kan imidlertid endre dette bildet. Uten respons fra sentralbanken vil svekkelsen av krona føre til at inflasjonen forblir liggende 0,1 prosentpoeng over nivået i prognosebanen. I det følgende gjennomgår vi de ulike kanalene for hvordan lønnsveksten påvirker konsumprisene.

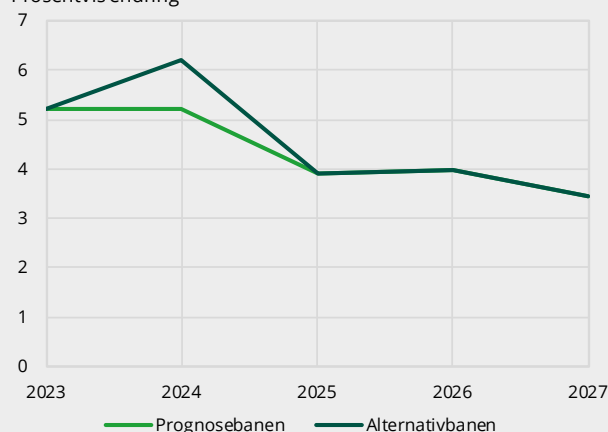
Ulike faktorer benyttes i produksjonsprosessen for å lage et produkt eller yte en tjeneste. Arbeidskraft er en slik faktor. Produktinnsatsen er en annen faktor som består av varer og tjenester som virksomheter enten importer eller kjøper fra andre norske virksomheter.

I KVARTS fastsetter virksomhetene sine priser på kort til mellomlang sikt ved å legge til et påslag på de variable enhetskostnadene, se Boug m.fl. (2017, 2023). De variable enhetskostnadene inkluderer kostnadene knyttet til både arbeidskraften og produktinnsatsen, og de påvirkes av endret kapitalintensitet og økt samlet faktorproduktivitet i de enkelte næringene. Påslaget sikrer kostnadsdekning samt at virksomhetene oppnår en fortjenestemargin. Når prisen på en innsatsvare stiger, vil virksomhetene justere prisene på sine varer og tjenester for å kompensere for økningen i de variable enhetskostnadene slik at de bevarer sin fortjenestemargin. Økte produktpriser vil også øke brukerprisen på kapital fordi investeringsprisene øker. Isolert sett reduseres da kapitalintensiteten, noe som bidrar til lavere produktivitet, økte enhetskostnader og dermed ytterligere økning i produktprisene.

Hvor mye økning i lønna slår ut i konsumprisene avhenger av hvor stor andel lønn utgjør av kostnadsbasen i berørte næringer og næringenes bidrag til KPI. For industrien representerer lønnskostnader rundt 15 prosent av de variable enhetskostnadene, mens andelen er 50–60 prosent for de fleste skjermede sektorer. Et unntak er boligjenester, som blant annet inkluderer husleie og utgjør hele 20 prosent av vektgrunnlaget i KPI. Det er ikke sysselsatte i denne næringen og prisen på boligjenester blir dermed ikke direkte berørt av økte lønnskostnader. Prisen på boligjenester påvirkes imidlertid indirekte ettersom leieprisene i stor grad indeksreguleres i takt med KPI-veksten. Selv om lønnskostnadene utgjør 38 prosent av de samlede variable enhetskostnadene for virksomheter på fastlandet er

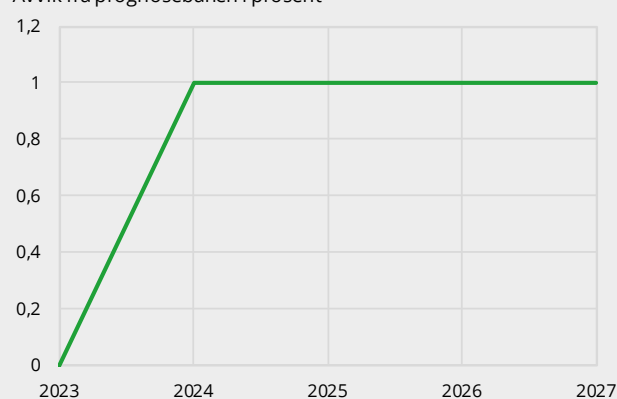
Figur 1a. Årslønn.

Prosentvis endring

Figur 1b. Årslønn.

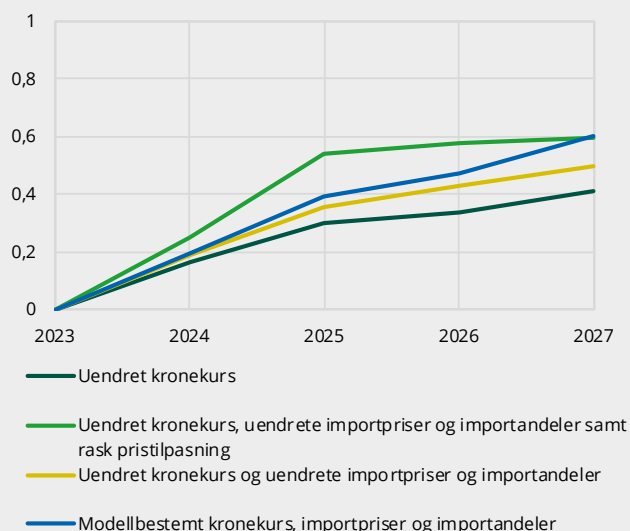
Avvik fra prognosebanen i prosent

¹ Se Boug m.fl. (2023) for en nærmere beskrivelse av KVARTS.

Figur 2. KPI.

Virkninger av ett prosentpoengs høyere årslønnsvekst. Avvik fra prognosebanen i prosent. Eksogen penge- og finanspolitikk

denne andelen kun 29 prosent når næringene vektas basert på deres betydning for KPI.

Konsumprisindeksen definerer rundt 30 prosent av produktene som importerte konsumvarer. Prisene på disse varene inneholder imidlertid også varehandelens bruttoavanser og avgifter, samt transportmarginer, se boks 2.3. Ifølge våre beregninger utgjør disse rundt 10 prosent av KPI. Det innebærer at om lag 20 prosent av KPI fastsettes av priser på importerte konsumvarer.²

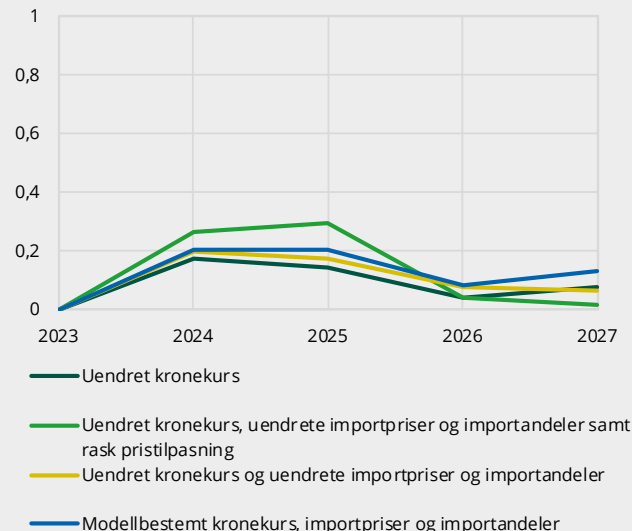
Forutsatt at virksomhetene raskt tilpasser sine priser til økningen i lønnskostnader og at importpriser, virksomhetenes importandel og valutakurs forblir uendret, vil en økning i lønnsveksten på ett prosentpoeng medføre en økning i KPI på 0,3 prosent, som vist i figur 2 (lysegrønn linje).³ KPI vil ta seg opp til 0,6 prosentpoeng i 2026 som følge av en ytterligere kostnadsøkning ved at alle næringer oppjusterer sine priser, hvilket gjør innsatsvarer gradvis dyrere. Økningen i KPI forblir på rundt 0,6 prosent til slutten av prognoseperioden.

Med forutsetninger om uendrete importpriser og importandeler, men tregere pristilpasning, vil KPI-veksten fremdeles være lavere i 2027 enn ved raskere pristilpasning (gul linje).^{4 5}

Importprisene bestemmes i stor grad av endringer i kronekursen og prisutviklingen i utlandet. Det er imidlertid slik at utenlandske eksportører også tar hensyn til forholdene i det norske markedet og, alt annet likt, vil øke sine priser når inflasjonen i Norge stiger.⁶ Dette vil isolert sett bidra til

Figur 3. Inflasjon.

Virkninger av ett prosentpoengs høyere årslønnsvekst. Avvik fra prognosebanen i prosentpoeng. Eksogen penge- og finanspolitikk

ytterligere press på prisveksten i Norge. Virksomhetene kan imidlertid redusere sine kostnader ved å bruke mer importert produktinnsats i produksjonen, som relativt sett blir billigere sammenliknet med varer produsert i Norge når lønnskostnadene her hjemme øker. Prispresset blir dermed mindre når importandelene i produksjonen øker for gitt kronekurs. Med disse forutsetningene vil KPI i 2027 ligge 0,1–0,2 prosentpoeng lavere enn når både importandelene og importprisene forblir uendret (mørkegrønn linje).

Så langt har vi sett bort fra endringer i kronekursen. Det er stor usikkerhet rundt hva som bestemmer valutakursen til enhver tid. I denne boksen viser vi beregninger basert på en reestimert versjon av valutakursrelasjonen i Benedictow og Hammersland (2023). Denne relasjonen baserer seg på et avvik fra udekket renteparitet i form av en risikopremie, der risikopremien hensyntar flere typer risiko. Effekten av kronesvekkelsen er illustrert med den blå linjen. Økt årslønn medfører en svekkelse av krona. I 2024 er økningen i både prisnivået og inflasjonen på 0,2 prosentpoeng som er det samme som i alternativet med uendret kronekurs.⁷ Kronesvekkelsen fører imidlertid til betydelig press på konsumprisene gjennom dyrere import og i slutten av prognoseperioden er prisnivået 0,6 prosentpoeng høyere enn i prognosebanen. Uten respons fra sentralbanken forblir inflasjonen liggende 0,1 prosentpoeng høyere enn i prognosebanen og forskjellen i prisnivået vil dermed fortsette å stige videre.⁸

² Forutsatt at alle hjemmemarkedspriser er uendret vil 1 prosent økning i importpriser øke inflasjonen 0,2 prosentpoeng.

³ Dette er i tråd med at lønnskostnader utgjør omtrent 30 prosent av de variable enhetskostnadene, vektet etter deres påvirkning på KPI, som beskrevet ovenfor.

⁴ Pristreggheter er et kjent fenomen i litteraturen, se Nakamura m.fl. (2013).

⁵ Modellberegningene viser at det er først i 2028 KPI-veksten tar seg opp til 0,6 prosentpoeng i forhold til prognosebanen.

⁶ Ifølge hypotesen om prising-til-marked setter virksomheter forskjellige priser for det samme produktet i ulike markeder etter å ha justert for valutakursendringer og andre kostnader, se Boug m.fl. (2013).

⁷ En tilsvarende øvelse har blitt gjort med den makroøkonomiske modellen NORA. En endring i fagforeningens referansenyte i modellen som leder til en 1 prosentpoeng økning i nominell lønnsvekst som årsgjennomsnitt det første året, gir en vekst i KPI på 0,12 prosent i samme periode. Modellen NORA er dokumentert i Gundersen m.fl. (2024).

⁸ En forutsetning i analysen er at veksten i årslønna øker med 1 prosentpoeng mer enn i prognosebanen kun i 2024, mens den følger prognosen for resten av perioden. Økningen i eksportprisene som følge av kronesvekkelsen vil øke lønnsomheten for norske eksportører, noe som isolert sett vil bidra til å trekke lønnsveksten opp. Dette vil legge ytterligere press på prisene. Hvis denne kanalen aktiveres løftes KPI ytterligere og blir liggende 0,7 prosent høyere enn i referansebanen i 2027. Se boks 2.2 i ØA 4/2023 for en nærmere beskrivelse av hvordan kronesvekkelse påvirker pris- og lønnsvekst.

Siden pandemiens begynnelse har inflasjonen variert mellom 1,3 prosent i 2020 og 5,8 prosent i 2022. Viktige faktorer bak inflasjonsutviklingen de siste årene inkluderer endringer i energipriser, prisutviklingen hos våre handelspartnere, og svekkelsen av kronekursen. Analysen presentert her viser at en midlertidig økning i lønnsveksten, og dermed en permanent økning i lønnsnivået, har en relativt begrenset effekt på inflasjonen, forutsatt at kronekursen holder seg uendret. Et permanent høyere lønnsnivå på 1 prosent gir kun 0,2 prosentpoengs økning i inflasjonen det første året, og bidraget til inflasjonen blir deretter lavere. Beregningene viser imidlertid at uten en pengepolitisk respons vil svekkelsen av kronekursen, som følge av økningen i årslønna, føre til at inflasjonen blir liggende 0,1 prosentpoeng over nivået i prognosebanen. Slike beregninger er som alltid forbundet med usikkerhet og den makroøkonomiske modellen KVARTS representerer en forenklet beskrivelse av økonomiens virkemåte.⁹

Referanser

Benedictow, A., og Hammersland, R. (2023). Transition risk of a petroleum currency. *Economic Modelling*, 128, 106496.

⁹ Den økonomiske faglitteraturen har for eksempel så langt ikke identifisert en helhetlig teori som knytter virksomhetenes forventninger til deres prissetting, se for eksempel Born m.fl. (2023).

Born, B., Z. Enders, G.J. Müller og K. Niemann (2023). Firm expectations about production and prices: Facts, determinants, and effects. I *Handbook of Economic Expectations* (ss. 355–383). Academic Press.

Gundersen, T. S., Quaghebeur, E og Tretvoll, H. (2024). NORA—A Microfounded Model for Fiscal Policy Analysis in Norway. Documents 2024/4. Statistisk sentralbyrå.

Boug, P., Å. Cappelen og T. Eika (2013). Exchange rate pass-through in a small open economy: the importance of the distribution sector. *Open Economies Review*, 24, 853–879.

Boug, P., Å. Cappelen og A. R. Swensen (2017). Inflation Dynamics in a Small Open Economy. *Scandinavian Journal of Economics*, 119(4), 1010–1039.

Boug, P., T. von Brasch, Å. Cappelen, R. Hammersland, H. Hungnes, D. Kolsrud, J. Skretting, B. Strøm og T. C. Vigtel (2023). Fiscal policy, macroeconomic performance and industry structure in a small open economy. *Journal of Macroeconomics*, 76, 103524.

Nakamura, E., og J. Steinsson, (2013). Price rigidity: Micro-economic evidence and macroeconomic implications. *Annual Review of Economics*, 5(1), 133–163.

Prisene på både varer og tjenester medvirket til å trekke årsveksten i KPI-JAE ytterligere opp fra 2022 til 2023. Veksttakten i den underliggende prisstigningen var spesielt stor i første halvår. 12-månedersveksten i KPI-JAE økte fra 6,4 prosent i januar 2023 til en topp på 7,0 prosent i juni. Deretter avtok veksttakten gradvis til 5,3 prosent i januar 2024 og den gikk ytterligere ned til 4,9 prosent i februar. Dekomponeres 12-månedersveksten på 5,3 prosent fra januar i halvårlege bidrag finner man at veksten i KPI-JAE var 4,9 prosentpoeng fra januar til juli 2023, mens veksten fra juli 2023 til januar 2024 ikke var høyere enn 0,4 prosentpoeng.

Prisveksten på matvarer og alkoholfrie drikkevarer var ifølge KPI-JAE på 10 prosent fra 2022 til 2023, en ytterligere oppgang fra året før. Årsprisveksten var ifølge KPI-JAE betydelig både for norske og importerte jordbruksvarer. Prisveksten i første halvår og den videre prisutviklingen i KPI-JAE gjennom året var i stor grad drevet av prisene i denne varegruppa med en særlig stor prisvekst fra januar til og med juli. 12-månedersveksten nådde en topp på 13,6 prosent i juni men falt til 9,1 i juli. Selve prisnivået på matvarer og alkoholfrie drikkevarer nådde en topp i juli, og prisene har ifølge KPI-JAE deretter vært lavere enn i juli i hele perioden fra og med august 2023 til og med februar 2024. Med lavere priser har også prisstigningstakten for

denne varegruppa falt og endte i januar 2024 på 8,7 prosent. Februar og juli har tradisjonelt vært månedene hvor matvareprisene stiger mest. Med et uvanlig fall i prisnivået fra januar til februar gikk 12-månedersveksten på matvarer og alkoholfrie drikkevarer ytterligere ned til 6,3 prosent i februar. Et stort prisoverheng bidrar til at prisveksten fremdeles er høy ved inngangen til året. Det var særlig sterk prisvekst innen varegruppa frukt og grønnsaker fra 2022 til 2023. I tillegg til den svake krona var året 2023 preget av tørke og dårlige avlinger både i Norge og Europa. Den dårlige kornhøsten i Norge i fjor økte importbehovet av korn. Ifølge Landbruksdirektoratet lå internasjonale priser på korn og en del andre viktige landbruksvarer under norsk prisnivå ved inngangen til året. Vi legger i prognosen til grunn at lavere energi- og gjødselkostnader vil medvirke til å bringe prisveksten på matvarer ned både nasjonalt og internasjonalt. Med den kronekursen som legges til grunn i beregningen vil trolig prisveksten på frukt og grønnsaker falle i første halvår, tatt i betraktning de unormalt høye prisene som ble observert for disse produktene i fjor. Dette medvirker til at 12-månedersveksten i KPI-JAE fortsetter nedgangen.

Ifølge KPI-JAE etter leverende sektor steg prisene på importerte varer utenom jordbruksvarer med 6,1 prosent fra 2022 til 2023. Også dette var en

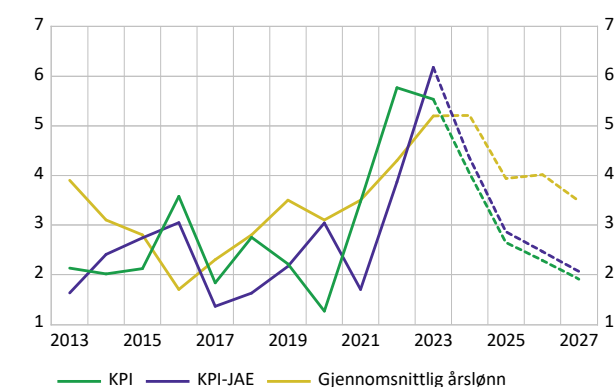
oppgang fra året før da prisveksten var 3,9 prosent. Prisveksten på møbler og husholdningsartikler var høy både i 2022 og 2023, mens for andre varegrupper med høyt importinnhold, som klær- og skotøy, audiovisuelt utstyr og IT-utstyr, var prisveksten høyere i 2023 enn i tidligere år. Ved inngangen til 2024 bidrar en svak utvikling i bilprisene til å dempe veksttakten på importvarer. Elbilmarkedet er preget av lav etterspørsel og mange nye aktører. Det konkurreres nå i større grad enn tidligere på pris i et marked med kort leveringstid på nye elbiler. En rekke bilmerker har gjennomført salgskampanjer ved inngangen til året. Vi har lagt til grunn at bilprisene forsetter å utvikle seg svakt gjennom 2024. Med den internasjonale prisveksten på ferdigvarer som legges til grunn i våre beregninger går også prisstigningstakten på øvrige importvarer ned gjennom året når krona holdes fast på dagens nivå.

Veksten i prisindeksen for husleier gikk ifølge KPI-JAE opp med 3,9 prosent i 2023 mot 2,0 prosent i 2022. Med økte renter, høy prisvekst i kommunale gebyrer, stor befolkningsvekst og høy etterspørsel etter utleieboliger var det ventet at prisveksten på husleier ville gå opp i fjor. 12-månederveksten i prisindeksen for husleier steg gjennom året fra 2,9 prosent i januar 2023 til 4,6 prosent i desember og var godt over 4 prosent både i januar og februar 2024. Mange av faktorene som medvirket til de økte husleieprisene i 2023 er fremdeles gjeldende i 2024 og etterspørselen etter utleieboliger forventes å holde seg på et høyt nivå. Eksisterende husleiekontrakter prisjusteres i hovedsak med KPI-veksten. Selv om prisveksten målt ved KPI ventes å falle i 2024 legger vi i prognosen til grunn at prisveksten på husleier blir høy også i inneværende år. Samlet utgjør husleier i overkant av 20 prosent av vektgrunnlaget i KPI-JAE.

Ifølge KPI var prisveksten på pakketurer og flyreiser svært høy i 2023. Selv om prisnivået ikke forventes å gå ned fra 2023 til 2024 forventer vi her klart lavere vekstrater for prisveksten. For øvrige tjenester har Stortinget vedtatt at maksimalprisen for egenandeler i barnehager skal endres fra 1. august 2024. Fra denne datoen går månedssatsene for foreldrebetaling ned og bidrar til litt lavere vekst i KPI-JAE for tjenestegruppa hvor arbeidskraft dominerer.

Figur 2.19. Konsumprisindekser og årslønn

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Den gjennomsnittlige spotprisen på kraft i Norge ble mer enn halvert fra 2022 til 2023. I likhet med i 2022 var 2023 preget av betydelige prisforskjeller mellom landsdelene der Sør-Norge gjennomgående hadde det høyeste prisnivået. Gjennomsnittlige spotpriser falt fra 1. til 2. kvartal 2023. Mye nedbør og vind førte til stor uregulert kraftproduksjon og ytterligere prisfall fra sommeren og utover høsten der ekstremvær i perioder bidro til svært lave spotpriser. Med en kald værtype tok spotprisene seg opp igjen fra oktober og ut året, før de gjennomgående falt fra desember i fjor og inn i 2024 i alle norske prisområder. Ifølge Aggregated Gas Storage Inventory (AGSI) var Europas gasslagre 62 prosent fulle ved inngangen til mars og inneholdt 40 TWh mer lagret gass enn på samme tid i fjor. Kombinasjonen av lave gasspriser og billigere CO₂-kvoter har senket produksjonskostnadene for gasskraft i Europa. Framtidsprisene indikerer at prisene på gasskraft vil holde seg på et lavt nivå. Dette har smittet over på prisen på nordiske framtidskontrakter, som har falt betraktelig siden inngangen av desember. Utviklingen i spotprisen og i terminprisene på elektrisitet indikerer at kraftprisen vil falle ytterligere fra 2023 til 2024. I motsatt retning bidrar prisutviklingen i nettleien, inkludert forbruksavgiften på elektrisitet, hvor vi har lagt til grunn en betydelig oppgang fra 2023 til 2024. Samlet legger vi til grunn at husholdningenes elektrisitetspriser inkludert nettleie og avgifter går ned med om lag 5 prosent fra 2023 til 2024. Fraværet av strømstøtte bidrar til at fallet i elektrisitetsprisen for forbruk i hytter og fritidshus også i år blir større enn for boliger. I tråd med Stortingets vedtak er det lagt til grunn at strømstøtten til husholdningene i hele 2024 skal basere seg på spotprisen time for time, og at det blir 90 prosent fradrag på spotpris over

73 øre/kWh hele året med et månedlig forbrukstak på 5 000 kWh. Terskelverdien for å motta strømstøtte er hevet fra 70 til 73 øre per kilowattime fra 2023 til 2024, mens den for øvrig er noe mer generøs enn i fjor da strømstøtten i januar-august ble basert på månedlige gjennomsnittspriser. Satsen for gjennomsnittlig strømstøtte var 90 prosent under fjoråret med unntak av april og mai hvor satsen var 80 prosent.

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har fastsatt en inntektsramme for ordinære nettselskaper unntatt Statnett på 24,9 milliarder kroner for 2024, som er noe lavere enn i 2023 da inntektsrammen var på 25,3 milliarder kroner. Inntektsrammen begrenser hvor mye nettleie nettselskapene kan hente fra kundene sine. Med de høye spotprisene de siste årene har nettselskapene hatt en betydelig økning i sine kostnader knyttet til tap i overføringsnettet der tapene dekkes til markedspriser. For å redusere sannsynligheten for økt nettleie trådte midlertidig forskrift om bruk av flaskehalsinntekter i kraft 1. november 2022. Formålet med forskriften er å redusere sannsynligheten for økt nettleie på grunn av høye kraftpriser gjennom omfordeling av flaskehalsinntekter. Flaskehalsinntekter oppstår på grunn av prisforskjeller mellom ulike prisområder, og nasjonale flaskehalsinntekter tilfaller i utgangspunktet Statnett. I løpet av 2022 og 2023 har Statnett overført totalt 8,5 milliarder kroner til underliggende nettselskaper i hele landet som følge av den midlertidige ordningen, og dette har bidratt til å dempe prisøkningene på nettleie. RME har vedtatt at Statnett ikke skal utbetale flaskehalsinntekter til underliggende nettselskaper i 1. kvartal 2024. Statnett skal rapportere tilgjengelige flaskehalsinntekter for 2. kvartal innen 15. mars 2024. Som følge av usikkerhet knyttet til omfanget av flaskehalsinntekter er usikkerheten knyttet til prisutviklingen på nettleie større enn vanlig.

Vi har i prognosen lagt til grunn at dagens ordninger med nedsatt forbruksavgift i månedene januar-mars og timebasert strømstøtte videreføres ut prognoseperioden og at både forbruksavgiften på elektrisitet og terskelverdien for mottak av strømstøtte oppjusteres med prisveksten. Årskontraktene for Nordisk kraft er ved inngangen til mars priset til om lag 40 EUR/MWh for årene 2025 til 2027 i det finansielle markedet. Vi legger dette til grunn for våre prognoser for utviklingen i kraftprisen de kommende årene med korreksjoner

for prisavvik i de ulike prisområdene. Ifølge RME er økningen i nettselskapenes inntektsrammer delvis drevet av det økte rentenivået. Med et lavere forventet rentenivå de kommende årene har vi lagt til grunn en moderat vekst i nettleien for årene framover, men investeringer i overføringsnettet i tilknytning til det grønne skiftet kan øke veksten i nettleien. Med våre forutsetninger om kraftpris og nettleie går husholdningenes gjennomsnittlige elektrisitetspris opp med om lag 2 prosent årlig i perioden 2025–2027.

I vedtatt statsbudsjett for 2024 prisjusteres de fleste særavgifter med om lag 3,8 prosent. Økte klimaavgifter på drivstoff motvirkes i noen grad av reduserte veibruksavgifter. Omsetningskravet for biodrivstoff i veitrafikken økes fra 17 til 19 prosent i 2024. Samlet bidrar politikktiltakene til en oppgang i drivstoffkostnadene i 2024. Drivstoffprisene følger i stor grad råoljeprisen med påslag av avgifter. Prisøkningene som følger fra politikktiltakene motsvares i beregningene av en nedgang i råoljeprisen i norske kroner, slik at pumpeprisene anslås å bli om lag uendret som årsgjennomsnitt fra 2023 til 2024. Energivarene bidrar under våre forutsetninger til å redusere KPI-veksten i 2024 med 0,3 prosentpoeng målt som differansen mellom KPI og konsumprisindeksen uten energivarer (KPI-JE). Avgiftsfordelen for ladbare hybridbiler i engangsavgiften er avviklet fra årsskiftet, men dette betyr lite da andelen hybridbiler er liten. Avgiftsøkninger på andre varer enn energivarer anslås å virke nøytralt på KPI-veksten i 2024 målt med differansen mellom KPI-JAE og KPI-JE. Den samlede kilen mellom KPI og KPI-JAE blir dermed -0,3 prosentpoeng i 2024.

Et antatt fall i oljeprisen fram mot 2027 bidrar til at drivstoffprisene går noe ned i årene framover i våre beregninger. Samlet sett legger vi til grunn at årsveksten i energiprisene øker litt mindre enn den underliggende prisveksten i årene 2025–2027. For disse årene har vi inflasjonsjustert særavgiftsatsene og legger til grunn at disse virker nøytralt på KPI-veksten. I hovedtrekk er de beregnede prisanslagene for prisveksten de kommende årene i samsvar med anslagene fra vår forrige konjunkturrapport i desember. Prisene på energivarer har gått litt mer ned enn antatt og kronekursen som er lagt til grunn i prognosen er litt sterkere enn sist. En forventet nedgang i den internasjonale prisveksten bidrar også til lavere konsumprisvekst de kommende årene. Som vanlig holdes valutakursen

Tabell 2.4. Konsumprisindeksen – varer og tjenester etter konsumgruppe

	Vekt ¹	Endring i prosent fra året før					
		2020	2021	2022	2023	jan.24	feb.24
Totalt	1 000	1,3	3,5	5,8	5,5	4,7	4,5
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	121,4	3,2	-2,0	6,5	9,8	8,7	6,3
Alkoholholdige drikkevarer og tobakk	39,0	2,7	-1,8	3,7	5,0	4,7	5,6
Klær og skotøy	48,0	-1,7	-1,3	0,6	3,8	4,1	6,9
Bolig, lys og brensel	239,4	-3,5	10,0	6,7	1,9	3,1	3,3
Herav: Elektrisitet inkludert nettleie	34,9	-29,4	70,8	19,0	-7,1	-3,6	-3,0
Møbler og husholdningsartikler	66,0	6,8	3,7	6,5	8,5	7,0	5,1
Helsepleie	34,1	2,9	3,0	2,5	3,7	3,8	4,1
Transport	147,5	1,6	2,1	8,9	7,1	1,6	2,5
Herav: Kjøp av kjøretøy	62,2	1,8	2,0	4,3	7,4	-2,0	0,3
Post- og teletjenester	20,1	4,8	1,5	1,0	5,6	2,8	1,4
Kultur og fritid	124,2	3,4	3,1	4,1	8,4	7,2	8,5
Utdanning	4,6	3,1	1,9	2,1	3,1	5,4	5,4
Hotell- og restauranttjenester	73,2	2,1	3,3	7,4	6,7	6,3	3,7
Andre varer og tjenester	82,5	3,6	2,6	2,5	2,0	3,8	3,1

¹ Vektene gjelder fra januar 2024 til desember 2024.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.5. Konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), etter leveringssektor

	Vekt ¹	Endring i prosent fra året før					
		2020	2021	2022	2023	jan.24	feb.24
Totalt	1 000	3,0	1,7	3,9	6,2	5,3	4,9
Norske varer	134,7	3,0	1,4	6,0	8,4	7,4	5,4
Importerte varer	345,5	2,9	1,5	4,1	6,6	4,3	5,0
Husleie	214,8	1,5	1,3	2,0	3,9	4,5	4,3
Tjenester uten husleie	305,0	4,1	2,3	4,1	6,3	6,2	5,0
- med lønn som dominerende priskomponent	94,3	3,0	3,6	3,0	3,1	3,5	3,7
- også med andre viktige priskomponenter	210,7	4,6	1,7	4,7	7,8	7,4	5,5

¹ Vektene gjelder fra januar 2024 til desember 2024.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

fast på dagens nivå i beregningene og på mellomlang sikt mot 2027 legger vi fremdeles til grunn at importprisveksten gradvis faller til mer normale nivåer på rundt 2 prosent. Lav importert prisvekst og en stabil utvikling i energiprisene er, sammen med lavere lønnsvekst, vesentlige bidragsyttere til at prisveksten gradvis kommer ned til inflasjonsmålet i 2027.

Et høyt prisoverheng har bidratt til at den underliggende prisveksten målt med 12-månedersveksten i KPI-JAE har holdt seg på et høyt nivå inn i 2024. På grunn av tidsetterlep i fastsettingen av konsumpriser legger vi til grunn at inflasjonsimpulser fra tidligere kostnadsøkninger vil virke inn i 2024 før de gradvis avtar. Veksten i KPI-JAE anslås til 4,3 prosent fra 2023 til 2024, noe som er betydelig ned fra fjorårets prisvekst på 6,2 prosent. Deretter avtar veksttakten gradvis til 2 prosent i 2027. Energiprisene faller samlet sett i år og bidrar til at KPI-veksten blir 4 prosent. Husholdningenes ener-

gipriser forventes å øke mindre enn den underliggende prisstigningen framover, noe som fører til at KPI-veksten blir litt lavere enn veksten i KPI-JAE i årene 2025–2027.

2.12. Usikkerheten i anslagene

Statistisk sentralbyrå presenterte sine første kvantifiserte konjunkturprognoser for norsk økonomi i 1988, og har siden 1990 med få unntak publisert prognoser hvert kvartal for minst to år fram i tid i ulike nummer av Økonomiske analyser. Vi gir her en evaluering av prognosevirksomheten. Evalueringen tar for seg tre viktige makroøkonomiske størrelser: Veksten i bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge, veksten i konsumprisindeksen (KPI) og nivået på arbeidsledigheten i prosent av arbeidsstyrken (AKU). Vi undersøker både om anslagene har avveket systematisk fra «fasit» og hvor stor spredningen i avvikene har vært. Analysen benyttes også til å si noe om usikkerheten i våre anslag for 2024 og 2025.

Det er ofte avvik mellom de foreløpige BNP-tallene som publiseres i februar året etter regnskapsåret (Utsynsregnskapet), og de endelige tallene som normalt først er klare nærmere to år senere.⁶

De «endelige» tallene kan dessuten bli revidert i forbindelse med periodiske revisjoner hvor ny statistikk innarbeides eller ved omlegginger av beregningsprinsipper. Vi benytter likevel foreløpige BNP-tall fra Utsynsregnskapet som «fasit» av tre grunner. For det første foreligger ikke endelige regnskapstall for årene etter 2021. Anslagene for disse årene må derfor uansett sammenliknes med foreløpige regnskapstall. For det andre er prognosene laget med utgangspunkt i foreløpige – ikke endelige – regnskapstall for den nære forhistorien. For det tredje ble det ved hovedrevisjonene i 1995, 2002, 2006 og 2014 foretatt endringer i definisjoner, som innebar at prognoser og endelige tall ikke knytter seg til samme målesystem.⁷ Våre prognoser for BNP Fastlands-Norge i 2013, avgitt før hovedrevisjonen i 2014, hadde for eksempel blitt annerledes dersom vi på prognosetidspunktene hadde brukt den nye definisjonen. For KPI og for AKU-ledigheten foreligger endelige tall kort tid etter utgangen av året.

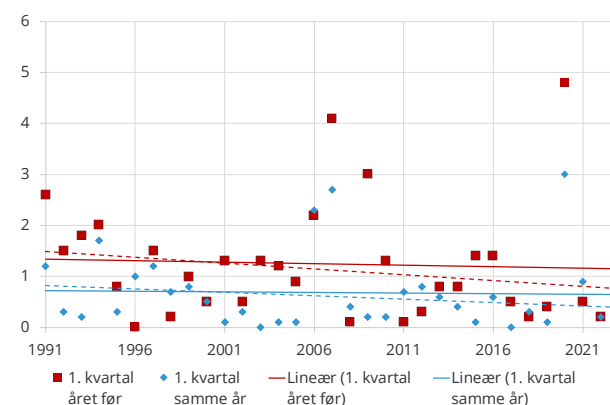
Hvor gode har anslagene vært?

Figurene 2.20, 2.21 og 2.22 viser utviklingen over tid i det absolutte avviket mellom anslag og foreløpig regnskap for veksten i BNP Fastlands-Norge, veksten i KPI og AKU-ledigheten. I tillegg har vi tatt med noen lineære trendlinjer som viser hvordan avviket har utviklet seg over tid. Siden avvikene for 2020 var meget store for veksten i BNP Fastlands-Norge og nivået på AKU-ledigheten, har vi laget to trendlinjer for hver prognosehorisont; én basert på alle prognoseårene fra og med 1991 til og med 2023 (heltrukken linje), og én der vi utelukker anslagene for 2020 (stiplet linje). Avvikene for KPI-veksten i 2022 basert på prognosene vi laget i begynnelsen av 2021 og 2022 var også store. Vi har derfor også her laget to trendlinjer for hver prognosehorisont; én basert på alle prognoseårene fra og med 1991 til og med 2022 (heltrukken linje),

⁶ Se Helliessen, M. K., H. Hungnes, og T. Skjerpen (2022): Revisions in the Norwegian National Accounts: accuracy, unbiasedness and efficiency in preliminary figures, *Empirical Economics*, 62(3), 1079–1121.

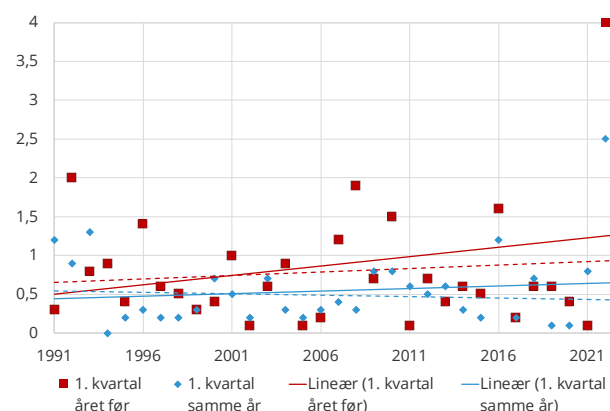
⁷ Hovedrevisjonen i 2011 innebar ikke store endringer av makrotall.

Figur 2.20. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Absolutt avvik fra foreløpig regnskap

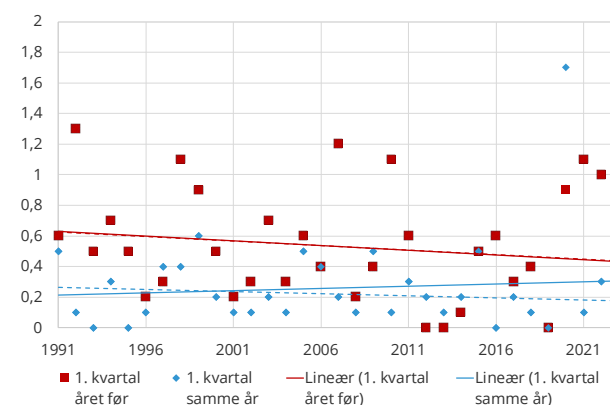
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.21. Anslag på prosentvis endring i KPI. Absolutt avvik fra publiserte tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.22. Anslag på arbeidsledighet (AKU). Absolutt avvik fra publiserte tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

og én der vi utelukker anslagene for 2022 (stiplet linje).⁸

Når vi ser bort fra prognosene for 2020 viser den stiplete blå linjen i figur 2.20 at avvikene for veksten i BNP Fastlands-Norge har blitt mindre over tid. Det gjelder både prognosene som er avgitt året før (den stiplete røde linjen) og de som er avgitt samme år (den stiplete blå linjen). De heltrukne linjene viser utviklingen i prognosene når også BNP-prognosene for 2020 tas med. Disse faller også over tid, men ikke like mye som når vi ikke tar med BNP-prognosene for 2020.

Den blå, stiplete linjen i figur 2.21 viser at prognosene for veksten i KPI avgitt tidlig samme år har blitt mer presise over tid, når vi ser bort fra prognosene for 2022. Avvikene for 2022 var imidlertid så store at beregningene nå viser økende avvik over tid. Prognosen på KPI-veksten i 2022 avgitt i begynnelsen av 2021 var 4,0 prosentpoeng for lav, mens prognosen for KPI-veksten i 2022 gitt tidlig samme år var 2,5 prosentpoeng for lav.

Når vi ser bort fra prognosene for 2020, viser de stiplete linjene i figur 2.22 at prognosene på arbeidsledigheten har blitt mer presise over tid. Prognosene for AKU-ledigheten laget året før prognoseåret har blitt mer presise over tid også når vi tar med prognosene for 2020. Det skjer til tross for at prognosen for arbeidsledigheten i 2020 avgitt i mars 2019 hadde et avvik fra regnskapstallene på 0,9 prosentpoeng. Prognosen for arbeidsledighet i 2020 avgitt i april samme året (som var den første publiserte prognosen i 2020), var alt for pessimistisk og overvurderte arbeidsledigheten med 1,7 prosentpoeng. Dette avviket var så stort at når vi inkluderer prognosen for 2020 gjelder det ikke lenger at AKU-prognosene avgitt tidlig samme år har blitt mer presise over tid.

I de neste figurene ser vi på ulike aspekter ved usikkerheten i prognoser avgitt på ulike tidspunkter. Disse er basert på historiske avvik mellom våre prognoser og regnskapstallene, der vi tar med avvikene for 2020 (for BNP Fastlands-Norge og AKU-ledigheten) og 2022 (for KPI).

Figurene 2.23, 2.24 og 2.25 viser gjennomsnittlig avvik mellom anslag gitt på ulike tidspunkter og regnskapstall for henholdsvis veksten i BNP Fastlands-Norge, veksten i KPI og nivået på arbeidsledigheten målt i prosent av arbeidsstyrken. Figurene gir også en indikasjon på spredningen i avvikene ved at de inkluderer tre intervaller rundt gjennomsnittet. Disse intervallene er beregnet på bakgrunn av den historiske spredningen. De sier ikke noe om hvor mange av avvikene som faktisk ligger innenfor intervallene. Under gitte forutsetninger er sannsynligheten for at avviket mellom framtidige anslag og regnskapstall ligger innenfor disse intervallene henholdsvis 50, 80 og 90 prosent.⁹ Vi har kun benyttet prognosene for årene fra og med 1995 i beregningene av intervallene. Avvikene for 2020 (for BNP Fastlands-Norge og AKU-ledigheten) og 2022 og 2023 (for KPI) er dermed med i grunnlaget for beregningen av usikkerhetsintervallene, noe som har bidratt til at disse har blitt større enn tidligere beregnet.

Har det vært systematiske avvik?

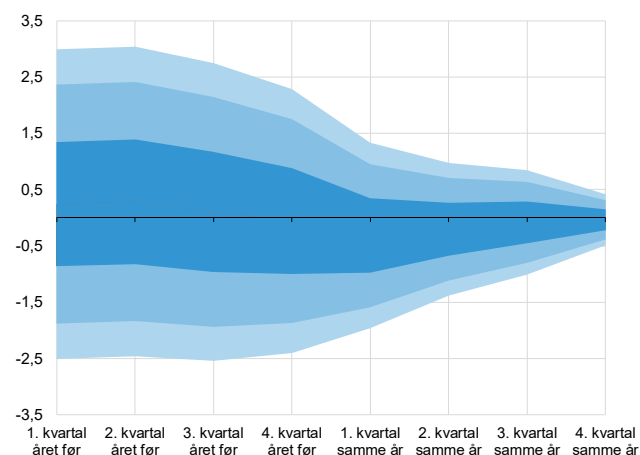
Avvikene mellom våre prognoser, gitt på forskjellige tidspunkter, og regnskapstallene for BNP-veksten har samlet vært nær null, se figur 2.23. I gjennomsnitt har prognosene avgitt året før (med unntak av prognosene avgitt i november/desember året før) vært for høye. Det gjelder spesielt prognosene avgitt i februar/mars og mai/juni året før, der prognosene i gjennomsnitt har ligget 0,2–0,3 prosentpoeng over «fasit». BNP-prognosene som er avgitt samme år har derimot vært for lave. Det gjelder spesielt de første prognosene som er avgitt i prognoseåret, hvor prognosene i gjennomsnitt har vært 0,3 prosentpoeng for lave. Avviket for 2020 har bidratt mye til dette bildet. Prognosene for BNP-veksten avgitt i februar/mars og mai/juni året før er tilnærmet forventningsrette hvis vi ikke inkluderer prognosene for 2020.

Prognosene på KPI-veksten har i gjennomsnitt vært litt lavere enn den faktiske KPI-veksten, se figur 2.24. Gjennomsnittlig avvik mellom prognosene og regnskapstallene for veksten i KPI reduseres fra -0,5 prosentpoeng i februar/mars året før prognoseåret til -0,2 prosentpoeng fra februar/mars i prognose-

⁸ Også anslagene for KPI-veksten i 2023 laget tidlig i 2022 avvok betydelig fra observert KPI-vekst i 2023. Vi har ikke laget egne beregninger der vi korrigerer for dette avviket.

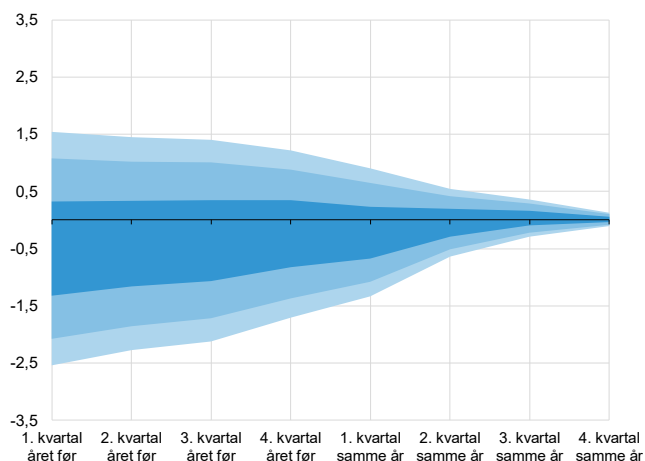
⁹ Det fortsettes at alle avvik tilhører en gitt statistisk fordeling (Students t-fordeling med lik forventning og spredning) og er uavhengige.

Figur 2.23. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Absolutt avvik fra foreløpig regnskapstall og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percenters konfidensintervaller

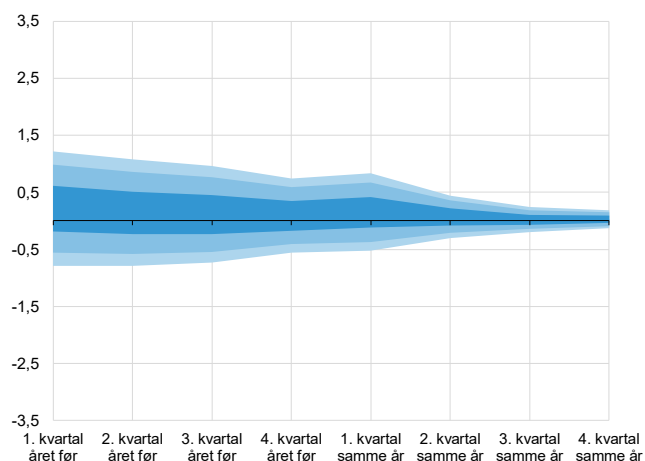
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.24. Anslag på prosentvis endring i KPI. Absolutt avvik og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percenters konfidensintervaller

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.25. Anslag på arbeidsledighet (AKU). Absolutt avvik og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percenters konfidensintervaller

Kilde: Statistisk sentralbyrå

året. KPI-prognosene avgitt i de 3 siste kvartalene i samme år som de gjelder for har alle vært forventningsrette.

Prognosene på arbeidsledigheten har hatt en tendens til systematisk å ha blitt noe for høye, se figur 2.25. Prognosene gitt i februar/mars året før prognoseåret er i gjennomsnitt 0,2 prosentpoeng for høyt, deretter er gjennomsnittlig avvik omtrent 0,1 prosentpoeng fram til og med prognosene gitt i mai/juni samme år. Etter dette er avvikene i gjennomsnitt tilnærmet null.

Sett i lys av den store spredningen i disse anslagene, tyder resultatene på at det ikke er store systematiske avvik mellom våre prognoser og regnskapstallene for de tre hovedstørrelsene.

Spredningen i anslagene

Det har vært relativt stor spredning i avviket mellom anslaget på BNP-veksten gitt i de tre første analysene året før prognoseåret og det foreløpige regnskapstallet. Av de 29 anslagene fra og med 1995-prognosen vi har laget i februar/mars året før, ligger 12 mer enn ett prosentpoeng unna det foreløpige regnskapstallet. Én gang traff prognosen helt nøyaktig – prognosen for 1996. Prognosene i 1998, 2008, 2011, 2012, 2018 og 2022 var også svært gode med kun et avvik på mellom 0,1 og 0,3 prosentpoeng. Variasjonen i avvikene er i gjennomsnitt betydelig mindre i de prognosene som er gitt i desember året før, men fortsatt avviker 8 av 29 anslag med mer enn 1 prosentpoeng. Til tross for stadig mer informasjon om den økonomiske utviklingen i det året det gis prognoser for, er spredningen i avvikene relativt store helt fram til og med prognosene i september det samme året. En viktig årsak til dette er at de kvartalsvise BNP-tallene ofte har blitt revidert til dels betydelig gjennom prognoseåret. Den siste prognosen vi gir før «fasiten» foreligger viser på ny en klar nedgang i spredningen i avvikene. BNP-prognosene avgitt i november/desember samme år har avveket med maksimalt 0,6 prosentpoeng (for 1995), men avviket har vært 0,5 prosentpoeng for 3 år (1997, 2015 og 2020).

Vi finner et liknende mønster i anslagene for årsveksten i KPI. Det er betydelig variasjon mellom de første tre anslagene og resultatet, mens spredningen reduseres deretter gradvis. Siden KPI ikke revideres, avspeiler dette at usikkerheten reduseres

gjennom året etter hvert som den faktiske utviklingen i KPI gradvis blir kjent.

Spredningen i avviket mellom anslaget på arbeidsledigheten og resultatet viser også en nedgang etter hvert som prognosehorisonten blir kortere. Det gjennomsnittlige absoluttavgviket er på 0,5 prosentpoeng i februar/mars året før og 0,3 prosentpoeng i november/desember året før. Deretter fortsetter spredningen å synke gradvis, målt ved gjennomsnittlig absoluttavgvik. Avviket for arbeidsledigheten reduseres betraktelig i de to siste prognosene før resultatet foreligger med maksimalt 0,3 prosentpoengs avvik (i 1997). Som for KPI, skyldes dette at tallet blir gradvis kjent gjennom året og ikke blir revidert.

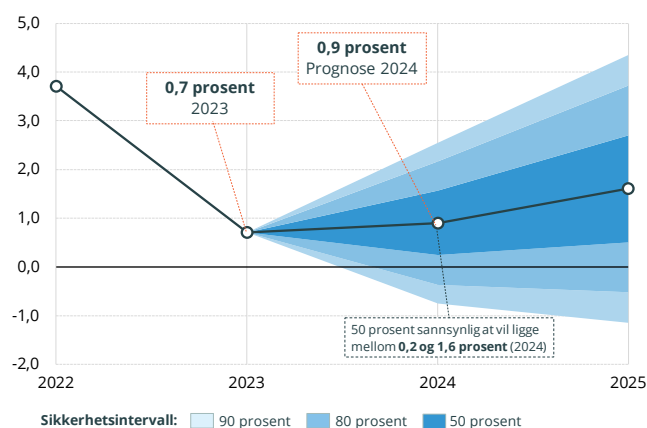
Prognosene for 2024 og 2025 er usikre

I figurene 2.26, 2.27 og 2.28 illustreres usikkerheten i våre anslag for 2024 og 2025. Vi anslår nå veksten i BNP Fastlands-Norge til 0,9 prosent i 2024 og 1,6 prosent i 2025. Basert på historiske avvik for årene 1995–2022, er det 50 prosent sannsynlig at BNP-veksten for Fastlands-Norge vil ligge mellom 0,2 og 1,6 prosent i 2024 og mellom 0,5 og 2,7 prosent i 2025. Et intervall på til sammen 3,3 prosentpoeng i 2024, og 5,5 prosentpoeng i 2025, dekker med 90 prosent sannsynlighet den realiserte veksten.

Veksten i KPI var på 5,5 prosent i 2023. For 2024 og 2025 anslår vi veksten til henholdsvis 4,0 og 2,6 prosent. Det er 80 prosents sannsynlighet for at anslagene for 2024 og 2025 ikke bommer med mer enn henholdsvis 0,9 og 1,6 prosentpoeng.

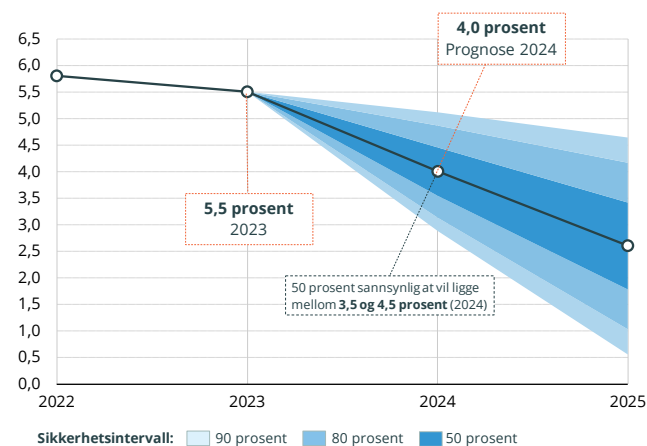
Arbeidsledigheten var i gjennomsnitt 3,6 prosent i 2023 og er i våre prognoser anslått å være 4,1 prosent i 2024 og 4,2 prosent i 2025. Basert på historiske avvik vil regnskapstallet med 80 prosent sannsynlighet ikke ligge mer enn 0,5 prosentpoeng fra vårt anslag for 2024. I 2025 er det derimot 80 prosent sannsynlighet for at ledigheten blir innenfor et intervall på 0,8 prosentpoeng over og under anslaget.

Figur 2.26. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge

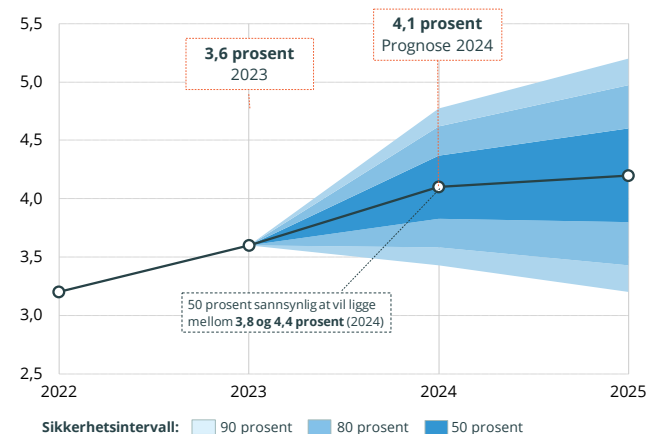
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.27. Anslag på prosentvis endring i KPI

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.28. Anslag på arbeidsledighet (AKU)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.13. Hvor godt traff Statistisk sentralbyrås prognoser for 2023?

Tabell 2.6 viser prognoser for 2023 som ble presentert i Konjunkturtendensene i mars 2021, Økonomiske analyser i mars 2022, samt alle Økonomiske analyser publisert i 2023. Disse anslagene er sammenstilt med foreløpige nasjonalregnskapstall for 2023. Svekkelsen av krona, høye energipriser, lav produktivitsvekst og den høye inflasjonen har bidratt til at den økonomiske utviklingen ble en del svakere enn prognosene tilsa tidlig i 2021 og 2022.

I 2023-prognosene lagt fram i Konjunkturtendensene 1/2021 la vi til grunn at aktiviteten i norsk økonomi ville normalisere seg etter pandemien. Prognosene viste vekst for samtlige realøkonomiske størrelser og en økning i konsumprisindeksen på 1,9 prosent.

Prognosebildet så nokså likt ut i [ØA 1/2022](#). Selv om Russland nylig hadde invadert Ukraina var det stor usikkerhet rundt omfanget og varigheten av krigen.¹⁰ Internasjonale kraftpriser og enkelte råvarepriser var allerede stigende, men de økte langt mer enn forventet etter krigens utbrudd. I prognosearbeidet anslås styringsrenta ut fra Norges Banks uttalelser om rentebanen, og utviklingen i utlandet anslås med grunnlag i konsensusprognoser, men ved store endringer i prisveksten over kort tid er det vanskelig å vurdere hvordan den internasjonale økonomien vil utvikle seg. Norges Bank og sentralbankene i utlandet hevet styringsrentene for å få bukt med den økende inflasjonen, noe som, kombinert med økte priser og svak reallønnsutvikling, reduserte husholdningenes kjøpekraft og konsum. Sammen med økte renter og høye byggekostnader ble lønnsomheten i nyboligmarkedet redusert, og dette bidro til et stort fall i boliginvesteringene. Vi må tilbake til krisen i boligmarkedet på begynnelsen av 1990-tallet for å finne en tilsvarende nedgang.

I samme periode har svekkelsen av krona ført til en høyere innenlands pris- og årsvekst enn forventet. Ifølge Norges Banks importveide kursindeks svekket krona seg med om lag 15 prosent i perioden fra mars 2022 til mai 2023, og var deretter om lag uendret ut året. Ettersom vi, når prognosen

settes, legger til grunn en framtidig valutakurs som er lik siste observerte verdi, vil endringer i kronekursen gi opphav til avvik mellom vår prognose og de «endelige» regnskapstallene. Kronesvekkelse gir høyere inflasjon ved at importerte varer blir dyrere. Kronesvekkelsen forbedrer også lønnsomheten i eksportrettet næringsliv, noe som i henhold til frontfagsmodellen gir økt lønnsvekst.¹¹ Kronesvekkelsen de siste årene er en del av forklaringen på hvorfor KPI- og årslønnsanslagene i [ØA 1/2022](#) var så mye lavere enn de faktisk ble.

Gjennom 2023 har den økonomiske veksten hos handelspartnerne og produktivitsveksten her hjemme vært atskillig lavere enn det som har vært lagt til grunn i prognosene publisert i 2023. Den økonomiske aktiviteten på fastlandet har dermed blitt lavere enn anslått. På sokkelen har derimot aktiviteten vært høyere enn lagt til grunn, blant annet som følge av at en del investeringer, tidligere planlagt utført i 2024 og 2025, ble framskyndet. Avviket i boliginvesteringene i første halvår kom hovedsakelig fordi boliginvesteringstallene for 2022 ble revidert betydelig opp i siste kvartal av 2023, som ga et langt større og brattere fall.

¹⁰ I rapporten ble det skissert en alternativ prognose for å synliggjøre prognoseusikkerheten som følge av krigen, se [ØA 1/2022](#), boks 2.1.

¹¹ Se boks 2.2 i [ØA 4/2023](#) for en analyse av kronesvekkelsen.

Tabell 2.6. Prognoser for 2023 gitt på ulike tidspunkt og foreløpige nasjonalregnskapstall for 2023.
Prosentvis vekst der annet ikke framgår

	2021/1	2022/1	2023/1	2023/2	2023/3	2023/4	NR 2023
Realøkonomi							
Konsum i husholdninger mm.	3,1	3,3	1,2	0,6	-0,7	-1,1	-0,7
Konsum i offentlig forvaltning	1,2	1,2	1,2	1,4	2,7	2,6	3,6
Bruttoinvestering i fast realkapital	3,1	4,3	1,8	0,6	-0,2	-1,0	0,3
Utvinning og rørtransport	10,0	9,0	5,0	6,0	8,0	9,0	10,5
Fastlands-Norge	1,6	3,4	0,2	-0,9	-2,1	-2,1	-0,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,3	2,7	0,9	0,4	-0,1	-0,3	0,5
Eksport	4,1	3,5	4,8	5,0	5,2	1,5	1,4
Import	4,1	4,3	3,5	2,9	3,0	1,9	0,7
Bruttonasjonalprodukt	2,6	2,7	1,6	1,5	1,2	0,2	0,5
Fastlands-Norge	2,4	2,5	1,3	1,3	1,0	0,7	0,7
BNP i løpende priser (mrd. kroner)	..	..	..	4 964	5 030	5 076	5 129
Arbeidsmarked							
Sysselsatte personer	1,0	0,8	0,6	1,2	1,4	1,3	1,3
Arbeidsstyrke	0,7	1,2	0,8	0,6	0,9	1,3	1,3
Yrkesandel (nivå)	70,9	73,0	72,7	72,3	72,5	72,8	72,8
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,0	3,6	3,6	3,7	3,5	3,6	3,6
Priser og lønninger							
Årslønn	3,3	3,8	5,0	5,3	5,5	5,6	5,2
Konsumprisindeksen (KPI)	1,9	1,8	5,0	5,6	5,8	5,6	5,5
KPI-JAE	2,0	2,0	5,4	6,0	6,3	6,3	6,2
Boligpris	2,8	3,6	-2,8	-1,4	-0,3	-0,6	-0,5
Inntekter, renter og valuta							
Husholdningenes disponible realinntekt	2,4	3,1	-2,8	-1,5	-0,3	-1,6	-1,7
Husholdningenes sparerate (nivå)	8,4	8,6	0,8	3,0	5,7	4,1	4,5
Pengemarkedsrente (nivå)	1,6	1,7	3,5	3,8	4,2	4,2	4,2
Importveid kronekurs (land)	0,0	-0,2	7,5	11,4	8,1	8,7	8,5
NOK per euro (nivå)	10,20	9,90	11,14	11,62	11,41	11,44	11,42
Utenriksøkonomi							
Driftsbalansen, mrd. kroner	450	811	829	730	889	888	909
Driftsbalansen i prosent av BNP	10,5	16,7	16,6	14,7	17,7	17,5	17,7
Utlandet							
Eksportmarkedsindikator	4,8	4,8	1,8	1,5	0,7	1,3	0,8
Konsumpris euro-området	1,9	1,2	5,5	5,0	5,6	5,5	5,4
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	-0,3	0,5	3,6	3,3	3,6	3,4	3,4
Råoljepris i dollar (nivå)	59,0	86,0	82,0	78,0	83,0	82,0	82,0
Konsumpris euro-området	1,5	5,2	7,0	8,0	8,4	8,4	8,4
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	-0,5	-0,2	0,5	1,2	0,5	0,3	0,3
Råoljepris i dollar (nivå)	62,0	98,0	111,0	100,0	99,0	98,8	98,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Temabokser i Konjunkturtendensene. 2019-2023

KT 2023/4

- Hva skjer med norsk økonomi hvis Oljefondet faller 30 prosent?, 16
- Virkninger av kronesvekkelse på pris- og lønnsvekst, 22
- Sesongkorrigerte tall for bruktboligpriser er nå mer usikre, 27

KT 2023/3

- Burde renta økes i møte med høyere internasjonal prisvekst og svakere krone? 16
- Hva skyldes den overraskende høye inflasjonen?, 32

KT 2023/2

- Pengepolitikken og lønnsdannelsen i møte med svekket kronekurs, 14
- Anslag på BNP i løpende priser er usikre, 26

KT 2023/1

- Hvordan bør sentralbanken håndtere importert prisvekst?, 14
- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 20
- Importandeler 33
- Publisering av årslønnsstatistikk 33
- Direkte og indirekte effekter av høyere elektrisitetspriser 37
- Dekomponering av prognoseavviket for KPI i 2022, 44

KT 2022/4

- Konjunkturnøytral situasjon i norsk økonomi?, 16

KT 2022/3

- Hvor mye vil økt oljepengebruk neste år kunne slå ut i økt rente?, 18
- Hvor ender inntektene fra de høye strømprisene?, 21
- Utviklingen i internasjonale råvarepriser 34

KT 2022/2

- Hva vil renteøkningene bety for norsk økonomi?, 16

KT 2022/1

- I Krigen i Ukraina og norsk økonomi, 16
- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 20
- Importandeler, 28
- Spesielt berørte grupper gjennom pandemien, 32

KT 2021/4

- Kan det gå verre i norsk økonomi?, 18
- Omlegging i AKU gir brudd i enkelte størrelser, 30

KT 2021/3

- Brudd i AKU-tidsseriene, 29

KT 2021/2

- Koronatiltak og BNP Fastlands-Norge, 18
- Økte råvarepriser og inflasjonsimpulser, 30

KT 2021/1

- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 22
- Oljepakke, 27
- Importandeler, 30
- Avviket mellom anslaget og nasjonalregnskapets publiserte tall for årslønnsvekst i 2020, 34

KT 2020/4

- Om beregningen av årslønnsanslaget for 2020, 24
- Industrien og detaljomsetningen i Norge, Sverige og Danmark, 28
- Forretningsmessig tjenesteyting i nasjonalregnskapet under koronakrisen, 31
- Behandling av lønnskompensasjonsordningen ved permittering, 35

KT 2020/3

- Arbeidsledige og permitterte i Arbeidskraftundersøkelsen, 21
- Sammensettningseffekter og årslønnsvekst, 24
- Helse- og omsorgsnæringene i nasjonalregnskapet under koronakrisen, 2

KT 2020/2

- Konjunktuelle eller strukturelle sjokk? 12
- Norsk økonomi er sårbar overfor ytterligere forstyrrelser, 14
- Effekter på sysselsettingsandelen av endret befolkningssammensetning fram mot 2030, 23

KT 2020/1

- Nærmere om finanspolitikken, 8

KT 2019/4

- Ulike mål på veksten i BNP Fastlands-Norge – effekten av virkedagsjustering, 15
- Konsekvenser for norsk økonomi av lavere vekst internasjonalt, 21
- Nedgangskonjunktoren fra 2014 og sysselsettingsandelen i Norge, 24

KT 2019/3

- Hvordan påvirkes prognosene av en sterkere kronekurs?, 15
- Nærmere om anslag på petroleumsinvesteringene, 18

KT 2019/2

- Virkninger på norsk økonomi av en opptrapping i handelsspenningene internasjonalt, 21

KT 2019/1

- Forutsetningene for kronekursen, 19
- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 20
- Høyere rentebelastning framover, 22
- Importandeler, 26
- Effekter av høyere oljepris, 28
- Utsikter for strømprisene, 32

3. Foreløpig nasjonalregnskap for 2023

Foreløpig nasjonalregnskap viser at bruttonasjonalprodukt (BNP) for Fastlands-Norge vokste 0,7 prosent fra 2022 til 2023, målt i faste priser. Den økonomiske utviklingen gjennom året var tilnærmet flat, og preget av høy innenlandsk prisstigning, økte renter og redusert etterspørsel fra husholdningene. Fall i prisene på petroleumsprodukter førte til at samlet BNP gikk ned 10,2 prosent, målt i løpende priser.

3.1. Overblikk

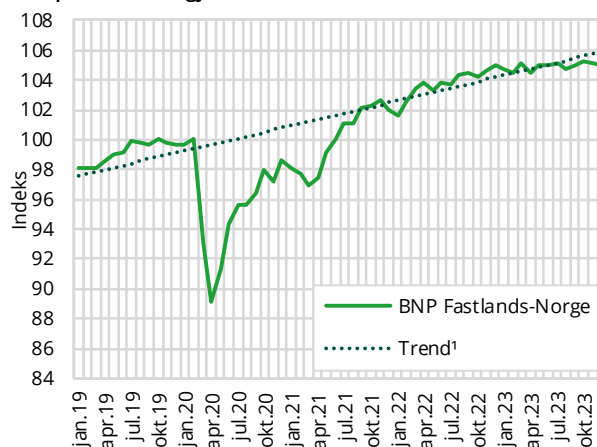
I 2023 var norsk økonomi inne i en konjunkturavmatning. Uvanlig høy prisvekst og rask økning av renta har bidratt til nedgang i husholdningenes etterspørsel og en nedbremsing av den økonomiske veksten. Gjennom året har fastlandsøkonomien utviklet seg forholdsvis flatt, men bildet er sammensatt. Husholdningenes kjøp av flere varer har blitt redusert, og mest av alt deres boliginvesteringer. Uvanlig lite ny boligbygging fant sted i 2023. Aktiviteten har falt i bygge- og anleggsvirksomheten, i varehandelen og i industrinæringene som produserer husholdningsvarer og byggematerialer. Samtidig viser foreløpige tall at næringsinvesteringene, inklusive petroleumsinvesteringene, ligger på et høyt nivå. Det har bidratt til å holde aktiviteten i økonomien oppe. Høye salgspriser har ført til at bruttoproduktet i løpende priser har holdt seg høyt i mange næringer, spesielt i industrien. Sysselsettingen er høy og det er mange ledige stillinger, men sysselsettingsveksten har nesten stoppet opp og ledigheten har økt litt gjennom året.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en vekst i BNP Fastlands-Norge på 0,7 prosent fra 2022 til 2023, målt i faste priser, se tabell 3.1. Siden norsk økonomi vokste moderat gjennom 2022 var det et positivt overheng¹ inn i 2023. Det bidro 0,8 prosentpoeng til årsveksten i BNP Fastlands-Norge. Samtidig trekkes årsveksten ned med anslagsvis 0,4 prosentpoeng av at det var to færre virkedager i 2023 enn i 2022, se boks 3.1. Justert for sesong- og kalendervariasjon var BNP Fastlands-Norge i 4. kvartal 2023 0,5 prosent høyere enn samme kvartal i 2022.

¹ Begrepet «overheng» beskriver her aktivitetsnivået på slutten i forhold til gjennomsnittsaktiviteten i foregående år. Dersom aktiviteten var høyere (lavere) på slutten av et år enn i snitt, får vi et positivt (negativt) overheng inn i neste år. Dersom utviklingen gjennom et år var flat, ville veksten i året utelukkende kommet av overhengen fra året før. Vanligvis vil veksten i et år komme av både vekst gjennom året og overheng fra foregående år.

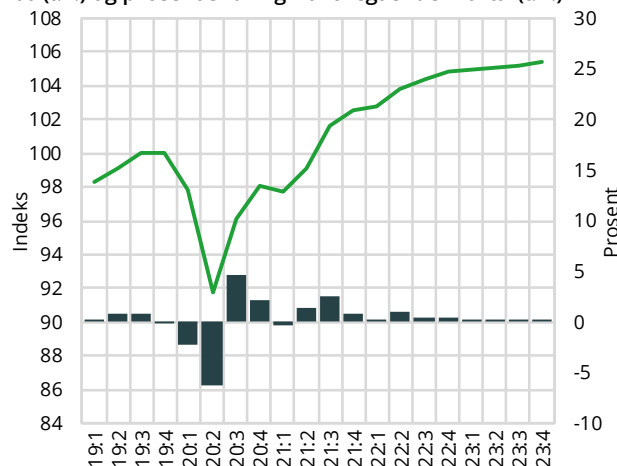
Uvanlige år i norsk økonomisk historie ligger bak oss. Koronapandemien forårsaket et kraftig fall i økonomisk aktivitet i 2020. I 2021 og 2022 tok produksjonen og etterspørselen seg opp, og sysselsettingen økte til høye nivåer. Samtidig førte forstyrrelser i forsyningskjeder, flaskehalser og krig i Europa til en kraftig prisstigning på energi- og råvarer i internasjonale markeder. I første omgang førte det til økte produksjonskostnader

Figur 3.1. Bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge. Faste 2021-priser. Sesongjustert. Måned. Indeks, februar 2020 = 100

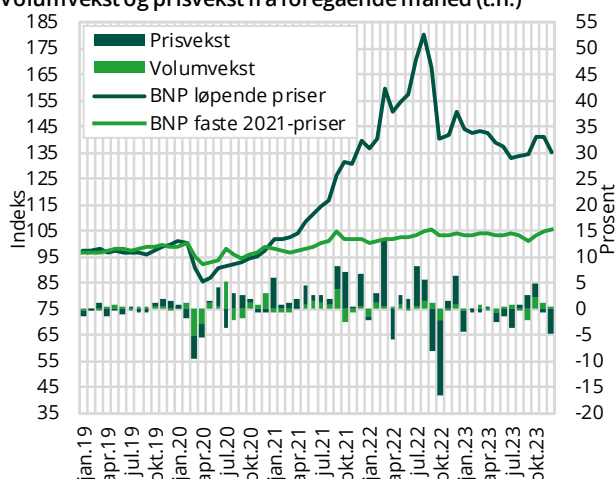
¹ Trenden er beregnet med et HP-filter (lambda = 40 000 på kvartal), men slik at trenden ikke påvirkes direkte av aktivitetsutviklingen i 2020 og 2021
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.2. Bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge. Faste 2021-priser. Sesongjustert. Kvartal. Indeks, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosent endring fra foregående kvartal (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.3. Bruttonasjonalprodukt totalt. Faste og løpende priser. Sesongjustert. Måned. Februar 2020 = 100 (t.v.)
Volumvekst og prisvekst fra foregående måned (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

for næringslivet, og dyrere strøm for husholdningene. Prisimpulsene forplantet seg etter hvert i den innenlandske økonomien.

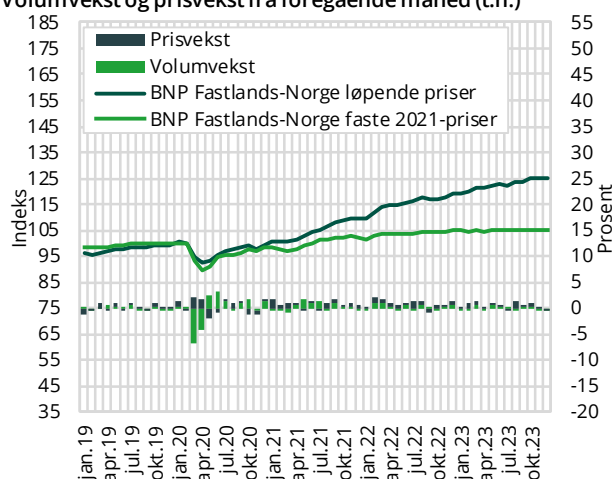
Gjennom 2023 har prisene i økonomien fortsatt å stige mye, men drivkreftene bak prisøkningen har endret seg. I 2021 og 2022 var energivarer spesielt viktige, men prisene på petroleumsprodukter og strøm har falt kraftig fra rekordnivåene i 2022. Likevel økte bruttoproduktdeflatoren² for Fastlands-Norge 5,1 prosent i 2023. Siden 2021 har den vokst 11,4 prosent, se figur 3.5. Bidraget til prisstigningen fra konkurranseutsatte næringer³ er spesielt stort, men prisstigningen i skjermet sektor har tiltatt i 2023. En svekkelse av krona i 2023 har bidratt til en økning i prisen på samlet import på 6,7 prosent. Siden 2021 har importprisene økt 20,6 prosent.

Oppgang i bruttoproduktdeflator og dyrere import har ført til høyere inflasjon enn Norge har opplevd siden 1980-årene. Konsumprisene, målt ved nasjonalregnskapets deflator for husholdningenes konsum, vokste 6,8 prosent fra 2022 til 2023. Siden 2021, har konsumprisene vokst hele 12,5 prosent. Den påløpte årslønningen økte på sin side med 5,3 prosent i 2023. Målt mot prisstigningen på konsumdeflatoren falt reallønningen 1,4 prosent.

² Bruttoproduktdeflatoren er det bredeste målet på prisstigningen i norsk økonomi, og måler prisveksten på bruttoproduktet (produksjonen fratrasket produktinnsats). Noe av produksjonen i Norge går til eksport, og bruttoproduktdeflatoren omfatter således også prisvekst som faller på utenlandske kjøpere av norsk produksjon.

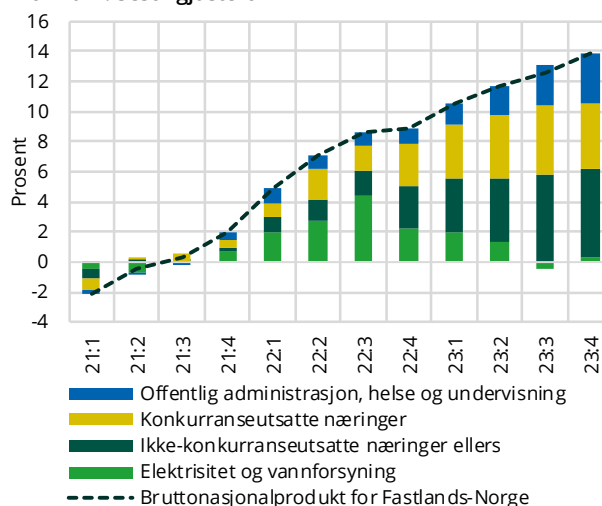
³ Se [Sagelvmo, Slettebø og Strøm \(2023\) «Konkurranseutsatte næringer i Norge»](#) for en detaljert gjennomgang av norsk konkurranseutsatt sektor.

Figur 3.4. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge. Faste og løpende priser. Sesongjustert. Måned. Februar 2020 = 100 (t.v.)
Volumvekst og prisvekst fra foregående måned (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.5. Prisvekst (prosent) og bidrag til prisvekst (prosentpoeng) for BNP Fastlands-Norge sammenliknet med nivå i 2021. Sesongjustert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Samlet endte BNP for Norge på 5129 milliarder kroner i 2023, se figur 3.6. Det var store bevegelser i makroøkonomiske hovedstørrelser mellom de to årene, i stor grad grunnet endringer i priser. Fastlands-BNP og import økte i 2023. Likevel ble den samlede tilgangen i økonomien betydelig redusert av et kraftig fall i verdien av olje- og gassproduksjon, fra et rekordhøyt nivå i 2022. De foreløpige nasjonalregnskapstallene anslår nedgangen i petroleumsproduksjonen og -eksporten til om lag 800 milliarder kroner. Eksporten utenom olje og gass økte derimot med 74 milliarder, mens Norges import økte med 116 milliarder. Norges handelsbalanse svekket seg både totalt og utenom olje og gass i 2023.

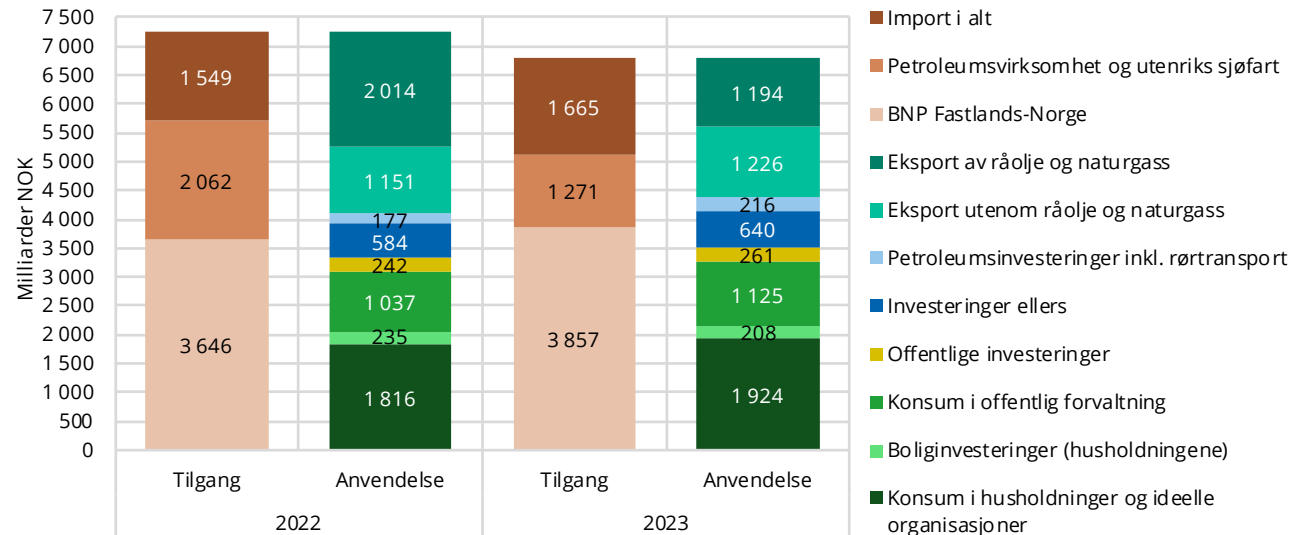
Tabell 3.1. Bruttonasjonalprodukt og næringsaggregater. Millioner kroner og prosentvis vekst¹

	2021-kroner		Løpende kroner		Prosentvis vekst i faste priser	Prosentvis vekst i løpende priser	Prisvekst
	2022	2023	2022	2023			
Bruttonasjonalprodukt	4 453 893	4 476 791	5 708 190	5 128 639	0,5	-10,2	-10,6
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge	3 439 615	3 463 910	3 646 328	3 857 472	0,7	5,8	5,0
Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart	1 014 277	1 012 880	2 061 862	1 271 167	-0,1	-38,3	-38,3
Fastlands-Norge(basisverdi)	3 002 125	3 031 896	3 221 478	3 400 238	1,0	5,5	4,5
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2 244 804	2 262 888	2 436 292	2 556 091	0,8	4,9	4,1
Industri og bergverk	247 933	248 369	290 250	320 098	0,2	10,3	10,1
Annen vareproduksjon	419 389	417 401	538 952	492 524	-0,5	-8,6	-8,2
Tjenester inkl boligjenester	1 577 482	1 597 118	1 607 089	1 743 468	1,2	8,5	7,2
Offentlig forvaltning	757 321	769 008	785 187	844 147	1,5	7,5	5,9
Produktavgifter og -subsider	437 490	432 015	424 850	457 234	-1,3	7,6	9,0

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.6. Tilgang og anvendelse i 2022 og 2023. Løpende priser. Milliarder kroner

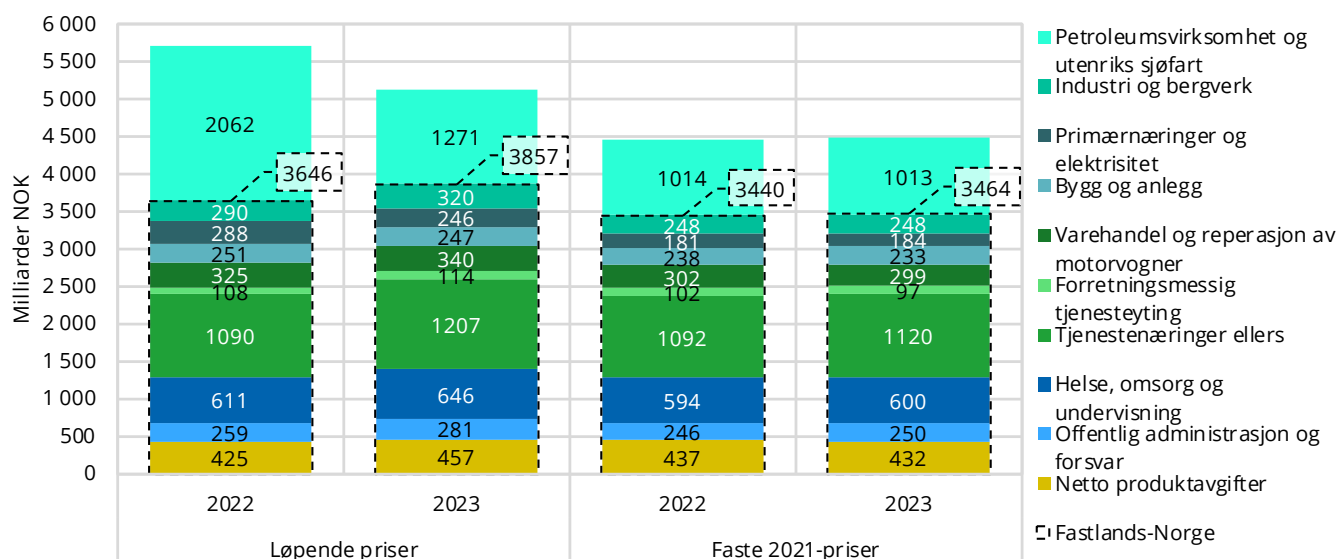
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Husholdningenes konsum økte med over 100 milliarder kroner i 2023, men hele økningen skyldtes økte konsumpriser. Målt i volum viser foreløpige nasjonalregnskapstall en nedgang i konsumet. Husholdningene har altså hatt vesentlig større konsumutgifter i 2023 enn året før, selv om de kjøpte færre varer og tjenester. I tillegg har husholdningenes boliginvesteringer blitt redusert med 28 milliarder kroner. Fallet er det største nasjonalregnskapet har målt siden bankkrisen i 80- og 90-årene.

Etterspørselen fra offentlig forvaltning vokste i 2023, og investeringene i fastlandsnæringene og på norsk sokkel ligger på et høyt nivå historisk sett. Det har bidratt til å holde aktiviteten i økonomien oppe, til tross for nedbremsingen i husholdningenes etterspørsel.

BNP i løpende og faste priser fordelt på utvalgte næringsaggregater vises i figur 3.7 for 2022 og 2023. Fallet i verdien av olje og gass førte til at samlet BNP målt i løpende priser gikk ned hele 10,2 prosent, eller 580 milliarder kroner i 2023. Verdien av BNP Fastlands-Norge økte imidlertid 5,8 prosent, tilsvarende 211 milliarder kroner. Med enkelte unntak, spesielt elektrisitetsnæringen, ble verdien av bruttoproduktet i næringene trukket betydelig opp av at priser på næringenes produksjon utviklet seg bedre enn prisene på produktinnsatsen. Dette er tilfelle for industrien, men også blant tjenesteyterne vokste bruttoproduktprisene betydelig i 2023, og langt mer enn de to foregående årene.

Figur 3.7. BNP fordelt på utvalgte næringsaggregater i 2022 og 2023. Løpende og faste 2021-priser. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Usikkerhet i tallene

Det foreløpige nasjonalregnskapet bygger på at en rekke regnskapsstørrelser anslås ved hjelp av ulike indikatorer, og avstemmes mot hverandre innenfor et konsistent regnskapssystem. Det revideres i flere omganger etter hvert som et mer fullstendig informasjonsgrunnlag foreligger. Siste revisjon i en normal publiseringssyklus er knyttet til utarbeiding av endelig nasjonalregnskap, der blant annet årstall innrapportert fra næringslivet er særlig viktig. Endelig nasjonalregnskap for 2023 vil etter normal produksjonssyklus publiseres høsten 2025.

I 2024 gjennomføres en hovedrevisjon av nasjonalregnskapet, se boks 3.4. Hovedrevisjoner fører vanligvis til endringer i nivåttall, mens vekstrater blir mindre endret.

Analyser av revisjonshistorikken til nasjonalregnskapet viser at revisjonene er forholdsvis små, og at det ikke er noen systematisk over- eller undervurdering av BNP i de foreløpige tallene. Det foreløpige regnskapet for 2022 og 2023 preges imidlertid av de store prisendringene i denne perioden, og en har begrenset med erfaring for hvordan store og raske prisendringer vil slå ut.

I beregningsopplegget for det foreløpige nasjonalregnskapet antas det å være et stabilt forhold mellom produksjon, produktinnsats og bruttoprodukt i faste priser i de ulike næringene. Når prisene endrer seg raskt kan imidlertid foretakene endre sammensetningen av både produksjon og produkt-

innsats. Det mest nærliggende eksempelet er at høye strømpriser motiverer energieffektivisering. I tillegg gjør prisvariasjon at anslag for faktiske betalinger er mer usikre, fordi prisen kan være avtalt noe tid før levering. Dette er forhold vi ikke har gode holdepunkter for før vi har regnskapsopplysninger fra selskapene, som foreligger til det endelige nasjonalregnskapet. Det gjør at særlig anslag for tall i løpende priser for 2022 og 2023, herunder tall for driftsresultat, vurderes som mer usikre enn normalt.

3.2. Tjenestenæringene

Innen tjenester inkludert boligjenester⁴ vokste bruttoproduktet samlet sett 1,2 prosent fra 2022 til 2023, målt i faste priser. Isolert sett utgjorde det et bidrag til veksten i BNP Fastlands-Norge på 0,6 prosentpoeng. Tjenestenæringene sto altså for mesteparten av veksten i BNP Fastlands-Norge i 2023. Tiltakende prisstigning bidro til en samlet verdivekst på bruttoproduktet i tjenestenæringene på 8,5 prosent, tilsvarende 136 milliarder kroner.

Utvikling i faste priser

Deler av årsveksten i 2023 skyldtes at enkelte tjenestenæringer fortsatt var påvirket av koronapandemien tidlig i 2022. Det gjaldt særlig husholdningsrettet tjenesteyting som overnatting og servering, passasjertransport og kulturell tjenesteyting. Aktiviteten i disse næringene økte betydelig i løpet av 2022, ettersom innhenting etter

⁴ Næringsaggregatet tjenester inkludert boligjenester inkluderer all markedsrettet og ideell tjenesteyting i Fastlands-Norge.

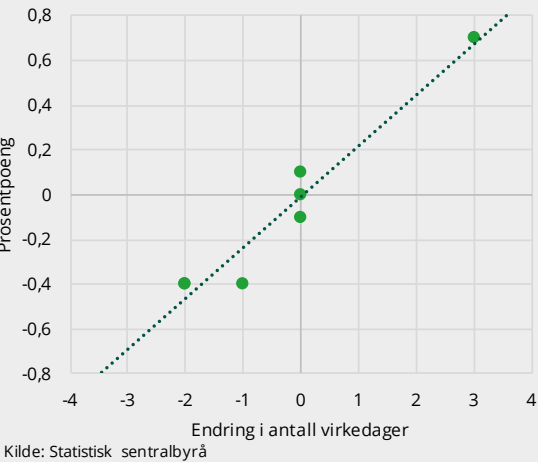
Boks 3.1. Virkedagseffekter i nasjonalregnskapet

Når Statistisk sentralbyrå publiserer månedlig og kvartalsvis nasjonalregnskap justeres alle størrelser for sesong- og kalendervariasjon. Denne beregningsmetoden skiller den underliggende økonomiske utviklingen fra normale, repeterende variasjoner som har å gjøre med årstid, påske, samt andre hellig- og fridager.

Selv om den underliggende økonomiske aktiviteten skulle være uendret fra ett år til det neste, vil det likevel kunne være vekst eller nedgang i nasjonalregnskapet, som følge av endringer i kalendersammensetningen. For eksempel kan det være flere virkedager i ett år enn et annet. Effekten av kalendersammensetning på økonomisk aktivitet er komplisert og vil variere for ulike deler av økonomien, men flere virkedager tenderer til å trekke aktiviteten opp, siden det da typisk foregår noe mer økonomisk aktivitet i løpet av året enn det ellers ville gjort, se figur 1.

I 2023 er det to færre virkedager enn i 2022. Sesong- og kalenderjusteringen «fjerner» denne effekten; dermed er årsveksten i 2023 lavere enn veksten man får om man summerer opp sesong- og kalenderjusterte måneds- eller kvartalstall, se tabell 1.

Figur 1. Anslått bidrag til vekst i BNP Fastlands-Norge fra endret antall virkedager. 2017-2023. Prosentpoeng

Tabell 1. Utvikling fra 2022 til 2023 i utvalgte størrelser. Ujustert og justert for

	Årsvekst, ujustert	Årsvekst, sesong- og kalenderjustert	Differanse
BNP	0,5	0,8	-0,2
BNP Fastlands-Norge	0,7	1,1	-0,4
Industri og bergverk	0,2	0,4	-0,2
Annen vareproduksjon	-0,5	0,2	-0,6
Tjenester inkl. bolig tjenester	1,2	1,9	-0,6
Offentlig forvaltning	1,5	1,6	0,0
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	-0,9	-0,7	-0,2
Offentlig konsum	3,6	3,6	0,0
Bruttoinvesteringer	0,3	0,3	0,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå

pandemien ble unnagjort. Det bidro til å trekke opp årsveksten fra 2022 til 2023. Gjennom 2023 har derimot veksten i disse næringene flatet ut.

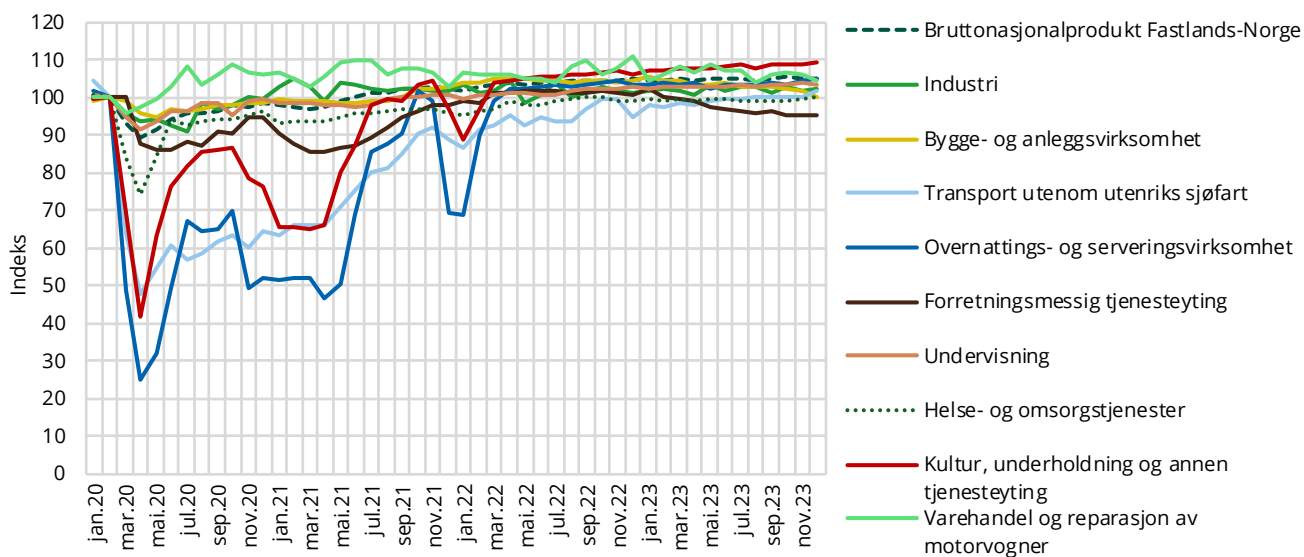
Det var imidlertid også høy vekst i flere tjenesteytende næringer som i liten grad var påvirket av koronapandemien. Det gjaldt spesielt næringsrettet tjenesteyting som teknisk konsulentvirksomhet og tjenester tilknyttet IKT, i tillegg til finans- og forsikringsvirksomhet. Disse næringene vokste jevnt gjennom både 2022 og 2023.

Bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting falt på sin side 4,3 prosent i 2023. Nedgangen skyldtes først og fremst kraftig redusert aktivitet innen utleie av arbeidskraft. Det henger sammen med at nye, strammere regler for innleie av arbeidskraft fra bemanningsbyråer ble innført i løpet

av året⁵. Isolert sett trakk fallet i forretningsmessig tjenesteyting ned veksten i BNP Fastlands-Norge med 0,1 prosent. I etterkant av regelendringene har mange sysselsatte fra utleie av arbeidskraft forflyttet seg til andre næringer, deriblant bygge- og anleggsvirksomheten og helse og omsorg. Det omtales nærmere i avsnitt 3.7. Sannsynligvis motvirkes dermed fallet i forretningsmessig tjenesteyting av økt aktivitet i andre deler av økonomien. Total effekten på norsk økonomi er imidlertid vanskelig å fastslå.

⁵ De nye reglene innebærer blant annet at adgangen til å innleie fra bemanningsforetak «når arbeidet er av midlertidig karakter» har blitt opphevet, med enkelte unntak for helsepersonell og rådgivings- og konsulent tjenester. I tillegg er det innført forbud mot innleie fra bemanningsforetak til byggearbeid i Oslo, Viken og tidligere Vestfold. Reglene trådte i kraft 1. april 2023 for nye avtaler. For mange avtaler inngått før 1. april trådte de nye reglene i kraft 1. juli 2023.

Figur 3.8. Bruttoprodukt i utvalgte næringer. Faste 2021-priser. Sesongjustert. Måned. Indeks, februar 2020 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoproduktet i varehandelsnæringen falt 1,1 prosent i 2023. Næringen inkluderer både detalj-, engros- og bilhandel, men nedgangen i næringen skyldtes særlig redusert etterspørsel etter biler og butikkvarer fra husholdningene. Det omtales nærmere i avsnitt 3.8.

Pris- og verdiutvikling

Den samlede bruttoproduktdeflatoren for tjenester inkludert boligjenester steg 7,2 prosent i 2023. Det er den høyeste prisstigningen målt i nasjonalregnskapet for tjenestenæringene siden 1980-årene.

Da prisene i økonomien begynte å øke uvanlig mye i 2021 og 2022, vokste produksjonskostnadene til tjenesteyterne betydelig. Prisene på tjenestene som næringene selger vokste imidlertid ikke like mye. I kombinasjon med høy lønnsvekst har det ført til en svak utvikling i lønnsomheten blant flere tjenesteytende næringer. I 2023 tiltok imidlertid prisstigningen på tjenesteyternes produksjon, mens prisøkningen på produktinnsatsen ble lavere enn året før.

Det største bidraget til verdiøkningen på bruttoproduktet blant tjenestenæringene kom fra finans- og forsikringsvirksomheten. Dette skyldtes økte rentemarginer som følge av at bankene ofte setter opp utlånsrentene raskere enn innskuddsrentene. Det omtales nærmere i boks 3.2 i Økonomiske analyser 4/2023. Målt i løpende priser økte næringens bruttoprodukt med 30 milliarder kroner i 2023. I tillegg vokste verdien av brutto-

produktet innen henholdsvis transportnæringene, faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting, varehandelen og informasjons- og kommunikasjons-tjenester med mellom 10 og 20 milliarder kroner hver.

Investeringene i tjenestenæringene

Foreløpige tall for bruttoinvesteringene i tjenestenæringene viser en vekst på 1,9 prosent fra 2022 til 2023, målt i faste priser. Veksten kom etter en kraftig økning i investeringene i 2022, og foreløpige tall viser at investeringene blant tjenesteyterne ligger på et høyt nivå. Vekst i investeringene innen varehandelen på 4,9 prosent bidro til den samlede investeringsveksten. Utenom varehandelen er kildegrunnlaget for å beregne investeringene i tjenestenæringene svakt, og de foreløpige tallene må betraktes som usikre.

3.3. Industri og bergverk

Samlet økte bruttoproduktet i industri og bergverk kun 0,2 prosent i 2023, målt i faste priser. Det var store forskjeller i utviklingen mellom de ulike industrinæringene. Til tross for den svake volumutviklingen, førte høy prisstigning til at bruttoproduktet for industri og bergverk vokste 10,3 prosent, eller 30 milliarder kroner, målt i løpende priser.

Utvikling i faste priser

I de delene av industrien som leverer varer til olje- og gassutvinning var det jevnt over høy volumvekst i 2023. Det gjaldt særlig bygging av oljeplattformer og moduler. Næringen har vokst nær

sammenhengende gjennom 2022 og 2023. Høy investeringsaktivitet på norsk sokkel har bidratt til økt oppdragsmengde blant oljeleverandørene, se avsnitt 3.5.

Det var derimot nedgang i konsumrettet industri. Trelast- og trevareindustri sto for det største negative bidraget, noe som kan sees i sammenheng med fallende boligetterpørsel og redusert aktivitet i bygge- og anleggsvirksomheten, se avsnitt 3.4. I tillegg ble bruttoproduktet redusert i næringsmiddel- og møbelindustriene. Det henger sammen med svak utvikling i etterspørsel fra husholdningene, se avsnitt 3.8.

Det var også kraftig volumnedgang i gummi-, plast- og mineralproduktindustri, samt produksjon av kjemiske råvarer og metaller. Dette er industriproduksjon som i stor grad rettes mot eksport, men noe produksjon går også til innenlandsk anvendelse. Foreløpige tall for 2023 viser at nedgangen i eksporten av disse industriproduktene generelt var langt mer dempet enn fallet i produksjonen. Det tyder på at redusert innenlandsk etterspørsel trakk næringene mest ned. Det gjaldt særlig gummi-, plast- og mineralindustri. Næringen produserer blant annet sement, betong og gipsprodukter, og nedgangen kan sees i sammenheng med fallende innenlandsk etterspørsel fra bygg og anlegg.

Pris- og verdiutvikling

Det har vært kraftig, prisdrevet verdivekst i flere industrinæringer de siste årene. Fra 2022 til 2023 vokste bruttoproduktdeflatoren for industri og bergverk 10,1 prosent. Fra 2021 har den vokst 28,9 prosent. Det innebærer at prisene på produksjonen har utviklet seg sterkere sett i forhold til prisene på produktinnsatsen. Dermed har verdien av bruttoproduktet økt, selv om volumveksten var svak.

I 2023 trakk prisstigning på næringsmidler inkludert bearbeiding av fisk verdien av bruttoproduktet i industrien særlig mye opp. Økte priser på produksjon av metallvarer og elektrisk utstyr ga også store bidrag. Eksportrettede råvarer var den store driveren bak den høye prisstigningen for industrien i 2022, og prisene i flere av disse næringene vokste videre i 2023, men et prisfall på produksjon av metaller trakk verdien av bruttoproduktet i industrien ned betydelig. Til tross for den svake volumveksten i 2023, viser foreløpige tall høy vekst

i industrinæringenes driftsresultater på grunn av prisstigningen, se avsnitt 3.10.

Eksporten av industriprodukter økte 7,7 prosent eller 37 milliarder i 2023 kroner, målt i løpende priser. Verkstedprodukter trakk veksten mest opp med en økning på 34 milliarder kroner, hvor de største bidragene kom fra data og elektronikk og maskiner og utstyr. Deler av veksten knyttet seg til eksport av militært utstyr til Ukraina. I tillegg vokste eksporten av nærings- og nytelsesmidler med 8 milliarder kroner. Samtidig ble veksten trukket ned av et fall i eksporten av metaller på rundt 7 milliarder. Målt i faste priser vokste eksporten av industriprodukter 6,5 prosent i 2023.

Investeringene i industri og bergverk

Investeringene i industri og bergverk vokste 16,3 prosent i 2023, målt i faste priser. Oppgangen var sterk i leverandørindustrien, spesielt innen reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr, og bygging av oljeplattformer. Investeringer i disse næringene rettes mot å utvide kapasiteten på grunn av høy aktivitet innen feltutbygging på norsk sokkel.

Det var også sterk investeringsvekst blant eksportrettede industrinæringer, særlig knyttet til grønn omstilling mot lavere utslipp. Det gjaldt spesielt investeringer knyttet til produksjon av metaller og andre ikke-metallholdige mineraler.

3.4. Annen vareproduksjon

Bruttoproduktet i aggregatet annen vareproduksjon⁶ gikk ned 0,5 prosent i 2023, målt i faste priser. Aktiviteten i primærnæringene og i bygg og anlegg falt, mens bruttoproduktet i kraftnæringene økte. Prisene på primærnæringsvarer vokste betydelig i 2023, men det var et kraftig fall i salgsprisen på elektrisitet. Samlet sett for næringene i annen vareproduksjon førte det til et fall i bruttoproduktet på 8,6 prosent eller 46 milliarder kroner, målt i løpende priser.

Primærnæringene

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en nedgang på bruttoproduktet i jord- og skogbruksnæringen på 9,3 prosent, målt i faste priser. Det var et spesielt svakt år for jordbruket. Tørke på våren og forsommeren, etterfulgt av ekstremvær med mye nedbør på sensommer og høst førte blant

⁶ Næringsaggregatet annen vareproduksjon omfatter primærnæringene, elektrisk kraft og bygge- og anleggsvirksomheten

annet til dårlige korn- og potetavlinger. Det var også nedgang i skogbruket, men dette kom etter et rekordår.

For fiske, fangst og akvakultur falt bruttoproduktet samlet 2,5 prosent, målt i faste priser. Det ble fisket mindre torsk, makrell og sild enn året før, som kan tilskrives reduserte kvoter. Dessuten ble kun om lag 90 prosent av makrellkvoten fisket. For akvakultur var 2023 det andre året på rad med svak nedgang i bruttoproduktet, men nivået var fortsatt høyt sett i et lengre perspektiv.

Det var høy prisstigning på mange primærnæringsprodukter i 2023. Det førte til at verdien av bruttoproduktet blant primærnæringene økte med 14 milliarder kroner, til tross for den negative volumutviklingen. Nesten hele verdiveksten var knyttet til prisstigning på fiskeprodukter, men det var også høye salgsspriser på flere jordbruksvarer og tømmer. Verdien av fiskeeksporten økte med om lag 16 prosent, tilsvarende 14 milliarder kroner.

Bruttoinvesteringene i fiske og akvakultur økte kraftig i 2023. Investeringene svinger imidlertid mye fra år til år. Veksten i 2023 skyldtes at det var mye import av nye og brukte fiskebåter til det tradisjonelle fisket, i tillegg til at importen var lav året før. I jord- og skogbruket viser foreløpige tall en nedgang i investeringene.

Kraftnæringene

Bruttoproduktet i elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyningen økte 5,8 prosent, målt i faste priser. Det trakk opp veksten i BNP Fastlands-Norge 0,2 prosentpoeng. Den høye årsveksten skyldtes hovedsakelig økt vannkraftproduksjon. 2022 var et uvanlig tørt år med lite vannkraftproduksjon, mens det var mye nedbør og økt fyllingsgrad i vannmagasinene i 2023. Vindkraftproduksjonen gikk imidlertid ned i 2023.

[Statistisk sentralbyrås elektrisitetsstatistikk](#) viser at strømforbruket i alminnelig forsyning økte 6,1 prosent, fra 76,0 TWh i 2022 til 80,7 TWh i 2023. Økningen i strømforbruket skyldtes i hovedsak uvanlig kaldt vær i 4. kvartal, men redusert strømpris fra 2022 kan også ha bidratt.

Prisnedgangen på elektrisitet i 2023 førte til at verdien på bruttoproduktet i elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyningen falt 29 prosent, eller

56 milliarder kroner. Målt i volum økte eksporten av elektrisk kraft om lag 20 prosent, men prisnedgangen førte likevel til at verdien av krafteksporten falt 39 prosent, tilsvarende 17 milliarder kroner.

Bruttoinvesteringene i kraftnæringene økte 3,8 prosent i 2023, målt i faste priser. Oppgangen skyldtes en vekst i investeringene i overføring og distribusjon av elektrisitet. Reduserte investeringer i produksjonsleddet dempet veksten.

Bygg og anlegg

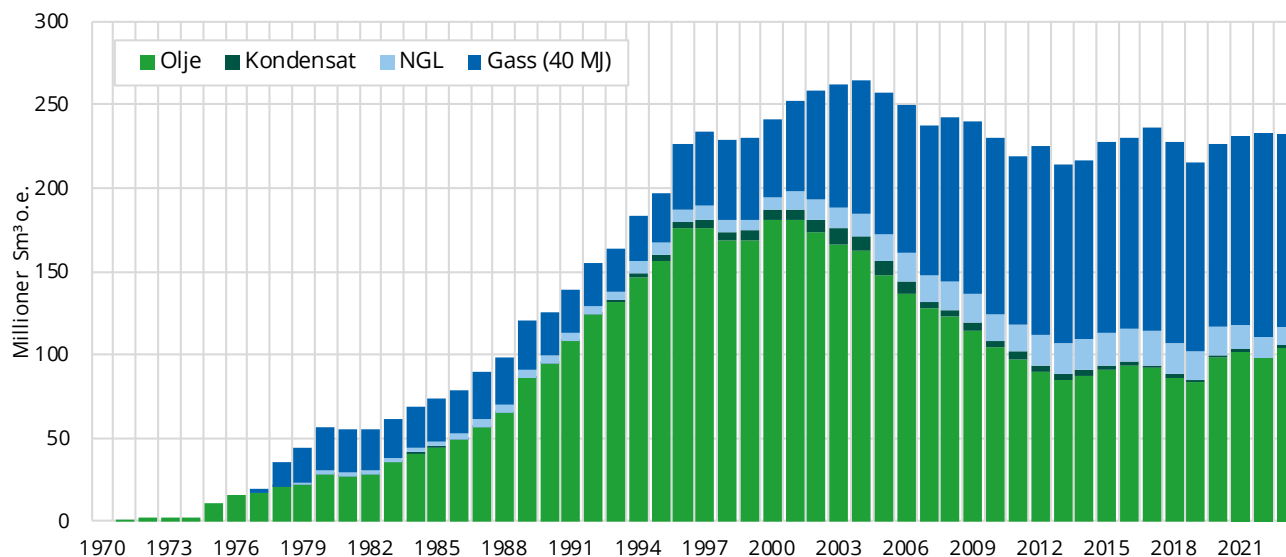
Bruttoproduktet i bygge- og anleggsvirksomheten falt 2,1 prosent i 2023, målt i faste priser. Renteøkningene i 2022 og 2023 har redusert husholdningenes boligetterterspørsel og boliginvesteringene falt kraftig i 2023, se avsnitt 3.8. Det har trukket ned aktiviteten innen boligbygging. Ifølge [Boligprodusentenes forening \(boligprodusentene.no\)](#) har nyboligmarkedet utviklet seg svært svakt gjennom året, og antall solgte nyboliger falt 32 prosent fra 2022 til 2023. For å finne tilsvarende svak utvikling må man tilbake til bankkrisen på 90-tallet. I tillegg viser tall fra [Statistisk sentralbyrås byggearealstatistikk](#) at antallet igangsettingstillatelser i 2023 falt til sitt laveste nivå siden 2010. Foreløpig er det ikke tilsvarende nedgang i fullføringstillatene for boliger. Dette skyldes at det tar tid før boligene som får igangsettingstillatelse blir fullført, og aktiviteten i bygg og anlegg holdes oppe av oppdrag som er under arbeid. Ifølge siste publisering av [konjunkturtendensene](#) ventes det at nedgangen i bygge- og anleggsvirksomheten vil tilta i 2024.

3.5. Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart

Bruttoproduktet innen utvinning av råolje og naturgass økte 0,1 prosent i 2023, målt i faste priser. Totalt ble det produsert om lag 233 millioner standard kubikkmeter oljeekvivalenter på norsk sokkel i 2023. Dette er omtrent samme mengde som året før. Produksjonen av naturgass var imidlertid lavere enn i 2022, hovedsakelig på grunn av vedlikehold av gassanlegg både på feltene og på land. Oljeproduksjonen var litt høyere enn året før.

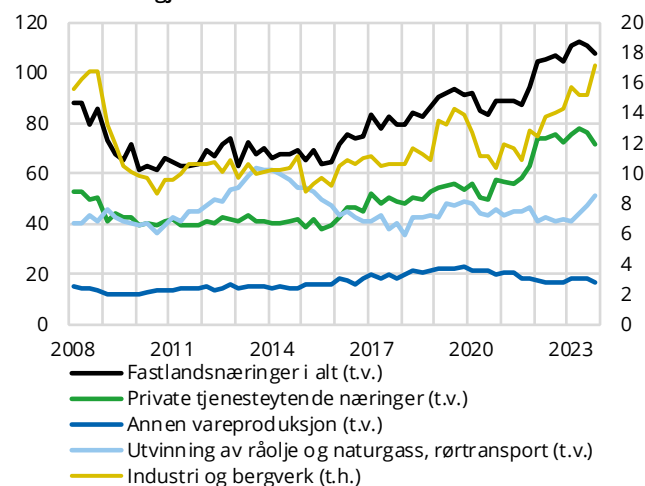
I 2021 og 2022 nådde gassprisene stadig nye, rekordhøye nivåer på grunn av bortfallet av russisk gass i mye av den europeiske energiforsyningen. Prisene holdt seg gjennomgående på lavere nivåer gjennom 2023 enn i 2022 og slutten av 2021. Dette trakk ned verdien av bruttoproduktet

Figur 3.9. Olje- og gassproduksjon. 1970-2025

Kilde: Oljedirektoratet

Figur 3.10. Investeringer i fastlandsnæringer og petroleumsvirksomhet. Faste 2021-priser. Sesongjustert. Kvartal. Sesongjustert. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

i utvinningsnæringen 39,7 prosent, fra rekordhøye 2001 milliarder kroner i 2022, til 1206 milliarder kroner i 2023. Det er likevel den nest høyeste verdien for bruttoprodukt i næringen som er målt i nasjonalregnskapet.

Bruttoinvesteringene i utvinningsnæringen økte 9,6 prosent, målt i faste priser. Høye olje- og gassinntekter og økende etterspørsel etter norsk gass i Europa, i kombinasjon med de gunstige skatteilkårene for PUD-er fram til utgangen av 2022, la til rette for økte investeringer i utvinningsnæringen. Flere felt rapporterte også om forlenget levetid, noe som utløste ytterligere investeringsbehov. Økte kostnader og svekket krone bidro til at investeringene økte 20,9 prosent målt i løpende priser.

Innen tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass var det også økt aktivitet, og bruttoproduktet steg 3,4 prosent. Generell økning i aktiviteten på sokkelen, blant annet innen leteaktivitet og utbygging av felt bidro til veksten.

3.6. Offentlig forvaltning

Produksjon og bruttoprodukt

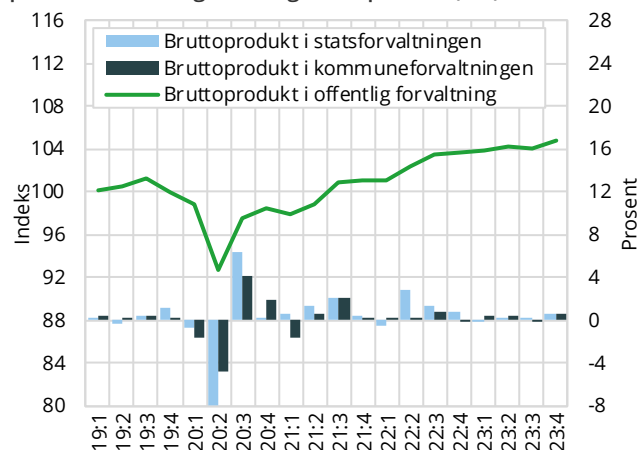
Produksjonen i offentlig forvaltning defineres i nasjonalregnskapet som summen av lønnskostnader, produktinnsats og kapitalslit. Trekker en fra produktinnsatsen, står en igjen med bruttoproduktet i offentlig forvaltning, som vokste 1,5 prosent i 2023, målt i faste priser. Utviklingen i 2021 og 2022 var preget av gjeninnhenting fra pandemiårene og høy vekst, men i 2023 har veksten flatet ut. Et positivt overheng fra 2022 forklarer mye av årsveksten i 2023.

I statsforvaltningen var det en oppgang på 2,0 prosent i 2023. Veksten var bred, men det var særlig helseforetakene og statlig administrasjon som trakk opp.

Bruttoproduktet i kommuneforvaltningen, som også omfatter fylkeskommunene, vokste 1,2 prosent. I likhet med i statsforvaltningen var det en bred oppgang.

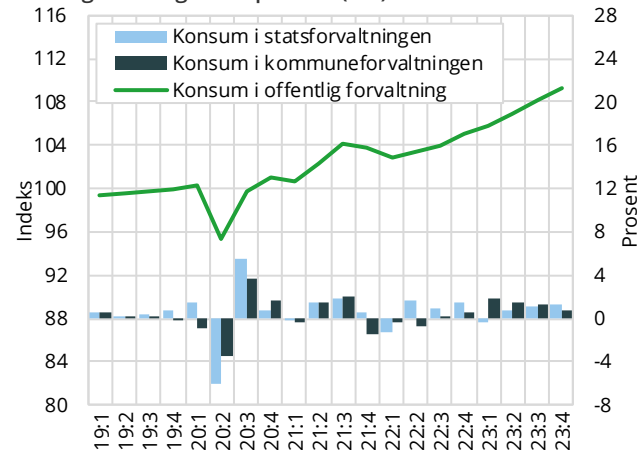
Offentlig forvaltning sto i 2023 for om lag 25,4 prosent av bruttonasjonalproduktet i Fastlands-Norge, opp fra 25,2 prosent i 2022. Det er litt lavere enn i 2019, på 25,7 prosent.

Figur 3.11. Bruttoprodukt i offentlig forvaltning(t.v.), statlig og kommunalt bruttoprodukt (t.h.). Faste 2021-priser. Sesongjustert. Kvartal. Indeks, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis endring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.12. Konsum i offentlig forvaltning (t.v.), statlig og kommunalt konsum (t.h.). Faste 2021-priser. Sesongjustert. Kvartal. Indeks, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis endring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Boks 3.2. Donasjoner av militært materiell til Ukraina

Bidragene fra Norge til Ukraina omfatter både sivil og militær støtte. Støtteordningene som helhet har fått navnet Nansen-programmet for Ukraina, og anslås til å være i underkant av 20 milliarder kroner i 2023¹. Om lag 11 milliarder er militær støtte. Norge bidrar blant annet med trening av ukrainske soldater, produksjon av artillerigranater og støtte i form av militært materiell. Noe av materiellet er utstyr som er aktivt i bruk av det norske forsvaret i dag, mens en god del er utrangert, og har blitt satt på lager. Om lag 70 prosent av den militære støtten til Ukraina består av donasjoner av militært materiell fra Forsvaret.

Beholdningen av militært materiell generelt inngår i nasjonalregnskapet i beholdningen av realkapital. Det gjelder også det materiellet som gis bort til Ukraina. Avhending av materiellet i seg selv føres på samme måte som salg av realkapital, der nivået på bruttoinvesteringer samsvarer med verdien av nyanskaffelser fratrukket salg. Selv om faktisk "salgsverdi" i disse tilfellene er lik null, har den avhendede kapitalen en verdi som fastsettes. Dette trekkes isolert sett ned verdien av bruttoinvesteringer i Forsvaret, og dermed for statsforvaltningen samlet i perioden. Likeledes trekkes verdien av realkapitalbeholdningen i statsforvaltningen ned. Siden størrelsen på kapitalslitet er en funksjon av kapitalbeholdningen, vil dette isolert sett også føre til at kapitalslitet blir redusert. Noe av utstyret som avhendes er imidlertid kjøpt inn av det norske forsvaret for flere tiår siden, og til tross for vesentlige oppgraderinger gjennom årene, er gjenstående kapitalverdi

lavere eller går mot null. Er materiellet utgått eller planlagt utgått av Forsvarets operative struktur, så legges bruksverdien eller antatt salgsverdi til grunn. Den delen av materiellet som er en del av Forsvarets operative struktur skal som regel gjenskaffes. I slike tilfeller vil anskaffelseskostnaden legges til grunn for beregningen av avhendet verdi. Nyinvesteringer av materiell til norsk forsvar for å erstatte avhendet materiell trekker på den annen side bruttoinvesteringene og kapitalbeholdning i norsk forsvar opp.

I nasjonalregnskapet og utenriksregnskapet vil donasjonene av militært materiell også regnes som eksport. I utenriksregnskapet og innteks- og kapitalregnskapet motregnes verdien av eksporten av en kapitaloverføring til Ukraina, slik at verdien av netto finansinvesteringer blir upåvirket av donasjonene. Dermed "betaler" Norge for sin egen eksport.

Imidlertid kommer ikke alt materiell som doneres frem i tallene som direkte eksport til Ukraina, fordi Norge har inngått samarbeid med andre stater om å donere våpensystemer i større kvantum. Et eksempel på dette er MLRS-rakettartillerisystemet som er utfaset av det norske forsvaret. Norge har donert 8 systemer av denne typen i samarbeid med Storbritannia. De sendes til Ukraina via Storbritannia og vil dermed inngå i tall for eksport til Storbritannia.

Nyinvesteringer til norsk forvar, uansett om det er for å erstatte materiell sendt til Ukraina eller ikke, vil dels tilbys fra norsk produksjon, dels fra import.

¹ Meld. St. 8 (2023–2024) Nansen-programmet for Ukraina

Konsum og investeringer i offentlig forvaltning

Konsumet i offentlig forvaltning består av produksjonen i offentlig forvaltning, pluss produktkjøp til husholdninger, fratrukket gebyrer som tas inn fra husholdninger og foretak. Sammen med investeringer i fast realkapital utgjør dette sluttanvendelsen til offentlig forvaltning, som i nasjonalregnskapet er beregnet til 1 386 milliarder

der kroner i 2023, målt i løpende priser. Det er en oppgang på 8,4 prosent fra 2022, eller om lag 107 milliarder kroner. Den høye veksten skyldtes i noen grad økte priser på de varer og tjenester offentlig forvaltning konsumerer og investerer i. Målt i faste priser var økningen 3,5 prosent.

Pris- og lønnsveksten i 2023 ble høyere enn anslått da nasjonalbudsjettet ble utarbeidet. Det opprin-

nelige budsjettoplegget ble dermed strammere enn det man hadde planlagt for. I revidert nasjonalbudsjett ble det blant annet tilført mer penger til kommunene og til sykehusene. Til sammen ble sluttanvendelsen i offentlig forvaltning 63 milliarder høyere enn foreslått i nasjonalbudsjettet, og målt i faste priser anslår nasjonalregnskapstallene at både konsum og investeringer vokste noe mer enn opprinnelig budsjettet.

Det offentlige konsumet økte samlet 3,6 prosent. Både stats- og kommuneforvaltningen bidro til veksten. Særlig var det kollektivt konsum av administrasjon, kollektivtransport, brannvesen, veier og lignende som stod for mesteparten av oppgangen.

De offentlige investeringene i fast realkapital vokste 2,8 prosent, men det var en volatil utvikling gjennom året. Svingninger i forsvarsinvesteringene forklarer mye av denne variasjonen. Både i 2022 og i 2023 ble det donert forsvarsmateriell til Ukraina. Det trakk ned forsvarsinvesteringene, se boks 3.2. Samlet økte likevel investeringene i statsforvaltningen, og trakk opp de offentlige investeringene i 2023. Størsteparten av investeringene ble foretatt i den statlige helsenæringen. I kommuneforvaltningen gikk investeringene ned 1,8 prosent, mye grunnet lavere investeringer i undervisningsnæringen. Foruten et oppsving i 2022 har de kommunale investeringene vært nedadgående siden 2019 på årlig basis.

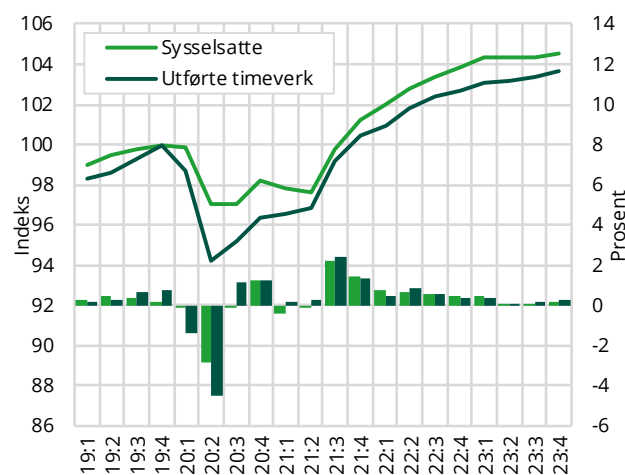
3.7. Arbeidsmarkedet

Syssetsetting

Gjenåpningen etter koronapandemien la til rette for en kraftig økning i sysselsettingen i 2022. Ved inngangen til 2023 var sysselsettingen høy og arbeidsledigheten lav. Gjennom året har sysselsettingsveksten avtatt, og ledigheten økt litt. For 2023 sett under ett økte antall sysselsatte personer med 1,3 prosent, tilsvarende 39 200 sysselsatte.

Syssetsettingen økte mest i starten av året, med en sesongjustert vekst på 0,4 prosent i 1.kvartal. Deretter har kvartalsveksten avtatt og ligget på mellom 0 og 0,1 prosent ut året. Det var sysselsettingsvekst i de fleste næringene, men veksten var særlig sterk i faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting, finansiering og forsikringsvirksomhet og utvinning av råolje og naturgass. Antall sysselsatte personer i offentlig forvaltning, som utgjør om lag 30 prosent

Figur 3.13. Syssetsatte og utførte timeverk. Sesongjustert. Kvartal. Indeks, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis endring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

av den samlede sysselsettingen i Fastlands-Norge, gikk opp 0,9 prosent fra 2022 til 2023. For markedsrettet virksomhet sett under ett kom sysselsettingsveksten på 1,5 prosent.

Noen næringer sysselsatte færre personer i 2023 enn året før, blant annet forretningsmessig tjenesteyting. Strengere regler for innleie av arbeidskraft trådte i kraft 1. april 2023. Det har bidratt til å redusere sysselsettingen i næringen utleie av arbeidskraft, som inngår i forretningsmessig tjenesteyting. [Statistikken Antall arbeidsforhold og lønn](#) viser at 27 prosent av lønnstakerne som var sysselsatt i denne næringen 1. kvartal 2023 hadde skiftet til en annen næring i 3. kvartal 2023. Flest sysselsatte flyttet seg til bygg og anlegg. Det er næringen hvor innleiereglene ble strammet inn mest, med forbud mot å leie inn arbeidstakere til bygningsarbeid på byggeplasser i Oslo, Viken og tidligere Vestfold. Mange sysselsatte fra bemanningsbyråene har også startet som pleie- og omsorgsarbeidere og økonomi- og logistikkmedarbeidere. Det er næringsområder som historisk har benyttet mye innleid arbeidskraft. Om lag 9800 sysselsatte fra næringen var ikke lenger lønnstakere i 3. kvartal 2023. Nær 40 prosent av disse var utenlandske pendlere, det vil si personer som trolig har forlatt landet.

Tall fra [Arbeidskraftsundersøkelsen](#) viser at det har vært en svak økning i ledigheten igjennom året, men nivået er fortsatt lavt. De arbeidsledige utgjorde 3,6 prosent av arbeidsstyrken i 2023 sett under ett. Det er 0,4 prosentpoeng opp fra året før. Ifølge

Boks 3.3 Svak produktivitetsutvikling de siste årene

Produktivitet er et mål på hvor mye som blir produsert i forhold til ressursinnsatsen. Produktivitetsvekst, altså vekst i produksjon ut over veksten i faktorinnsatsen, kan for eksempel komme av forbedringer knyttet til teknologi, endrete organisasjonsformer og kunnskap.

Det vanligste og enkleste produktivitetsbegrepet er arbeidsproduktivitet (AP) som måler produksjon per enhet arbeidsinnsats. Dette skyldes blant annet at det er lettere å forstå og måle enn andre produktivitetsbegreper. AP kan imidlertid vokse som følge av økt innsats av kapital og andre ressurser – uten økt evne til å produsere mer for gitt samlet ressursinnsats. Derfor brukes også produktivitetsmål som omfatter flere innsatsfaktorer, ofte kalt total faktorproduktivitet (TFP).

I denne gjennomgangen benyttes produktivitet basert på bruttoprodukt. TFP beregnes da ved å inkludere innsats av arbeidskraft og realkapital, mens råvarer, energi og annen produktinnsats holdes utenfor. Produktiviteten til økonomisk aktivitet som ikke omsettes i et marked, særlig produksjon i offentlig forvaltning, lar seg ikke måle med standard metoder. I denne gjennomgangen konsentreres derfor oppmerksomheten om produktivitet i markedsrettet virksomhet.

For flere typer markedsrettet produksjon, særlig tjenester, er det vanskelig å dekomponere veksten i produksjonsverdi i henholdsvis prisvekst og volumvekst. I grunnrentenæringer som for eksempel olje- og gassutvinning, vil endringer i målt produktivitet kunne inneholde andre effekter enn det man normalt tenker på med produktivitetsutvikling. De følgende analysene viser tall både for markedsrettede fastlandsnæringer i alt og for hovednæringer.

Tabell 1 viser den underliggende produktivitetsveksten målt ved AP og TFP for undergrupper av de markedsrettede fastlandsnæringene. Produksjonen er målt ved bruttoprodukt og arbeidsinnsatsen er målt ved utførte timeverk.

Fra 1970-årene og fram til 2000-årene vokste arbeidsproduktiviteten i markedsrettet virksomhet med godt over 2 prosent, men de neste tiårene har den bremsset ned. I perioden 2020-2023 har arbeidsproduktivitetsveksten vært spesielt lav, på kun 0,3 prosent i snitt. Dette skyldes i første omgang at produktiviteten falt betydelig under koronapandemien, og den har ikke vokst nok til å motvirke dette i etterkant. Den gjennomsnittlige TFP veksten var enda litt lavere, 0,1 prosent. Industri og annen vareproduksjon har en nedgang i produktiviteten i denne perioden, mens tjenesteproduksjon viser en svak vekst.

Tabell 1. Produktivitetsvekst over perioder i markedsrettede fastlandsnæringer. AP = Arbeidsproduktivitet, TFP = Total faktorproduktivitet. Gjennomsnittlige årlige vekstrater. Prosent

	1973-1983		1984-1991		1992-2003		2004-2011		2012-2019		2020-2023	
	AP	TFP	AP	TFP	AP	TFP	AP	TFP	AP	TFP	AP	TFP
Markedsrettet virksomhet i Fastlands-Norge (utenom boligjenester)	2,6	1,2	2,3	1,4	2,8	2,2	1,3	1,0	1,3	1,0	0,3	0,1
Industri	2,8	1,6	2,1	1,1	1,6	1,1	1,6	1,4	1,0	1,0	-0,4	-0,5
Andre vareproduserende næringer i Fastlands-Norge	3,5	2,4	3,6	2,5	2,1	1,7	1,7	1,2	0,2	-0,6	-0,6	-0,5
Privat tjenesteyting i Fastlands-Norge (utenom boligjenester)	2,0	0,5	1,8	1,0	3,3	2,7	1,2	0,9	1,6	1,4	0,8	0,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå

[statistikken Ledige stillinger](#) var antallet ledige stillinger rekordhøyt i 2023, med over 100 000 ledige stillinger i alle årets kvartaler. Antallet har imidlertid blitt redusert jevnt gjennom året.

Tall fra [statistikken Antall arbeidsforhold og lønn](#) viser at antallet ikke-bosatte lønnstakere i Norge vokste i begynnelsen av 2023, sett i forhold til samme periode året før. Videre gjennom året har imidlertid antallet falt, og i 4. kvartal 2023 var det 4,7 prosent færre ikke-bosatte i Norge enn i samme periode i 2022. Sammenligner man antallet ikke-bosatte i 4. kvartal 2023 med samme periode før pandemien i 2019 viser tallene en nedgang på 8,1 prosent. For økonomien som helhet utgjorde ikke-bosatte lønnstakere 2,9 prosent av lønnstakerne i 4. kvartal 2023, mens andelen var 3,3 prosent i 4. kvartal 2019.

Utførte timeverk

Foreløpige tall viser at antall utførte timeverk økte med 0,8 prosent i 2023. Også for timeverkene var det en oppgang i de fleste næringene, men nedgang innen forretningsmessig tjenesteyting, utenriks sjøfart og deler av industrien. Veksten i timeverkene var sterkest for faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting og utvinning av råolje og naturgass. I markedsrettet virksomhet sett under ett kom veksten i timeverkene på 0,7 prosent, mens den var på 1,0 prosent i offentlig forvaltning.

Antallet virkedager kan variere fra år til år og det påvirker utviklingen i de utførte timeverkene. I 2023 var det to færre virkedager enn i 2022. Korrigert for det ulike antallet virkedager disse årene var veksten anslagsvis 1,6 prosent.

Lønnskostnader og lønnssum

De totale lønnskostnadene økte 7,8 prosent i 2023. Veksten var bredt basert, med sterkest vekst for markedsrettet virksomhet. I offentlig forvaltning var veksten litt svakere, med en vekst på 7,4 prosent.

Fra 1. januar 2023 ble det innført en ekstra arbeidsgiveravgift på 5 prosent for den delen av den årlige lønnsinntekt som overstiger 750 000 kroner. Ifølge [statistikken Grunnlag for arbeidsgiveravgift](#) utgjør den beregnede ekstra arbeidsgiveravgiften 10,4 milliarder kroner. Det tilsvarer 0,5 prosent av totale lønnskostnader. Holdes den ekstra arbeidsgiveravgiften utenom, ville årsveksten vært 7,2 prosent.

Lønnssummen⁷ i nasjonalregnskapets tall økte 6,5 prosent i 2023. Det skyldes både at flere kom i arbeid og at lønningene har økt. Veksten var sterkest i forsvaret, utvinning av råolje og naturgass og elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning.

Den påløpte årslønningen økte 5,3 prosent i 2023. For å beregne reallønn i nasjonalregnskapet brukes prisveksten for konsum i husholdninger som deflator. Denne beregningsmetoden viser en nedgang i reallønningen på 1,4 prosent.

3.8. Husholdningene

Samlet sett endte husholdningenes konsum på 1813 milliarder kroner, målt i løpende priser. Det er 5,9 prosent eller 101 milliarder kroner mer enn året før. Sett under ett skyldtes den høye konsumveksten utelukkende økte priser. Målt i faste priser falt husholdningenes konsum 0,9 prosent. Husholdningenes disponible inntekt ble 1769 milliarder i 2023. Det er en økning på 4,7 prosent, eller om lag 79 milliarder kroner fra året før. Justert for prisvekst gikk imidlertid husholdningenes disponible inntekt ned for andre år på rad.

Disponibel inntekt og sparing

Lønnsvekst og økt sysselsetting bidro til å trekke opp husholdningenes disponible inntekt. Det samme gjorde pensjoner og stønader fra offentlig forvaltning. Økte renteutgifter trakk derimot inntektsveksten ned med 54 milliarder kroner. Den

høye prisstigningen i 2023 førte til at husholdningenes konsumutgifter oversteg disponibel inntekt med 45 milliarder kroner. Korrigerer en for sparing gjennom pensjonsordninger, som ikke inngår i disponibel inntekt, ble husholdningenes sparerate likevel positiv, på 4,1 prosent i 2023.⁸ Det er imidlertid en vesentlig lavere sparerate enn normalt: I gjennomsnitt har den ligget på omtrent 8 prosent mellom 2012 og 2019, i pandemiårene 2020 og 2021 var den historisk høy på henholdsvis 13,5 og 14,3 prosent, og i 2022 var den 4,7 prosent.

Innføring av nye avgifter på elbiler fra januar 2023 førte til at uvanlig mange kjøpte biler mot slutten av 2022, mens bilkjøpene falt til lave nivåer i 2023. Det trakk husholdningenes sparing ned i 2022, og opp i 2023. Utenom de store svingningene i husholdningens bilkjøp ville nedgangen i sparingen fra 2022 til 2023 vært større.

Prisutviklingen

Målt ved nasjonalregnskapets deflator for husholdningenes konsum, økte konsumprisene 6,8 prosent fra 2022 til 2023. Prisen på varekonsumet økte 5,6 prosent, mens prisen på tjenestekonsumet steg 6,2 prosent. Fra 2021 til 2022 var veksten på 5,3 prosent. Samlet har konsumdeflatoren økt 12,5 prosent fra 2021 til 2023. Til sammenlikning steg KPI 5,5 prosent fra 2022 til 2023 og 5,8 prosent fra 2021 til 2022; en samlet økning på 11,6 prosent fra 2021 til 2023. Se boks 3.2 i [Økonomiske analyser 1/2023](#) for en nærmere beskrivelse av forskjellene mellom konsumdeflatoren og KPI.

De mest betydelige bidragene til konsumprisveksten i 2023 kom fra blant annet matvarer, med en prisstigning på 10 prosent, og hotell- og restauranttjenester, som økte i pris med 6,5 prosent. Veksten i konsumdeflatoren avtok i andre halvår av 2023, mye drevet av nedgangen i prisen på elektrisitet.

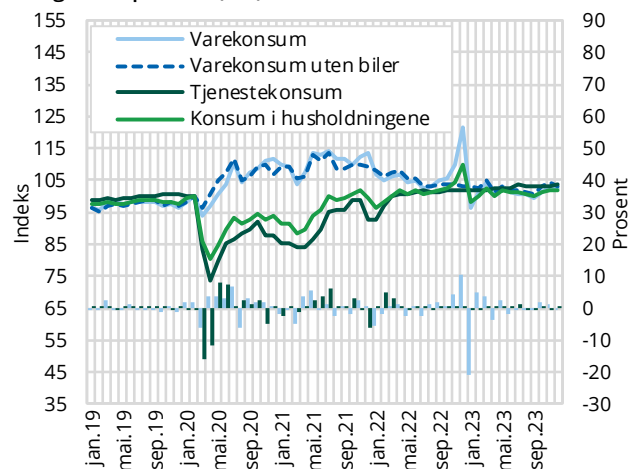
Faste priser

Målt i faste priser gikk varekonsumet ned 5,1 prosent fra 2022 til 2023, mens tjenestekonsumet økte 2,1 prosent. Utviklingen bar preg av en normalisering etter koronaårene, og de største bevegelsene skjedde gjennom 2022. Gjennom 2023 har konsumutviklingen vært uvanlig svak. De største bidragene til nedgangen i konsumet kom fra reduserte

⁷ Lønnssum etter nasjonalregnskapets definisjon er summen av arbeidsgivernes utbetaling av lønn i løpet av året. Størrelsen omfatter hovedsakelig arbeidsgivers utbetaling av lønn til arbeidstakerne før skattetrekk, dette inkluderer dermed også overtidsbetaling, feriepenger, samt bonuser. Sykelønn betalt av arbeidsgiver er ikke inkludert.

⁸ Korreksjon for endring i pensjonsrettigheter viser hvor mye husholdningene sparer til fremtidig pensjon i kollektive ordninger administrert av livforsikringssselskaper og pensjonskasser.

Figur 3.14. Konsum i husholdningene, vare- og tjenestekonsum. Faste 2021-priser. Sesongjustert. Måned. Indeks, februar 2020 = 100 (t.v.) og prosentvis endring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

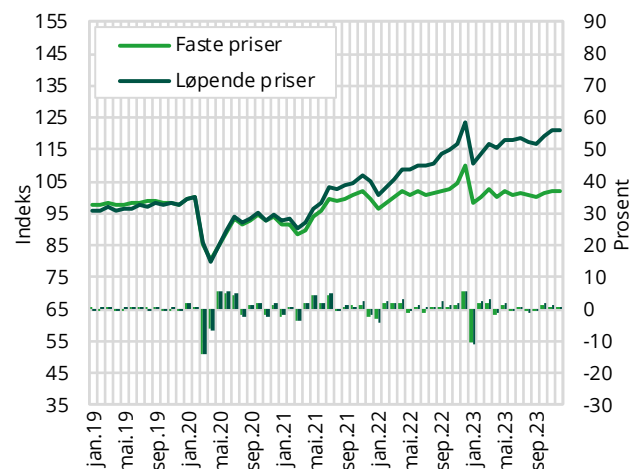
kjøp av varer med lengre varighet som husholdningene kjøpte mye av i årene i forkant.

Det største bidraget til nedgangen i konsumet totalt var reduserte kjøp av biler. Husholdningenes bilkonsum var uvanlig høyt i pandemiårene, og det vokste til enda høyere nivåer i slutten av 2022, like før nye avgifter på elbiler ble innført 1. januar 2023. I 2023 har derimot bilkonsumet vært på sitt laveste siden 2016, justert for priseffekter. Fallet i transportmiddelkonsumet trakk isolert sett ned den samlede konsumveksten med 1,5 prosentpoeng.

Utenom bilkjøpene ville det, alt annet likt, vært en nedgang på 2,1 prosent i husholdningenes varekonsum. Reduserte kjøp av møbler og hvitevarer, mat- og drikkevarer og husholdningsutstyr bidro spesielt mye til nedgangen. Tjenestekonsumet vokste 2,1 prosent fra 2022 til 2023. De største bidragene til veksten var passasjertransport og fritidstjenestene. Sammenliknet med varekonsumet var tjenestekonsumet mer stabilt og voksende gjennom 2023, med få, vesentlige bidragsyttere til nedgang i husholdningenes konsum.

Nordmenns konsum i utlandet vokste hele 14,3 prosent fra 2022 til 2023. Det er det klart største positive bidraget til konsumutviklingen i 2023. Den høye veksten må sees i sammenheng med pandemibegrensninger i begynnelsen av 2022. I 2023 tok utenlandskonsumet seg opp til om lag samme nivåer som før pandemien. Samtidig vokste prisene på nordmenns konsum i utlandet omtrent 16 prosent. Utlendingers konsum i Norge tok seg også

Figur 3.15. Konsum i husholdningene. Faste og løpende priser. Sesongjustert. Måned. Indeks, februar 2020 = 100 (t.v.) og prosentvis endring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

kraftig opp, som kan sees i sammenheng med pandemiinnhenting og en svakere krone enn tidligere i 2023.

Samtlige av de største bidragene til konsumutviklingen fra 2022 til 2023 kan i noen grad knyttes til normalisering av husholdningenes handlevaner etter koronapandemien. Konsumet i utlandet vokste kraftig, varekonsumet ble trukket ned av varegrupper som husholdningene kjøpte uvanlig mye av i pandemiårene, og tjenestekonsumet ble trukket opp av tjenestegrupper som tidligere var begrenset av smittetiltak. I de fleste tilfeller har sammensetningen av husholdningenes konsum beveget seg tilbake til nivåer på linje med før pandemien, men det er enkelte, betydelige unntak. Konsumet av flere varer med lang varighet, som biler, møbler og hvitevarer lå på langt lavere nivåer i 2023 enn like før pandemien. At husholdningene kjøpte mye av disse varene i pandemiårene har sannsynligvis bidratt til å redusere etterspørselen i etterkant, og spesielt i en tid med økte levekostnader og strammere budsjetter. Avgiftsøkningen på biler har sannsynligvis også bidratt til reduksjonen i bilkonsumet.

Boliginvesteringer

Renteøkningene i 2022 og 2023 har redusert boligeretterspørselen kraftig. Husholdningenes boliginvesteringer, som inkluderer kjøp av nye boliger, samt rehabilitering, ombygg og tilbygg, falt hele 15,6 prosent fra 2022 til 2023, målt i faste priser. Ser man nedgangen i husholdningenes konsum og investeringer under ett, ble husholdningenes kjøp redusert med 2,6 prosent i 2023, målt i faste priser.

I løpende priser var nedgangen i husholdningenes boliginvesteringer på om lag 28 milliarder kroner. Fallet i boliginvesteringene er det største som nasjonalregnskapet har målt fra ett år til neste siden bankkrisen i 80- og 90-årene. Målt i faste priser var nivået på boliginvesteringene det laveste siden 2011.

3.9. Utenrikshandel

Norges overskudd på handelsbalansen overfor utlandet ble nok en gang historisk høyt i 2023. Foreløpige tall viser at Norges totale eksport i løpende priser endte på 2 420 milliarder kroner, mens importen kom på 1 665 milliarder. Handelsbalansen viser dermed et overskudd på 754 milliarder. Det er mer enn en halvering av overskuddet fra 2022, men det er likevel det nest høyeste overskuddet som nasjonalregnskapet noensinne har målt.

Eksport

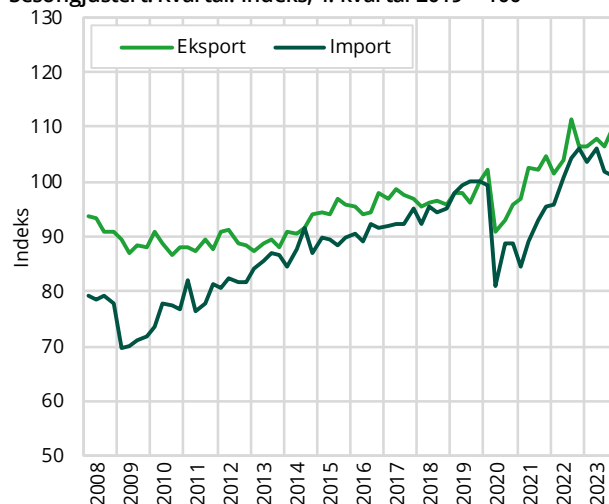
Samlet eksport falt 23,6 prosent eller 746 milliarder kroner i 2023. Hele nedgangen skyldtes at prisfallet på naturgass og råolje førte til en reduksjon av inntektene fra olje- og gaseksporten med over 40 prosent.

Eksporten av tradisjonelle varer⁹ og tjenester økte med henholdsvis 5,7 og 8,4 prosent i 2023, tilsvarende 79 milliarder kroner. For tradisjonell vareeksport var det en samlet prisnedgang på 0,4 prosent i 2023, og den høye verdiveksten knyttet seg dermed totalt sett til økt volum. De største bidragene til prisnedgangen kom fra varer som hadde rekordhøy prisstigning i 2022, spesielt elektrisk kraft, men også metaller og raffinerte oljeprodukter. Kraftig prisstigning på blant annet næringsmidler, fisk og verkstedprodukter bidro til å dempe det samlede prisfallet på tradisjonelle varer. Prisstigningen på tjenesteeksporten kom på 5,1 prosent, og ble særlig trukket opp av finans- og forretningstjenester, oljetjenester, sjøfrakt og luftfart.

Justert for prisseffekter kom veksten i samlet eksport på 1,4 prosent. Eksportvolumet på olje og gass ble redusert med 1,1 prosent, men tradisjonell vareeksport trakk betydelig opp, med en vekst på 6,1 prosent. Det skyldtes hovedsakelig økt eksport av verkstedprodukter. Volumet på tjenesteeksporten vokste 3,1 prosent. Forretningstjenester og IKT trakk spesielt mye opp.

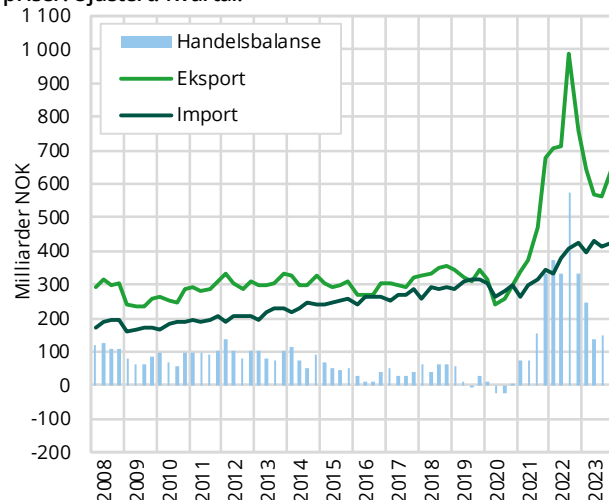
⁹ Tradisjonell vareeksport inkluderer all norsk vareeksport utenom råolje, naturgass, skip, plattformer og fly.

Figur 3.16. Eksport og import. Faste 2021-priser. Sesongjustert. Kvartal. Indeks, 4. kvartal 2019 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.17. Eksport, import og handelsbalanse. Løpende priser. Ujustert. Kvartal.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Import

Verdien av samlet norsk import økte 7,5 prosent fra 2022 til 2023, tilsvarende 116 milliarder kroner. Dermed svekket Norges handelsbalanse seg mot utlandet i 2023, både med og uten olje og gass. Importveksten skyldtes først og fremst økte priser, godt hjulpet av kronesvekkelsen i 2023.

Vareimporten vokste med 2,4 prosent og tjenesteimporten med hele 17,5 prosent, målt i løpende priser. Veksten i samlet vareimport skyldtes utelukkende at prisene økte 6,0 prosent, mens importvolumet ble redusert. De største prisbidragene kom fra verkstedprodukter og næringsmidler. For tjenesteimporten kom prisstigningen på 8,6 prosent, særlig trukket opp av økte kostnader tilknyttet reisetraffikk. Økte priser på finans- og forretningstjenester trakk også betydelig opp.

Målt i faste priser økte importen 0,7 prosent. Volumet på vareimporten falt 3,4 prosent, og det var særlig redusert transportmiddelimport som trakk ned. Det må sees i sammenheng med utviklingen i husholdningenes bilkjøp fra 2022 til 2023, se avsnitt 3.8. I tillegg ble importen av kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter, samt tekstiler, klær og skotøy kraftig redusert.

Volumet på tjenesteimporten vokste på sin side 8,1 prosent. Utviklingen i tjenesteimporten i 2023 må sees i sammenheng med pandemiårene i forkant. Begrensningene på utenlandsreiser førte til at reisetrafikken inn og ut av Norge ble kraftig redusert, men fra 2022 til 2023 har nordmenn igjen reist mer til utlandet. Økt reisetrafikk trakk importen spesielt mye opp. Finans- og forretningstjenester utgjorde også store bidrag.

3.10. Faktorinntekt og funksjonell inntektsfordeling

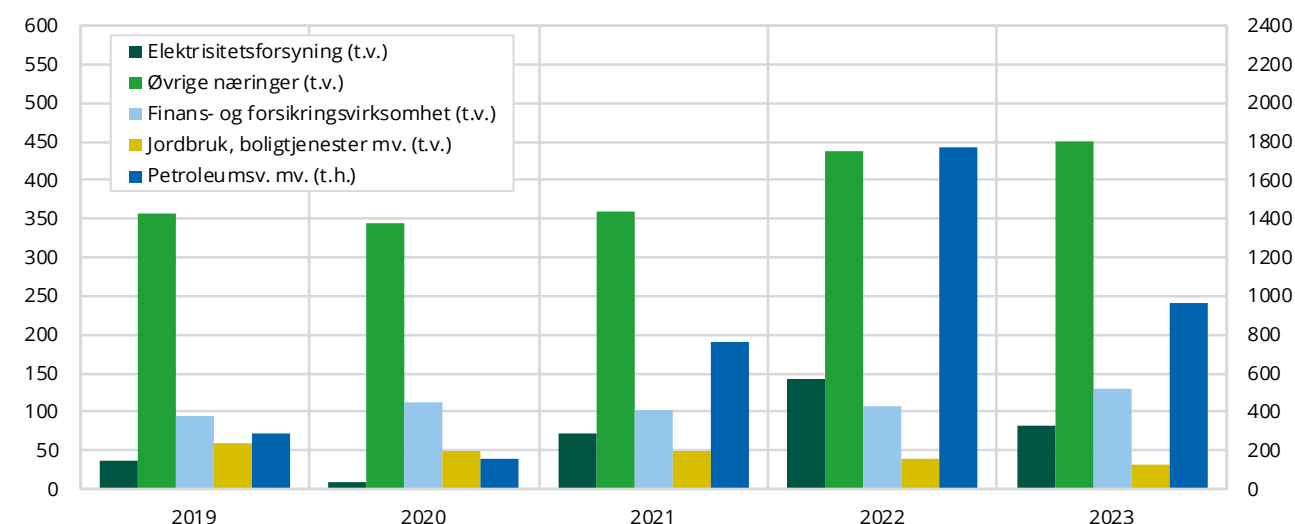
Faktorinntekten er den inntekten som tilfaller produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Den kan beregnes både for landet som helhet og for hver næring. Begrepet faktorinntekt er i utgangspunktet knyttet til markedsrettede næringer, og anvendes ikke for offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner. Selv om begrepet ikke lenger er en sentral del av internasjonal nasjonalregnskapsterminologi, er indikatoren fortsatt mye brukt i Norge i Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene. Der konsentreres oppmerksomheten om utviklingen i lønnsandelene over tid, det vil si utviklingen i lønnskostnader som andel av faktorinntekt,

særlig for industri og konkurranseutsatt næringsliv. Alternativt kan en rette søkelyset på utviklingen i eierandelene, det vil si utviklingen i driftsresultatet som andel av faktorinntekten.

Faktorinntekten blir i nasjonalregnskapet beregnet etter en indirekte metode, som bruttoprodukt minus kapitalslit og netto indirekte skatter, og gir etter fradrag av lønnskostnader et driftsresultat som residual. Driftsresultatet utgjør den beregnede inntekt av kapital i produksjonen, samt godtgjørelse for eierens egen arbeidsinnsats (blant annet i jordbruk og næringer med stort innslag av selvstendig næringsdrivende). Siden beregnet faktorinntekt og driftsresultat er residualstørrelser er usikkerheten relativt stor og tallene kan erfaringsvis bli gjenstand for betydelige revisjoner. Til endelig nasjonalregnskap for 2021 ble driftsresultatet for Fastlands-Norge revidert opp 29,7 milliarder kroner, sammenlignet med foreløpige tall.

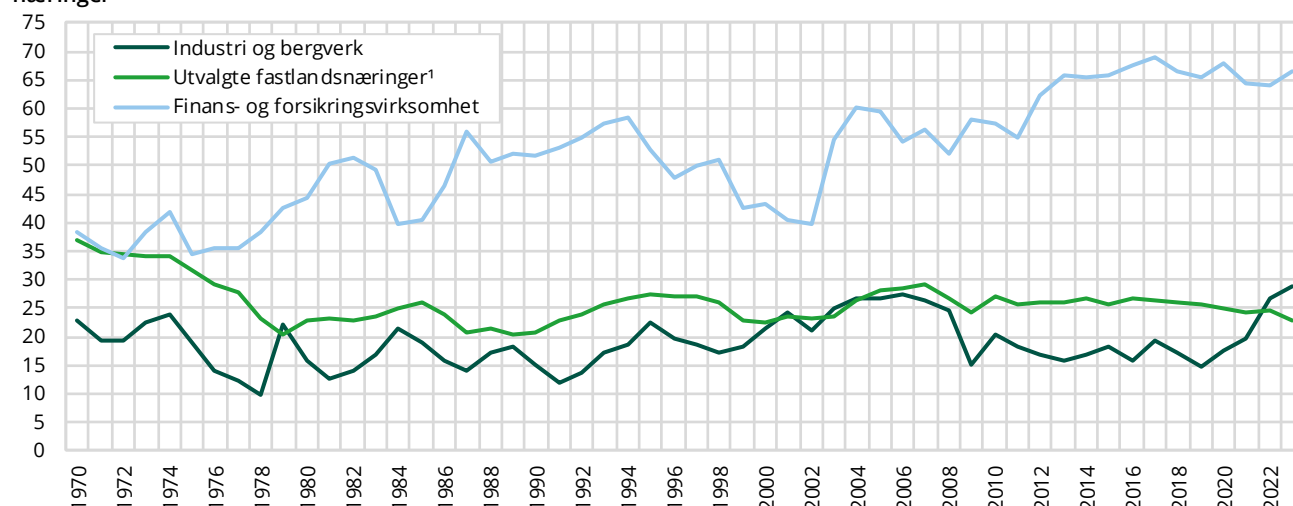
Foreløpige anslag viser at faktorinntekten for Norge sank i overkant av 15 prosent i løpende priser fra 2022 til 2023. Det skyldes først og fremst den sterke nedgangen i bruttoproduktet innen olje- og gassutvinning. For Fastlands-Norge økte faktorinntekten med knapt 5 prosent. Denne oppgangen fordeler seg med en oppgang på 7,7 prosent i lønnskostnader og en nedgang i driftsresultatet på 3,3 prosent. Eiernes andel av faktorinntekten gikk dermed ned fra 2022 til 2023. Det er imidlertid store næringsvise forskjeller i utviklingen i driftsresultat.

Figur 3.18. Driftsresultat i næringslivet. Milliarder kroner. Kvartal. Ujustert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.19. Utvikling i funksjonell inntektsfordeling 1970-2023. Eierandeler (driftsresultat i prosent av faktorinntekt). Utvalgte næringer

¹Ekskludert jord- og skogbruk, industri og bergverk, kraftforsyning, finans- og forsikringstjenester, eiendomsdrift, boligjenester og offentlig forvaltning

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det har vært store svingninger i eierandelene i enkelte næringer de siste årene. Dette skyldes først og fremst svingninger i bruttoproduktet. Et sentralt skille går mellom de næringer som konkurrerer med utlandet, og de næringene som er skjermet fra slik konkurranse. De konkurranseutsatte næringene må ta prisene på internasjonale markeder for gitt, og disse kan svinge for eksempel med internasjonale konjunkturer eller endringer i kronekursen. De skjermede næringene kan i større grad la økte kostnader slå ut i høyere priser. En implikasjon er at prisene på produksjonen i konkurranseutsatt sektor kan ventes å svinge mer, og det vil slå ut i bruttoproduktet. Siden lønnsnivået normalt endrer seg langsomt, vil det føre til at eierandelen svinger mer i konkurranseutsatt sektor.

I 2022 og 2023 har det vært høye priser på deler av produksjonen i konkurranseutsatt sektor, delvis grunnet svakere norsk krone. Det har ført til at eierandelen i industrien har blitt høyere enn det som har vært det normale leiet før pandemien, se figur 3.19. Mens eierandelen stort sett har vært mellom 15 og 20 prosent siden finanskrisen i 2009, tyder de foreløpige tallene på at den økte til om lag 25 prosent i 2022 og til om lag 29 prosent i 2023.

Eierandelen i finansnæringen er høy, og har de siste årene ligget mellom 60 og 70 prosent. I finansnæringen har eierandelen ikke vært stabil over tid, men har økt betydelig siden 2003. I denne perioden har inntektene i finansnæringen økt mer enn i øvrige næringer i Fastlands-Norge, samtidig som sysselsettingen har holdt seg om lag uendret.

De foreløpige tallene tyder på en viss økning i eierandelen i finansnæringen i 2023.

I øvrig næringsliv på fastlandet har eierandelen holdt seg rundt et stabilt nivå på om lag 25 prosent av faktorinntekten over et lengre tidsrom. De foreløpige tallene tyder imidlertid på at den har falt noe i 2023, til 23 prosent.

3.11. Revisjoner

Ved publisering av nye kvartals- og månedstall revideres tidligere publisert tall. Sesongjusterte serier kan endres, enten som følge av at statistikken som benyttes endres bakover i tid, eller fordi nye perioder tilføyes. Gjennom koronapandemien, fra mars 2020 til mars 2022, ble nye tall behandlet som ekstremverdier, og inngikk ikke i grunnlaget for beregningen av sesongmønsteret. De mange endringene i nasjonalregnskapsstørrelser siden februar 2020 gjør at nye perioder som tilføyes i sesongjusteringen fra og med april 2022, kan gi større revisjoner enn normalt i sesongmønsteret.

Veksten i BNP Fastlands-Norge i 2. og 3. kvartal er uendret fra forrige kvartalspublisering, men for 1. kvartal er veksten oppjustert med 0,1 prosentpoeng. Det skyldes endringer i det beregnede sesongmønsteret, se tabell 3.2.

Veksten i flere sluttanvendelser er revidert. Veksten i offentlig konsum er revidert opp i både 2. og 3. kvartal. Revisjonen skyldes innarbeiding av oppdaterte regnskapstall og kan henføres til revidert konsum av forsvarstjenester og av helse- og

omsorgstjenester. For husholdningenes konsum er veksten i 2. kvartal oppjustert, mens veksten i 3. kvartal er nedjustert. Det skyldes blant annet nytt underlagsmateriale til beregning av konsum av fritidstjenester og av konsum i utlandet. Også for samlet eksport har det blitt en forskyvning mellom kvartalene, som skyldes revisjoner i eksporten av olje og gass. Veksten i samlede investeringer i fast kapital er revidert noe opp i 3. kvartal. Revisjonen kan henføres til investeringer i private tjenesteenheter. Dette er område med forholdsvis svakt

statistikkgrunnlag og bygger derfor delvis på en balansering av tilgang og anvendelse av varer og tjenester i regnskapet.

Normalt revideres ikke foregående år ved publisering av utsynsregnskapet. Denne gangen er det imidlertid gjennomført mindre revisjoner i tall for 2022, som bl.a. skyldes ny informasjon om næringssubsidier. Dette slår ut i driftsresultat for enkelte industrinæringer i 2022.

Tabell 3.2. Revisjoner i makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert og ujustert. Faste 2021-priser. Prosentvis endring fra foregående periode (sesongjustert) og prosentvis endring fra samme periode året før (ujustert)

	2. kvartal 2023				3. kvartal 2023			
	Sesongjustert		Ujustert		Sesongjustert		Ujustert	
	Nye tall	Forrige publisering	Nye tall	Forrige publisering	Nye tall	Forrige publisering	Nye tall	Forrige publisering
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	-0,3	-0,5	-5,5	-5,5	-0,4	-0,5	-0,6	-0,6
BNP Fastlands-Norge	0,0	0,0	-4,2	-4,2	0,1	0,1	-0,2	-0,3
Husholdningenes konsum	0,8	0,4	4,1	3,3	-0,2	0,5	-3,1	-2,5
Offentlig konsum	1,1	0,9	1,3	1,3	1,2	0,9	1,1	0,8
Bruttoinvestering i fast kapital	0,4	0,7	4,9	5,9	0,1	-2,1	0,6	-2,5
Eksport i alt	1,0	0,4	-1,3	-1,6	-1,3	-0,8	0,3	2,1
Import i alt	2,5	2,2	7,5	6,8	-4,0	-2,5	-4,2	-2,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Boks 3.4. Nasjonalregnskapet revideres i 2024

Statistisk sentralbyrå er i gang med en omfattende revisjon av tidsseriene i nasjonalregnskapet og planlegger publiseringer i november og desember 2024.

Eurostat, EUs statistikkbyrå, anbefaler å gjennomføre en hovedrevisjon av nasjonalregnskapet hvert femte år for EU og EØS-landene, med koordinerte oppdaterte publiseringer av resultatene samme år. Revisjonen skal innarbeide ny eller oppdatert statistikk, samt forbedrede metoder. Revisjonen er også på linje med anbefalingene fra IMF og FN.

Revisjonen berører alle delene av nasjonalregnskapssystemet som publiseres av Statistisk sentralbyrå. I Norge har vi fulgt denne anbefalingen og det er tidligere utført syv hovedrevisjoner av nasjonalregnskapet, i tillegg til enkelte mellomrevisjoner.

Nasjonalregnskapet skal måle økonomier som er i kontinuerlig endring over tid. Behovet for hovedrevisjoner skapes av at informasjon om endring kommer for sent til å bli inkludert i en vanlig produksjonssyklus. I en hovedrevisjon oppdateres derfor økonomiske strukturer og tidsserier i nasjonalregnskapet. Dette er bakgrunnen for Eurostats strategi med hyppige hovedrevisjoner. Siste hovedrevisjon ble gjennomført i 2019 og for tiden arbeider Statistisk sentralbyrå med hovedrevisjonen 2024, og Eurostat samordner hovedrevisjonsarbeidet i Europa.

Endringene som skal gjennomføres i 2024:

- Innarbeiding av tall basert på ny definisjon av statistiske enheter i næringsstatistikken.
- Inkludere ny næringsstatistikk for næringshovedområdene undervisning, helse og omsorg og kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter
- Oppdatering av beregningene av husholdningenes konsum

- Omlegging av beregningene av bygg- og anleggstjenester
- Oppdatere beregninger, metoder og statistikkgrunnlag for finansielle foretak
- Samordne beregningen av pensjonsforsikring i ulike delregnskap
- Endre motsektor på utlendingers eiendom i Norge
- Rette opp tidsseriene for reinvestert fortjeneste og vurdere beregningsmetoden

Revisjonen skal være konsistent på tvers av ulike deler av nasjonalregnskapet, det vil si at den omfatter publiseringene av

- [Nasjonalregnskapets realregnskap](#)
- [Inntekts- og kapitalregnskapet](#)
- [Finansielle sektorregnskap](#)
- [Utenriksregnskapet](#)
- [Direkteinvesteringer og porteføljeinvesteringer i utlandet](#)
- [Offentlig forvaltnings inntekter og utgifter](#)

I tillegg påvirker endringene tallgrunnlaget til separate regnskapsoppstillinger som er basert på tall fra nasjonalregnskap, såkalte satellittregnskap, som [fylkesfordelt nasjonalregnskap](#), [helseregnskap](#), [ulike miljøregnskap](#), [satellittregnskap for turisme](#), [satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner](#) og [utdanningsregnskap](#). Revisjon av disse regnskapene vil først gjennomføres etter at tallseriene i nasjonalregnskapet er på plass.

Hovedrevisjonen innebærer noen forstyrrelser i den løpende driften, dels fordi den legger beslag på ressurser og dels fordi produksjonssystemer må legges om. Det vil medføre at enkelte publiseringer i løpet av 2024 må utsettes. Statistisk sentralbyrå kommer tilbake til eventuelle endringer i statistikk-kalenderen i løpet av februar

Vedleggstabell 1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2021-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2022	2023	22:1	22:2	22:3	22:4	23:1	23:2	23:3	23:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 727 495	1 714 932	416 907	431 357	430 579	448 185	426 679	429 866	429 305	432 390
Konsum i husholdninger	1 625 287	1 611 418	392 502	405 922	404 794	422 319	401 107	404 207	403 359	406 199
Varekonsum	781 498	741 303	195 038	194 101	190 353	206 768	185 208	186 647	184 522	188 205
Tjenestekonsum	780 832	797 026	187 552	195 535	196 997	197 831	197 762	198 863	200 448	200 735
Husholdningenes kjøp i utlandet	113 245	129 476	19 777	29 277	30 649	30 836	31 572	32 317	32 714	33 049
Utlendingers kjøp i Norge	-50 288	-56 388	-9 865	-12 991	-13 205	-13 115	-13 434	-13 621	-14 325	-15 789
Konsum i ideelle organisasjoner	102 208	103 514	24 404	25 435	25 784	25 865	25 571	25 659	25 946	26 191
Konsum i offentlig forvaltning	981 460	1 017 101	243 125	244 250	245 670	248 219	250 101	252 744	255 742	258 309
Konsum i statsforvaltningen	494 542	510 289	120 957	123 061	124 211	126 131	125 769	126 675	128 074	129 635
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	435 820	448 555	106 415	108 442	109 583	111 196	110 703	111 361	112 438	113 915
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	58 722	61 734	14 543	14 619	14 628	14 935	15 065	15 314	15 636	15 721
Konsum i kommuneforvaltningen	486 918	506 812	122 167	121 190	121 459	122 088	124 332	126 069	127 668	128 674
Bruttoinvestering i fast realkapital	1 044 012	1 046 969	260 330	261 109	260 514	261 984	259 652	260 699	260 974	265 575
Utvinning og rørtransport	166 315	183 720	41 013	42 320	40 907	42 083	41 222	43 997	47 390	51 097
Utenriks sjøfart	16 827	9 359	6 386	3 122	1 566	5 754	1 272	898	2 345	4 846
Fastlands-Norge	860 870	853 890	212 931	215 667	218 042	214 147	217 158	215 803	211 239	209 632
Næringer	420 582	441 110	104 307	105 307	106 595	104 539	110 921	112 465	110 588	107 225
Tjenester tilknyttet utvinning	4 791	5 611	1 005	1 373	1 077	1 327	1 147	1 270	1 416	1 770
Andre tjenester	294 708	300 420	73 521	73 568	75 163	72 504	75 500	77 576	76 009	71 353
Industri og bergverk	54 322	63 203	12 445	13 691	14 004	14 253	15 680	15 238	15 235	17 101
Annen vareproduksjon	66 761	71 876	17 336	16 675	16 350	16 455	18 594	18 381	17 927	17 001
Boliger (husholdninger)	217 072	183 306	55 459	55 375	53 063	53 187	50 890	46 280	44 309	41 829
Offentlig forvaltning	223 217	229 474	53 165	54 984	58 385	56 420	55 346	57 058	56 342	60 578
Bruttoinvestering i verdigjenstander	226	244	56	61	59	51	68	62	60	56
Lagerendring og statistiske avvik	127 459	106 065	28 046	31 248	30 583	26 346	42 553	35 402	19 954	8 033
Bruttoinvestering i alt	1 171 696	1 153 278	288 432	292 417	291 156	288 381	302 273	296 163	280 988	273 663
Innenlandsk sluttanvendelse	3 880 651	3 885 311	948 464	968 025	967 404	984 784	979 052	978 772	966 035	964 363
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	3 569 825	3 585 923	872 963	891 274	894 291	910 550	893 937	898 413	896 286	900 332
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1 204 677	1 246 575	296 290	299 235	304 055	304 639	305 447	309 802	312 084	318 888
Eksport i alt	1 944 590	1 972 767	465 321	476 905	511 396	489 078	489 159	494 232	487 874	503 874
Tradisjonelle varer	481 077	510 539	117 374	113 687	124 651	123 344	125 410	128 681	126 552	131 271
Råolje og naturgass	994 142	983 687	240 444	248 368	260 646	245 801	243 271	244 548	243 502	252 468
Skip, plattformer og fly	11 048	5 986	1 642	2 394	5 294	1 719	851	1 564	2 811	760
Tjenester	458 322	472 555	105 861	112 456	120 805	118 215	119 627	119 440	115 009	119 376
Samlet sluttanvendelse	5 825 241	5 858 077	1 413 785	1 444 929	1 478 800	1 473 863	1 468 211	1 473 005	1 453 909	1 468 237
Import i alt	1 371 348	1 381 287	321 136	338 155	349 959	356 226	347 187	355 832	341 761	339 224
Tradisjonelle varer	843 366	812 159	202 300	206 981	213 737	217 095	206 920	209 571	201 475	196 266
Råolje og naturgass	14 483	16 510	2 340	4 569	3 433	4 471	4 374	3 627	4 465	4 317
Skip, plattformer og fly	24 707	24 002	8 458	4 950	5 112	6 187	4 226	10 018	6 178	3 580
Tjenester	488 793	528 615	108 038	121 655	127 677	128 473	131 666	132 616	129 642	135 061
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	4 453 893	4 476 791	1 092 649	1 106 774	1 128 842	1 117 637	1 121 024	1 117 173	1 112 148	1 129 013
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3 439 615	3 463 910	847 212	856 356	860 714	864 310	865 786	866 098	867 059	868 850
Oljevirkksomhet og utenriks sjøfart	1 014 277	1 012 880	245 437	250 419	268 128	253 327	255 238	251 074	245 089	260 164
Fastlands-Norge (basisverdi)	3 002 125	3 031 896	738 414	746 813	751 981	755 225	756 402	758 644	759 692	760 634
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2 244 804	2 262 888	552 215	557 985	561 129	563 892	564 778	566 588	567 669	567 366
Industri og bergverk	247 933	248 369	62 475	61 866	62 436	62 310	62 404	62 388	62 609	62 561
Annen vareproduksjon	419 389	417 401	105 408	104 867	103 751	103 193	104 492	104 970	105 140	103 268
Tjenester inkl. boligjenester	1 577 482	1 597 118	384 332	391 252	394 943	398 389	397 882	399 230	399 920	401 537
Offentlig forvaltning	757 321	769 008	186 198	188 829	190 851	191 333	191 623	192 056	192 024	193 268
Produktavgifter og -subsidier	437 490	432 015	108 799	109 543	108 734	109 085	109 385	107 454	107 366	108 216

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedleggstabell 2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2021-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2022	2023	22:1	22:2	22:3	22:4	23:1	23:2	23:3	23:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	6,2	-0,7	-2,7	3,5	-0,2	4,1	-4,8	0,7	-0,1	0,7
Konsum i husholdninger	5,9	-0,9	-2,6	3,4	-0,3	4,3	-5,0	0,8	-0,2	0,7
Varekonsum	-3,8	-5,1	-5,2	-0,5	-1,9	8,6	-10,4	0,8	-1,1	2,0
Tjenestekonsum	10,2	2,1	-0,1	4,3	0,7	0,4	0,0	0,6	0,8	0,1
Husholdningenes kjøp i utlandet	265,1	14,3	10,0	48,0	4,7	0,6	2,4	2,4	1,2	1,0
Utlendingers kjøp i Norge	199,4	12,1	13,2	31,7	1,7	-0,7	2,4	1,4	5,2	10,2
Konsum i ideelle organisasjoner	11,9	1,3	-4,8	4,2	1,4	0,3	-1,1	0,3	1,1	0,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,1	3,6	-0,8	0,5	0,6	1,0	0,8	1,1	1,2	1,0
Konsum i statsforvaltningen	2,7	3,2	-1,2	1,7	0,9	1,5	-0,3	0,7	1,1	1,2
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	2,5	2,9	-1,5	1,9	1,1	1,5	-0,4	0,6	1,0	1,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	4,0	5,1	1,5	0,5	0,1	2,1	0,9	1,6	2,1	0,5
Konsum i kommuneforvaltningen	-0,5	4,1	-0,4	-0,8	0,2	0,5	1,8	1,4	1,3	0,8
Bruttoinvestering i fast realkapital	5,2	0,3	2,1	0,3	-0,2	0,6	-0,9	0,4	0,1	1,8
Utvinning og rørtransport	-7,1	10,5	-11,1	3,2	-3,3	2,9	-2,0	6,7	7,7	7,8
Utenriks sjøfart	26,4	-44,4	36,7	-51,1	-49,9	267,5	-77,9	-29,4	161,0	106,7
Fastlands-Norge	7,6	-0,8	4,2	1,3	1,1	-1,8	1,4	-0,6	-2,1	-0,8
Næringer	17,1	4,9	10,6	1,0	1,2	-1,9	6,1	1,4	-1,7	-3,0
Tjenester tilknyttet utvinning	146,8	17,1	60,4	36,7	-21,5	23,2	-13,6	10,8	11,5	24,9
Andre tjenester	26,6	1,9	17,4	0,1	2,2	-3,5	4,1	2,7	-2,0	-6,1
Industri og bergverk	15,2	16,3	-3,3	10,0	2,3	1,8	10,0	-2,8	0,0	12,2
Annen vareproduksjon	-13,6	7,7	-4,8	-3,8	-2,0	0,6	13,0	-1,1	-2,5	-5,2
Boliger (husholdninger)	-1,4	-15,6	2,0	-0,2	-4,2	0,2	-4,3	-9,1	-4,3	-5,6
Offentlig forvaltning	1,3	2,8	-4,3	3,4	6,2	-3,4	-1,9	3,1	-1,3	7,5
Bruttoinvestering i verdigjenstander	74,9	8,3	27,4	9,6	-3,8	-12,1	31,3	-8,5	-3,6	-6,2
Lagerendring og statistiske avvik	37,8	-16,8	89,4	11,4	-2,1	-13,9	61,5	-16,8	-43,6	-59,7
Bruttoinvestering i alt	8,0	-1,6	6,9	1,4	-0,4	-1,0	4,8	-2,0	-5,1	-2,6
Innenlandsk sluttanvendelse	5,4	0,1	0,6	2,1	-0,1	1,8	-0,6	0,0	-1,3	-0,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	5,1	0,5	-0,5	2,1	0,3	1,8	-1,8	0,5	-0,2	0,5
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1,1	3,5	-1,4	1,0	1,6	0,2	0,3	1,4	0,7	2,2
Eksport i alt	4,5	1,4	-3,0	2,5	7,2	-4,4	0,0	1,0	-1,3	3,3
Tradisjonelle varer	-2,5	6,1	-3,0	-3,1	9,6	-1,0	1,7	2,6	-1,7	3,7
Råolje og naturgass	1,3	-1,1	-2,6	3,3	4,9	-5,7	-1,0	0,5	-0,4	3,7
Skip, plattformer og fly	-45,0	-45,8	-79,4	45,8	121,1	-67,5	-50,5	83,7	79,8	-73,0
Tjenester	25,1	3,1	1,9	6,2	7,4	-2,1	1,2	-0,2	-3,7	3,8
Samlet sluttanvendelse	5,1	0,6	-0,6	2,2	2,3	-0,3	-0,4	0,3	-1,3	1,0
Import i alt	12,5	0,7	0,4	5,3	3,5	1,8	-2,5	2,5	-4,0	-0,7
Tradisjonelle varer	3,4	-3,7	1,9	2,3	3,3	1,6	-4,7	1,3	-3,9	-2,6
Råolje og naturgass	-26,3	14,0	-38,1	95,3	-24,9	30,3	-2,2	-17,1	23,1	-3,3
Skip, plattformer og fly	-34,1	-2,9	-28,0	-41,5	3,3	21,0	-31,7	137,1	-38,3	-42,1
Tjenester	41,2	8,1	2,1	12,6	4,9	0,6	2,5	0,7	-2,2	4,2
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	3,0	0,5	-0,7	1,3	2,0	-1,0	0,3	-0,3	-0,4	1,5
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,7	0,7	0,2	1,1	0,5	0,4	0,2	0,0	0,1	0,2
Oljevirkksomhet og utenriks sjøfart	0,6	-0,1	-3,8	2,0	7,1	-5,5	0,8	-1,6	-2,4	6,2
Fastlands-Norge (basisverdi)	4,0	1,0	0,3	1,1	0,7	0,4	0,2	0,3	0,1	0,1
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	4,4	0,8	0,5	1,0	0,6	0,5	0,2	0,3	0,2	-0,1
Industri og bergverk	-0,5	0,2	-0,1	-1,0	0,9	-0,2	0,2	0,0	0,4	-0,1
Annen vareproduksjon	0,7	-0,5	1,2	-0,5	-1,1	-0,5	1,3	0,5	0,2	-1,8
Tjenester inkl. boligjenester	6,2	1,2	0,4	1,8	0,9	0,9	-0,1	0,3	0,2	0,4
Offentlig forvaltning	3,0	1,5	-0,2	1,4	1,1	0,3	0,2	0,2	0,0	0,6
Produktavgifter og -subsidier	1,9	-1,3	-0,4	0,7	-0,7	0,3	0,3	-1,8	-0,1	0,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedleggstabell 3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2021=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2022	2023	22:1	22:2	22:3	22:4	23:1	23:2	23:3	23:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	105,1	112,2	101,7	103,9	106,4	108,3	109,4	111,9	112,6	114,4
Konsum i offentlig forvaltning	105,7	110,6	104,5	105,6	106,3	106,5	108,1	109,4	111,1	113,7
Bruttoinvestering i fast kapital	107,6	114,6	104,3	106,9	108,7	110,6	112,2	114,2	114,8	117,1
Fastlands-Norge	107,8	113,9	104,4	107,1	109,1	110,6	111,8	113,6	114,1	116,1
Innenlandsk sluttanvendelse	105,4	112,6	101,6	105,3	110,6	106,2	108,4	110,1	116,4	116,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	105,9	112,1	103,1	105,1	107,0	108,3	109,6	111,6	112,5	114,6
Eksport i alt	162,8	122,7	156,4	164,7	182,9	143,6	138,5	130,0	106,9	114,3
Tradisjonelle varer	130,2	129,7	123,3	131,7	134,4	132,2	133,3	130,7	126,1	128,7
Samlet sluttanvendelse	124,6	116,0	119,7	124,9	135,6	118,6	118,4	116,8	113,2	116,0
Import i alt	113,0	120,6	107,8	111,5	116,0	116,2	118,9	120,2	119,8	123,0
Tradisjonelle varer	115,6	122,3	109,5	114,8	119,9	118,3	121,8	122,3	119,8	125,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	127,4	113,6	123,2	129,0	141,7	119,4	118,2	115,7	111,2	113,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	105,0	110,1	103,7	105,7	107,2	107,5	109,4	110,8	112,0	113,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedleggstabell 4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2022	2023	22:1	22:2	22:3	22:4	23:1	23:2	23:3	23:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	5,1	6,7	0,5	2,1	2,4	1,8	1,0	2,3	0,7	1,5
Konsum i offentlig forvaltning	5,7	4,6	2,7	1,1	0,6	0,2	1,5	1,3	1,5	2,4
Bruttoinvestering i fast kapital	7,6	6,5	1,8	2,6	1,7	1,7	1,5	1,8	0,5	2,1
Fastlands-Norge	7,8	5,6	1,5	2,6	1,9	1,4	1,1	1,6	0,5	1,7
Innenlandsk sluttanvendelse	5,4	6,8	2,4	3,6	5,0	-3,9	2,0	1,6	5,7	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	5,9	5,9	1,4	1,9	1,8	1,2	1,2	1,8	0,8	1,8
Eksport i alt	62,8	-24,7	18,8	5,3	11,0	-21,5	-3,6	-6,1	-17,8	6,9
Tradisjonelle varer	30,2	-0,4	12,1	6,8	2,1	-1,6	0,8	-1,9	-3,5	2,0
Samlet sluttanvendelse	24,6	-6,9	8,6	4,4	8,5	-12,5	-0,2	-1,3	-3,1	2,5
Import i alt	13,0	6,7	4,6	3,4	4,0	0,2	2,3	1,1	-0,4	2,7
Tradisjonelle varer	15,6	5,8	5,2	4,8	4,4	-1,3	3,0	0,4	-2,0	4,4
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	28,4	-10,8	9,4	4,8	9,8	-15,7	-1,0	-2,1	-3,9	2,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	6,1	4,9	1,8	1,9	1,4	0,3	1,8	1,3	1,0	1,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedleggstabell 5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Måned. Faste 2021-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode

	Apr. 2023	Mai 2023	Juni 2023	Juli 2023	Aug. 2023	Sep. 2023	Okt. 2023	Nov. 2023	Des. 2023
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	-1,8	1,4	-0,7	0,5	-0,7	-0,5	1,0	0,4	0,1
Konsum i husholdninger	-1,9	1,5	-0,8	0,5	-0,7	-0,5	1,0	0,4	0,0
Varekonsum	-4,0	2,5	-1,8	-0,1	-0,5	-0,8	2,0	1,3	-0,5
Tjenestekonsum	0,4	0,1	0,1	1,2	-0,6	-0,1	0,3	-0,1	0,5
Husholdningenes kjøp i utlandet	-1,6	2,0	-1,5	2,3	-1,1	0,1	1,4	-1,8	3,7
Utlendingers kjøp i Norge	3,2	-2,2	-3,7	5,8	2,7	2,5	4,8	0,2	7,4
Konsum i ideelle organisasjoner	0,3	0,1	0,3	0,4	0,4	0,8	-0,1	0,3	0,7
Konsum i offentlig forvaltning	-0,2	1,0	0,7	-0,2	0,7	0,4	0,0	0,5	0,4
Konsum i statsforvaltningen	-0,6	1,1	0,9	-0,9	1,1	0,8	-0,1	0,2	0,8
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	-0,8	1,2	0,9	-1,1	1,2	0,8	0,0	0,2	0,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,5	0,5	0,9	0,5	0,8	0,9	-1,1	0,6	1,1
Konsum i kommuneforvaltningen	0,3	0,8	0,5	0,5	0,3	0,0	0,1	0,8	0,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	-4,6	4,8	1,1	-2,5	1,6	-2,1	4,6	-0,1	-5,2
Utvinning og rørtransport (bruttoinvestering)	7,2	-0,7	-3,5	10,6	1,4	-2,9	16,8	-2,2	-14,9
Utenriks sjøfart (bruttoinvestering)	-134,6	-232,2	525,8	-98,1	..	-71,7	215,0	0,0	-0,6
Fastlands-Norge (bruttoinvestering)	-6,3	5,6	1,1	-3,9	-0,9	-0,2	0,3	0,4	-2,8
Næringer (bruttoinvestering)	-7,2	1,7	12,7	-8,8	-1,7	1,2	-2,2	0,4	-3,7
Tjenester tilknyttet utvinning (bruttoinvestering)	3,6	4,6	0,3	5,2	5,9	1,0	19,9	0,4	3,9
Andre tjenester (bruttoinvestering)	-6,5	4,3	11,5	-13,0	5,3	-0,2	-4,8	-2,0	-5,2
Industri og bergverk (bruttoinvestering)	-6,4	3,2	1,2	-3,6	3,0	-0,6	12,1	-1,3	1,3
Annen vareproduksjon (bruttoinvestering)	-11,3	-10,4	30,3	3,0	-29,3	9,8	-5,7	12,9	-3,5
Boliger (husholdninger) (bruttoinvestering)	-5,5	-4,2	-0,7	-0,9	-0,5	-3,6	-2,6	2,0	-5,3
Offentlig forvaltning (bruttoinvestering)	-5,1	22,5	-17,2	4,9	0,3	0,0	7,6	-0,5	0,6
Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	-7,7	-2,7	5,3	-3,4	-1,6	-4,7	-2,8	0,7	-0,9
Lagerendring og statistiske avvik	44,3	-11,5	-21,4	-39,9	2,3	42,3	-104,3	-663,8	218,4
Bruttoinvestering i alt	0,2	2,5	-1,6	-6,1	1,6	0,6	-5,0	2,5	-0,3
Innenlandsk sluttanvendelse	-0,8	1,6	-0,6	-1,7	0,4	0,1	-1,1	1,0	0,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	-2,4	2,3	0,1	-0,8	-0,3	-0,1	0,5	0,4	-0,5
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	-1,1	4,7	-2,9	0,7	0,6	0,4	1,4	0,3	0,5
Eksport i alt	-0,1	-2,3	1,2	1,8	-3,0	-3,3	5,9	0,4	1,5
Tradisjonelle varer (eksport)	-6,6	3,3	-2,4	0,7	-5,8	6,5	1,3	2,6	-4,3
Råolje og naturgass (eksport)	3,1	-5,2	2,9	5,1	-4,1	-8,1	10,4	-1,1	5,2
Skip, plattformer og fly (eksport)	75,3	-38,1	34,5	87,5	65,4	-89,7	-28,3	336,8	-80,1
Tjenester (eksport)	0,1	-1,5	1,4	-4,8	0,8	0,5	2,5	0,2	1,7
Samlet sluttanvendelse	-0,6	0,3	0,0	-0,5	-0,8	-1,0	1,2	0,8	0,6
Import i alt	-0,9	3,3	-0,3	-4,1	-2,3	2,6	-2,0	0,2	0,6
Tradisjonelle varer (import)	-0,8	3,4	-3,3	-1,9	-3,2	3,7	-4,8	0,9	1,2
Råolje og naturgass (import)	81,7	-63,5	51,0	1,6	27,2	52,7	-10,4	-11,9	-47,5
Skip, plattformer og fly (import)	8,3	155,6	34,9	-45,3	-27,3	-22,7	-17,3	-6,6	-1,7
Tjenester (import)	-3,2	1,1	0,6	-3,2	0,0	0,6	3,3	-0,1	1,6
Bruttonasjonalprodukt, markedsverdi ¹	-0,4	-0,6	0,1	0,7	-0,3	-2,1	2,2	1,0	0,5
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi ¹	-0,7	0,5	0,0	0,1	-0,4	0,3	0,3	-0,1	-0,1
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart ²	0,4	-4,5	0,2	2,7	-0,1	-10,5	9,8	4,9	2,8
Bruttoprodukt Fastlands-Norge, basisverdi	-0,3	0,4	0,1	0,1	-0,5	0,4	0,2	-0,2	-0,1
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	-0,3	0,4	0,2	0,2	-0,6	0,5	0,2	-0,5	-0,1
Industri og bergverk (bruttoprodukt)	-0,7	2,3	-1,4	1,3	-0,4	-1,3	1,4	-0,7	0,3
Annen vareproduksjon (bruttoprodukt)	0,2	-1,6	2,2	-0,2	-1,5	1,4	-0,4	-2,1	-1,3
Tjenester inkl. boligjenester (bruttoprodukt)	-0,4	0,6	-0,1	0,1	-0,4	0,5	0,1	0,0	0,1
Offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	-0,3	0,4	0,0	0,0	-0,2	0,1	0,4	0,5	-0,1
Produktavgifter og -subsidier	-3,2	1,3	-0,6	-0,3	0,3	-0,3	0,7	0,5	-0,5

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.² Omfatter utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedleggstabell 6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2015-2027. Regnskap og prognoser^{1, 2}

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Prognoser				
	2024	2025	2026	2027										
Realøkonomi														
Konsum i husholdninger mv	2,7	1,1	2,2	1,4	1,0	-6,2	5,1	6,2	-0,7	0,6	2,2	3,4	3,3	
Konsum i offentlig forvaltning	2,4	2,3	1,9	0,6	1,1	-0,5	3,6	1,1	3,6	2,1	1,8	2,0	2,3	
Bruttoinvestering i fast realkapital	-4,0	3,9	2,6	2,2	9,5	-4,1	0,7	5,2	0,3	-1,2	-1,3	3,0	1,3	
Utvinning og rørtransport	-12,2	-16,0	-5,4	0,7	14,3	-3,3	-0,9	-7,1	10,5	11,0	-3,0	-4,0	-2,1	
Bruttoinvestering Fastlands-Norge	-0,2	9,0	6,8	1,5	6,3	-3,1	1,6	7,6	-0,8	-5,7	-0,8	4,8	2,2	
Næringer	-2,8	12,6	9,2	3,1	10,3	-5,3	3,2	17,1	4,9	-5,5	-5,7	1,5	0,3	
Bolig	3,2	6,6	7,3	-6,5	-1,1	-1,6	3,5	-1,4	-15,6	-16,1	5,2	13,4	6,9	
Offentlig forvaltning	0,2	6,4	2,6	8,1	7,5	-1,1	-2,5	1,3	2,8	2,5	3,9	4,2	1,7	
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ³	2,0	3,1	3,1	1,2	2,3	-3,9	3,9	5,1	0,5	-0,5	1,4	3,3	2,8	
Eksport	3,9	0,4	1,6	-1,5	2,1	-2,3	6,1	4,5	1,4	3,1	4,2	1,3	1,0	
Eksport av tradisjonelle varer	6,5	-11,2	0,9	2,0	5,1	-0,8	6,7	-2,5	6,1	3,8	3,0	3,2	3,4	
Eksport av råolje og naturgass	1,3	5,4	5,2	-4,6	-2,9	10,5	0,2	1,3	-1,1	1,6	4,2	-1,3	-2,2	
Import	1,9	1,9	1,8	1,4	5,3	-9,9	1,8	12,5	0,7	2,1	2,0	3,5	3,3	
Import av tradisjonelle varer	2,7	-1,4	3,5	2,8	6,2	-2,7	5,4	3,4	-3,7	1,2	1,4	3,7	3,5	
Bruttonasjonalprodukt	1,9	1,2	2,5	0,8	1,1	-1,3	3,9	3,0	0,5	1,1	2,2	1,9	1,5	
BNP Fastlands-Norge	1,4	0,9	2,2	1,9	2,3	-2,8	4,5	3,7	0,7	0,9	1,6	2,7	2,4	
BNP Industri og bergverk	-4,4	-4,1	-0,1	1,6	2,1	-5,7	5,6	-0,5	0,2	1,4	3,7	3,2	1,8	
BNP i løpende priser (milliarder kr)	3 130	3 116	3 323	3 577	3 597	3 462	4 324	5 708	5 129	5 126	5 401	5 586	5 741	
Arbeidsmarked														
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	0,6	0,6	0,5	1,6	1,5	-2,1	2,4	3,9	0,8	0,2	0,4	1,2	1,3	
Sysselsatte personer	0,4	0,3	1,1	1,6	1,6	-1,5	1,1	3,9	1,3	0,0	-0,1	0,7	0,2	
Arbeidsstyrke	1,5	0,2	-0,2	1,4	1,0	0,4	2,2	1,4	1,3	0,4	0,0	0,7	0,3	
Yrkesandel (nivå)	71,0	70,4	69,7	70,2	70,5	70,4	72,1	72,6	72,8	72,0	71,7	71,9	71,9	
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,5	4,7	4,2	3,8	3,7	4,6	4,4	3,2	3,6	4,1	4,2	4,2	4,2	
Priser og lønninger														
Årslønn	2,8	1,7	2,3	2,8	3,5	3,1	3,5	4,3	5,2	5,2	3,9	4,0	3,5	
Konsumprisindeksen (KPI)	2,1	3,6	1,8	2,7	2,2	1,3	3,5	5,8	5,5	4,0	2,6	2,3	1,9	
KPI-JAE ⁴	2,7	3,0	1,4	1,6	2,2	3,0	1,7	3,9	6,2	4,3	2,8	2,4	2,0	
Eksportpris tradisjonelle varer	2,6	4,5	4,7	5,1	0,1	-3,5	12,6	30,2	-0,4	-0,5	0,6	1,4	1,7	
Importpris tradisjonelle varer	5,0	2,5	3,2	4,1	2,5	4,3	5,0	15,6	5,8	1,5	1,1	1,1	1,3	
Boligpris	6,1	7,0	5,0	1,4	2,5	4,3	10,5	5,2	-0,5	2,0	1,9	3,3	2,9	
Inntekter, renter og valuta														
Husholdningenes disponible realinntekt	5,3	-1,6	2,0	0,9	2,0	1,1	4,1	-3,3	-1,7	0,5	3,7	3,9	3,0	
Husholdningenes sparerate (nivå)	9,8	6,9	6,6	5,9	7,1	12,9	13,8	4,9	4,5	5,3	6,6	6,9	6,5	
Pengemarkedsrente (nivå)	1,3	1,1	0,9	1,1	1,6	0,7	0,5	2,1	4,2	4,6	3,7	3,3	3,2	
Utlånsrente, rammelån (nivå) ⁵	3,2	2,6	2,6	2,7	3,0	2,6	2,1	2,9	5,0	6,0	5,4	4,8	4,6	
Realrente etter skatt (nivå)	0,1	-1,6	0,1	-0,7	0,2	0,7	-1,8	-3,3	-1,5	0,6	1,2	1,7	1,5	
Importveid kronekurs (44 land) ⁶	10,5	1,8	-0,8	0,1	2,9	6,7	-5,3	1,2	8,5	-0,6	0,1	0,0	0,0	
NOK per euro (nivå)	8,95	9,29	9,33	9,60	9,85	10,72	10,16	10,10	11,42	11,43	11,44	11,44	11,44	
Utenriksøkonomi														
Driftsbalansen (milliarder kr) ⁷	282	163	210	320	136	38	644	1 722	909	708	831	771	717	
Driftsbalansen i prosent av BNP	9,0	5,2	6,3	9,0	3,8	1,1	14,9	30,2	17,7	13,8	15,4	13,8	12,5	
Utlandet														
Eksportmarkedsindikator	5,3	3,8	5,6	4,2	3,4	-7,5	10,0	8,3	0,8	1,8	1,9	3,7	3,8	
Konsumpris euro-området	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	2,6	8,4	5,4	2,2	1,8	2,0	2,0	
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5	0,3	3,4	3,1	2,0	2,0	2,0	
Råoljepris i dollar (nivå) ⁸	53	45	55	72	64	43	71	99	82	77	74	72	70	
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	431	379	452	583	564	407	609	951	867	814	785	757	736	

¹ Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår.² Enkelte tidsserier kan ha blitt revidert etter publiseringen av Konjunkturtendensene.³ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.⁴ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer.⁵ Gjennomsnitt for året. Utlånsrente, rammelån med pant i bolig.⁶ Positivt fortegn innebærer depresiering.⁷ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.⁸ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Informasjon t.o.m. onsdag 13. mars 2024 er benyttet.